

ömer faruk dönmez

bir kitap
balta

Bir Kitap Bir Balta

ÖMER FARUK DÖNMEZ

© İz Yayıncılık Limited Şirketi, 2010

İZ YAYINCILIK: 604

Sanat edebiyat dizisi: 100

2. Baskı; İstanbul, 2010

Çatalçeşme Sokağı No: 27/2 Cağaloğlu 34110 İstanbul

telefon: (212) 5207210

faks: (212) 5115791

www.iz.com.tr

e-posta: bilgi@iz.com.tr

kapak: Medine Efe

ÖMER FARUK DÖNMEZ

**Bir Kitap
Bir Balta**

hikâyeler

ÖMER FARUK DÖNMEZ; 1976 yılında Adana'da doğdu. 1997'de Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Yazılarını Türk Edebiyatı, Çınar, Atlılar, Huruç, Ay Vakti, Hece Öykü ve Cafcaf dergilerinde yayımladı. İlk kitabı Hep Aynı Hikâye 2006 yılında Hece Yayınlarından çıktı. Yazar evli. Bir oğlu var. Bir Kitap Bir Balta ikinci kitabı.

Sinek

Ben bir sineğim.

İnsan denen varlığı anlamak için ömrünü feda etmiş bir sinek!

Şimdi, hoşunuza gitmeyeceğini tahmin ettiğim birtakım şeyler anlatacağım size. Ah, asmayın hemen suratınızı! İnanın, keyifle takip edeceğiniz eğlenceli hikâyeler anlatabilmeyi ben de isterdim; fakat hayat, bayım, hiç de zannedildiği gibi bir şey değil. İhhı ıhhı ıhhı... Ah pardon. Aslında acele etmem gerekiyor; çünkü fazla vaktim yok. İhhı ıhhı ıhhı... Başım korkunç ağrıyor. Eğer ara sıra saçmalarsam, lütfen, hayatı sona ermek üzere olan bu sineği bağışlayınız.

Hayatım sona ermek üzere!

Ve korkacak hiçbir şey yok! İhhı ıhhı... Pardon... Ölümün kaçınılmaz olduğunu biliyorsanız, hiçbir şeyden korkmuyorsunuz. İhhı ıhhı... Nefes almakta zorlanıyorum. Başım müthiş ağrıyor. Galiba başıma da darbe aldım. İhhı ıhhı ıhhı... Hiçbir şeyden korkmayınca da... ıhhı ıhhı... her şeyi anlatabiliyorsunuz tabii.

Ev sahibim Bay İ., elindeki o aptal pazar gazetesiyse bana doğru yaklaşırken sonumun geldiğini anlamıştım zaten. Ama bunun beni ciddi anlamda mutsuz ettiği söylenemez. Bekliyordum. Yani ölmeyi. Benim için sürpriz olmadı doğrusu. Hoş, hiçbir ölüm sürpriz değildir ya, neyse.

Gazeteyi tüm bedenimde hissettikten ve korkunç bir sarsıntıyla şu an altında bulunduğum kanepeye düştükten sonra karar verdim bunları size anlatmaya. Bay İ., delici gözlerle etrafı tarıyor ve sanırım öldüğümünden emin olabilmek için cesedimi bulmak istiyordu. Ah, insanoğlu böyledir işte: gözüyle görmeden tatmin olmaz. Bedenimin bin katı büyüklüğünde bir gazeteyle vurmuşsun bana; resmen orantısız güç kullanmışsın, gebermeyeceğim de ne yapacağım: çık git işte! Olmaz. İnsanoğlu bu: görmeden tatmin olmaz.

Hiç kıpırdamadım. Neyse ki kahverengi, siyah ve gri motifli kanepenin tam da siyah bölümüne düşmüştüm ve herkes bilir ki bir karasinek için görünmez olmanın en iyi yolu siyah bir zeminde bulunmaktır. İhhı ıhhı ıhhı... Zaten Bay İ. de çok ısrarcı olmadı. Biraz bakındıktan sonra defolup gitti. Yavaş hareketlerle kendimi kanepeden aşağı, halıya attım ve sürüne sürüne bu noktaya kadar geldim. Şimdi burada güvende sayılırım. En azından bir süre. Yani Bayan İ. o korkunç elektrik süpürgesiyle temizlik yapma histerisine kapılmadığı müddetçe... Önüne gelen her şeyi içine çeken o dehşet makineyle kanepenin altını almaya kalkarsa yandım demektir. Uçamayacağım kesin. O gürültüde beynimin patlayacağından da eminim. Dev bir hortumun sizi bilmediğiniz bir yere çektiğini düşünün! Ah ne korkunç! Sen nerden biliyorsun diyeceksiniz. Bir keresinde az daha kapılıyordum o dev hortuma da oradan biliyorum. Acemilik tabii. Çocukluk... Bir gün arkadaşlarla güneşli ılık bir camda neşe içerisinde oynarken, o zamanlar evinde yaşadığım temizlik hastası ihtiyar kadın, korkunç süpürgenin dev borusunu birdenbire cama doğru tutmaya başladı. Kanepeleri, halıları, yerleri falan süpürmek amacıyla üretilmiş bir aletin zavallı sinekleri yakalamak için pencereye doğru tutulabileceği aklıma hiç gelmemişti doğrusu. Fakat insan, efendim, çok acayip bir mahlûktur! Yapar; yerleri süpürmek için kullandığı aleti pencereye de tutar, her yere de tutar. Hiç güven olmaz.

Ah pardon! Sanırım asıl konudan uzaklaşıyorum.

İhhı ıhhı ıhhı...

Keşke ön ayaklarımı birbirine keyifle sürece kadar gücüm olsaydı. Aslında bunu yapmanın şimdi tam sırası! Hah ha. Bilirsiniz, biz sinekler ön ayaklarımızı birbirine sürtüp vızıldayarak insanların etrafında dolaşmaya bayılırız. Şimdiye kadar birçok yorum yapıldı bu konuda. Kimi zooloji dergilerinde sineklerin bu hareketini insanlara bilimsel yollarla açıklayan ciddi makaleler falan yayımlandı. Koca koca profesörler büyük büyük laflar ettiler bu konuda. Hah! Oysa gerçek, o kravatlı bilim dergilerinde anlatılanlardan çok başka!

Kentte yaşayan sinekler için en büyük zorluk, sanırım, hiç de konuksever olmayan insan ırkıyla birlikte olmak mecburiyetidir. Biraz psikoloji okuyan her sinek bilir ki, birlikte yaşamak zorunda olduğunuz kimseleri sevmiyorsanız değişik yöntemlere başvurmanız gerekir ve ‘alay etme’ bu yöntemlerden birisidir. Ben uzun süredir, Bay İ. ve sevgili ailesi başta olmak üzere, insanları itinayla ve ısrarla gözlemliyorum. Her ne kadar bunu bilimsel bir amaçla yapmış olmasam da, ulaştığım düşüncelerin doğruluğundan hiç şüphe etmiyorum. Şimdi size bunu açıklayacağım. Söyleyeceğim şeyleri, başına darbe almış, ölmek üzere olan ve bu yüzden saçmalayan bir sineğin hezeyanları olarak değerlendirirseniz, doğrusu sizi ayıplamam. Fakat önyargısız, açık fikirli, akıllı biri olduğunuzu söylüyorsanız lütfen beni dinlemeye devam edin. Lafı uzatmadan söyleyeyim:

Günler geceler süren araştırmalar, okumalar, gözlemler ve derinlemesine yapılmış incelemelerle geçirilmiş –dile kolay– altmış günlük kocaman bir hayatın neticesinde, kâinatın anlaşılması en güç yaratıkları olan insanlar hakkında vereceğim hüküm şudur efendim:

Çıldırılmışlar!

Evet! Çıldırılmışlar! İnsanların hepsi çıldırılmış!

Çok mu sert buldunuz?

Ah, bu hükmü ilk zamanlar ben de çok sert bulur ve insanları daha bir azimle anlamaya çalışırdım. Fakat yaptığım tüm çalışmalar zaman içerisinde beni bu fikre daha da bağlamaktan başka bir işe yaramadı. İnanın çok uğraştım bayım. İnsanların çıldırılmış olduğu düşüncesini çürütebilmek için, inanın çok uğraştım. Fakat nafile. Üstelik insanların çıldırılmış olduğuna karar veren ilk sinek ben değilim ve sizi temin ederim, bu ihtiyar dünya milyarlarca sineğin önümüzdeki yüzyıllar boyunca böyle düşündüğüne tanıklık edecek. Zira atalarımız aklımızın yarısıdır! Evet! Biz sinekler bir konuda sıhhatli bir hükme varabilmek için, gözlem ve deneylerden yararlandığımız kadar, tarihimizden de yararlanıyoruz. Beylik bir laf olacak ama geçmişini bilmeden geleceği kurmak imkânsızdır.

Bakın ben, henüz bir aylık bir sinekken (yani kişisel hayatımı bütün bir sinek tarihinden ayrı düşünecek kadar budala olduğum gençlik günlerimde) hani şu, ön ayaklarımızı birbirine sürtüp vızıldayarak insanların etrafında dolaşma meselesi var ya, işte bu davranışımızın anlamını hiç bilmez, ama bütün akranlarım gibi eğlenerek bu işi yapmaya devam ederdim. Böyle yapıyor olmamızın sebep-i hikmetini günlerden bir gün merak edip büyükbabama sorduğumda, aldığım cevap, doğrusu bana pek makul gelmemişti: “Dalga geçiyoruz!” demişti büyükbabam. Her sabah mutlaka içtiği sütlükahvesinden sakince bir yudum daha alıp dudağında alaycı bir tebessümle devam etmişti: “İnsanlar çıldırılmış evlat. Tanrı’nın yolunu terk etmişler. Ve tanrı da buna çok kızıp, biz sineklere, insanlarla dalga geçme görevini vermiş...” Ciddi olup olmadığını anlayabilmek için masasına biraz

daha yaklaşıp yüzündeki ifadeye bakmıştım: dudaklarındaki müstehzi tebessüme rağmen son derece ciddi görünüyordu.

“Fakat nasıl olur büyükbaba?” diye merakla sordum. “Biraz açıklar mısın lütfen?”

Elindeki fincanı masaya bırakıp sandalyesinde şöyle bir gerindikten sonra bütün dişleri görünecek kadar gülmüştü şakacı fakat bilge büyükbabam: “İnanmak güç biliyorum. Fakat şu insanlara bir bak. Kendini akıllı sanan şu aptallara bir bak. Kendini üstün gören şu kibirli budalaların hayatına bir bak. Ne yapıyorlar? Hiç. Sadece sinek avlıyorlar!”

“Sinek avlamak?”

“İşleri güçleri bu: sinek avlamak! Bak evlat, uzun, çok uzun, tahmin bile edemeyeceğin kadar uzun yıllar önce, amaçsızca yaşamaya başladı insanlar... Sonra bir sabah uyandıklarında, bu dünyada olmalarının sebebini tamamen unuttular. Ne yapacaklarını şaşırıldılar. İşlerini güçlerini bıraktılar. Ve o günden sonra da, nerde bir sinek görseler çıldırmış gibi peşine düşüp onu öldürmeye başladılar... Varoluş sırlarını yitirdiler. Hah! Varoluş sırlarını yitirince de, anlamsız bir hayat sürmeye başladılar. Sinek avlıyorlar! İşte bizim tarihimize onların tarihi, burada çakışıyor evlat: hayatın anlamını kaybeden insan, sinek avlıyor. Biz de onlarla dalga geçiyoruz. Hikâye bu...”

Doğrusu, büyükbabamın aklından zoru olduğunu düşünmüştüm. Çok yaşlıydı çünkü. Aslında iyi bir sinekti fakat zamanında ölmemişti ve her gün saatlerce düşünüp durduğu için nihayet aklını yitirmişti. Bir sinek bu kadar uzun yaşar ve bu kadar derin düşüncelere dalarsa olacağı budur işte! Hah! Seni titrek bacaklı ihtiyar bunak! Demek insanlar çıldırmış ve tanrı biz sineklere insanlarla alay etme misyonu yüklemiş ha! Büyükbabamın yakında peygamberlik iddiasında bulunabileceğini düşünüp endişelenmişim.

Fakat bayım, öyle haklıymış ki!

Yoo yoo! Duygusal olduğumu, fevri hareket ettiğimi düşünmeyin lütfen. Evet, hayatım bir insan yüzünden sona ermek üzere... Üstelik pazar gazetesi gibi gayr-i ciddi ve aşağılayıcı bir silah kullanıldı bana karşı... Ama sizi temin ederim böyle hakir bir ölümle ölecek olmasaydım bile, fikrim değişmezdi. Çünkü büyükbabamla demin anlattığım konuşmayı yaptıktan sonra bütün hayatımı bu konuda sağlıklı bir fikre ulaşabilmek için harcadım ben. Okulumu yarım bıraktım. Beni bekleyen parlak kariyeri reddettim. Hiç evlenmedim. Bütün hayatımı bu meseleyi tahkik etmek için harcadım. Ön ayaklarımızı birbirine sürterek insanların etrafında uçuşmamızın anlamı gerçekten de insanlarla alay etmekmiş, inanın bana. Zooloji dergilerindeki kravatlı makaleleri boş verin ve... ıhhı ıhhı ıhhı... şimdi lütfen... ıhhı ıhhı... beni sabırla dinlemeye devam edin.

Evet bayım, genç bir sinektim, insan ırkına saygı duymak istiyordum; büyükbabamın saçmaladığını düşünüyordum. İnsanların çıldırmış olduğunu nasıl söylerdi? Etraflarında vızıldaşıp onları rahatsız etmek de ne demektir? Sonra, ön ayaklarımızı küstahça birbirine sürtüp onlarla alay etmek ne kadar ayıp bir şeydi! Asıl çıldırmış olan belki de bizlerdik! Sadece atalarımızdan öğrendiklerime uyarım, diyemezdim ya! Atalarımız doğru düşünememiş ve doğru yolu bulamamış kimselerse ne olacak? Evet! Neye inanacağıma ancak ben karar vermeliydim! Büyükbabamın da, binlerce yıllık geleneğin de canı cehennemeydi!

Hemen tahkikata başladım.

Ev sahibim Bay İ., uzun boylu, zayıf bir adamdı. Ailesinin geçimini taksi şoförlüğü yaparak sağlıyordu. Karısı Bayan İ. ise belediyede çalışıyordu. İki de çocukları vardı.

Bir yandan Bay İ.'yi ve ailesini gözlemliyor, bir yandan da not defterime bir dedektif dikkatiyle notlar alıyordum. Yüzyıllardır süregelen bu hatayı düzeltip, bir devrim yaratacaktım: Bunca iş beceren insanlar çıldırmış olamazdı, aptal olamazdı, sinek avlamayı hayatın amacı sanıyor olamazdı. Adamlar televizyon, araba, telefon gibi neredeyse mucize kabilinden şeyler icat etmişlerdi. Uzaya bile gitmişlerdi. Nasıl aptal olabilirlerdi canım! Büyükbabam ve diğer atalarım açıkça yanılmışlardı işte. Ben de bu dehşet yanılığını düzeltecek ve ön ayaklarını birbirine sürüp insanlarla alay eden ırkımı doğru yola, ah, yani insanlığı sevme yoluna götürecektim.

Sabırla, sevgiyle, anlamaya çalışarak, günlerce izledim onları. Neler mi gördüm?

Öncelikle şunu fark ettim: Hep aceleleri vardı insanların. Sürekli bir yerlere yetişmek için telaş ederlerdi. Günleri koşuşturmayla geçirdi. Ve bu yüzden, en çok ihtiyaç duydukları şey, saatlerdi.

Saatler! Klasik, otomatik, dijital saatler. Kimini kelepçe gibi kollarına takarlar. Kimi saatler, İsa'dan önce helak edilmiş bir kavimden kalma bir put gibi, mütehakkim ve mütekebbir, duvarda durur. Kimi, masanın üzerinde tik tak tik tak bir mahkûmiyeti, bir mecburiyeti fısıldar. Kol saatleri. Duvar saatleri. Masa saatleri. Çalar saatler...

Hah! Sabahları insanlardan çok önce uyanmak gibi bir alışkanlığımız olduğunu herkes bilir. Gençlik günlerimde ben de tüm ırkdaşlarım gibi erkenden uyanır ve odada bir iki sorti yapıp kendime geldikten sonra (anlamını ve hikmetini tam çözemesem de) günün ilk şöleninde yerimi alırdım. Günün gayet eğlenceli bu ilk operasyonuna bazı züppe ve genç sinekler 'uyandırma servisi' adını vermişlerdi. Sadece bu ismi bulanlar değil, doğrusu hepimiz, burunlarına ve dudaklarına konmak suretiyle insanları uyandırmaktan sonsuz bir zevk alıyorduk. Henüz tam olarak uyanmadan (yani bilinçlerine tam olarak kavuşmadan) bile yok etme güdülerini uyanık olan bu vahşi ırkın mensupları, ince ve tüylü ayaklarımızın gıdıklayıcı temasını dudaklarında hisseder hissetmez gayet spontane bir tepki gösterir; o kocaman elleriyle havada geniş bir daire çizerek ilk hamleyi yapar ve güya bu sayede bizden kurtulacaklarını zannederlerdi.

Oysa, işte tam o anda dudaktan havalanan sinek, üç saniye sonra iniş yapacağı (pütürlü, kıllı, sivilceli ya da kaymak gibi) yanağa keyifle gözlerini dikmiş ve hayattan zevk almaya başlamıştır! Doğrusunu söylemek gerekirse bu iş için en ideal olanı, gece yatmadan tıraş olmuş bir erkeğin geniş ve dolgun yanağıdır! İnsanların bile 'sinekkaydı' tabir ettikleri böyle bir surata iniş yapan ırkdaşlarımın, şehvete yakın bir haz duyduklarını itiraf etmek zorundayım.

Koordinatlarımızı tam olarak tespit edemediği için, kocaman eliyle havada rasgele ve geniş bir daire çizen zavallı insan, yatağında bir iki dönüp tekrar eski halini alır ve kafasını yastığın üstünde rehavetle konuşlandırır. Radarları açık olmadığından, gittiğimizi zanneder ve burun deliklerinden gafletle derin bir mutluluk nefesi bırakır ki bu, sıradaki sortinin başlangıç işareti gibi bir şeydir.

Olanca gücümüzle vızıldayarak tekrar iniş yaparız.

Fakat bu defa, insan, hamle yapmakta biraz gecikir. Vızıltıyı duymadığından ya da tüylü ve incecik

ayakların milimetrik kıpırdanışını hissetmediğinden değildir bu kısa bekleyiş. Yok etme güdüsü, ani ve akıldışı hamlelerden, planlı programlı bir tavra evrilmiştir de ondan beklemektedir kurnaz insan! Tüm sinekler bilir ki, bu esnada ya çaktırmadan elini yaklaştırmakta ya da yarı açık gözleriyle terlik, gazete, dergi gibi öldürücü mühimmatı tespit etmeye çalışmaktadır. Hiç beklemediğiniz bir anda yatağın kenarındaki terliği kaptığı gibi hücumla kalkar ama ne çare! Sinek, bu taammüden hamleyi de savuşturup havalanacak ve insanın kulağına gıcık gıcık vızıldayacaktır.

Pis kokulu ağızını şapırdatıp derin ve öfkeli nefesler alıp vererek gözlerini açan tehlikeli avımızdan, evet, artık uzaklaşmanın vakti gelmiştir. Yarı uykulu haldeyken bile vahşetinden bir şey kaybetmeyen insanın, uyanık olduğunda başımıza ne tür işler açabileceğini biz sinekler çok iyi biliriz bayım. “En akıllı sinek, insanlar uyandığında saklanan sinektir.” diye boşuna söylememişler herhalde!

Neyse.

Altı buçuğa kurulu saatin, altı yirmi dokuzu gösterdiğini fark eden insan nasıl bir üzüntü, nasıl derin bir keder duyar, size anlatamam. Bir dakika erken uyandı ya: sinir olur. Sanki bir dakikalık uykudan ne anlıyorsa!

Sinekler tarafından uyandırılmaktan hoşlanmazlar da, bu çirkin sesli saatler tarafından uyandırılmaya bir şey demezler. Neden? Bana kalırsa bunun sebebi, saatlerin uçamıyor olmalarıdır. Evet. Saatler uçamazlar ve kafalarına yumruğu yerler. Çünkü insan denen bu arkadaşlar, sabahları hem uyandırılmak hem de kendisini uyandıran kızma hakkına sahip olmak isterler. İşte çalar saatlerin var oluş sebebi budur. Ayarlandığı vakit dayanılmaz bir ses çıkaran bu aletler, uçmayı bilmediklerinden, insanların yumruklarını her sabah kafalarına kuzu kuzu yerler. E haliyle, insanlar da hızla kaçabilen sinekler tarafından değil çalar saatler tarafından uyandırılmayı tercih ederler. Günün ilk şiddet gösterisini uçabilen varlıklar üzerinde gerçekleştirmeye çalışmaktansa, evet, zavallı ve savunmasız saatlerin kafasına yumruk indirmek, işlerine gelir tabi. Ah neyse...

Dediğim gibi, hep aceleleri vardır insanların.

Altı otuzda saat çalmaya başlar ve işte dehşet bir panik:

yorgan hızla fırlatılır yataktan paldır küldür inilir terliğin biri giyilir öbür teki bulunamaz lavaboya gidilir def-i hacet edilir eller yüzler yıkanır işaret parmaklarıyla gözaltları yoklanır uufff yine şişmiş gözlerim denir hep geç yatmaktan denir hep şu televizyon yüzünden denir burnun üzerindeki sürpriz sivilce sıkılırken kaşlar anormal şekilde kaldırılır mutfığa geçilir çaydanlığa su konulur çocukların odasının kapısı tıklatılır hadi artık kalkın okula geç kalacaksınız diye yarı şefkat yarı sinir bağırlı çocuklar sıcak yataklarında kıpırdanırlar dışarıda hafif bir yağmur başlar aksilik bu ya dün akşam çıkarılan çorabın teki kayıplara karışmıştır çekmecelerin altı üstüne getirilir ama nafile ocaktan suyun kaynama sesi gelirken tuvalet sırası sebebiyle çocuklar grubunda günün ilk müsabakası başlamıştır baba bir yandan çocuklara bağırlı kavga etmeyin bakiiiiiyim bir yandan koltukların kanepelerin altında çorabını aramaktadır anne kahvaltı masasını hazırlarken peynir zeytin reçel tereyağı falan babanın sorusuna çorabımın tekini gördün müüüü dünyanın en klasik cevabını yetiştirir görmedim nerde çıkardıysan oradadır çocukların kahvaltı masasına oturmalarıyla kalkmaları bir olur birer yudum çay ve birer dilim ekmekle idare etmek zorundadırlar çünkü okul servisinin kornası acı acı çalmaya başlamıştır dişler fırçalanacak forma giyilecek ohooo oğlanla kız apar bir vaziyette evden çıkarken unutulmaları toparlayıp pencereden fırlatmak annenin işidir ki bu kimi zaman bir silgi bir kalem kutusu olabildiği gibi kimi zaman çantaya konulması ihmal edilmiş bir elma da olabilmektedir

birazdan baba da kalkar masadan anne kalır geriye bardakları tezgâha peyniri tereyağını buzdolabına koyar aman gerisi dursun şimdi geç kalıyorum kadının diğer aile bireylerine oranla biraz daha itina ile hazırlanması gerekir neden acaba dişler fırçalanır dünden hazırlanmış kıyafetler giyilir saçlar taranır biraz kabartılır böyle daha mı havalı ay acaba biraz kısaltsam mı bu arada kaç gündür zonklayan sol üst azı dişini görebilmek için aynanın karşısında ağzını olabildiğince komik bir şekilde açıp aaaa demektedir sonra gözlerin altındaki mor halkalara bakılır ah ah ne güzel kızdım ben morluklar ten rengi bir kremle kapatılır dudaklar hafif pembe bir rujla boyanır iki çocuk sahibi bir kadınsın ağır ol kızım biraz yanaklara allık kirpiklere rimel e tabi biraz da parfüm fışsssss ve ev terk edilir.

Altı otuzda kafasına yumruk yiyip susan saat, yediyi çeyrek geçmektedir.

Ihhı ihhı ihhı... Ah... Ben bu telaşı anlatırken bile yoruldu. İnsan yaşarken yorulmaz mı? Ihhı ihhı... Kendimi iyi hissetmiyorum açıkçası. Ihhı... Sanırım, çok az vaktim kaldı. Acele etsem iyi olacak. Bunları anlatmadan ölmek istemiyorum çünkü.

Ve akşamlar...

Yorgun argın gelirler. Yemeklerini yedikten sonra televizyonun karşısında biraz oyalanır, sonra da yatmaya giderler. Hepsi bu! Ufak ayrıntılar dışında insanın hayatı böyle sürüp gider. Anlatmayı unuttuğum önemli bir şey olduğunu sanmıyorum. Ne tuhaf değil mi? Yani buna inanabiliyor musunuz? Kendini böylesine üstün gören bir ırkın hayatı bundan ibaret olabilir mi? Peki buluşlar? Teknoloji? Bilim? Ah, öyle karışık bir konu ki... Belki de ahmaklığı yeniden tanımlamak gerek. Derdimi ancak o zaman anlatabilirim.

Dünyanın kendileri için yaratıldığını yazıyorlar kitaplarında. Kendileri için yaratılmış bir dünyada... böyle bir hayat!

Bir keresinde, ekmek kırıntıları için iniş yaptığım mutfak tezgâhının üstündeki gazetede konuyla ilgili bir şeyler okumuştum. Varoluşu ancak gazetelerin verdiği haftasonu eklerindeki testlerde sorgulayabilen gerizekâlı okurlar için hazırlanmış bir bölüm vardı: “mutfak-tuvalet-yatak odası” üçgenine konuşlandırılmış bir hayatın analizi yapılıyordu. İnsan hayatının büyük bir bölümü bu üçgene sıkışmıştı.

Fakat nasıl olur da hayat bundan ibaret olabilir?

Filler için evet... ya da kaplumbağalar, öküzler... ya da susamurları için evet belki... ama insanlar için... Hayır. Başka bir şey daha olmalı. Mutfakta doldur; tuvalette boşalt; ve yatak odasında zıbar! Hayır. Beslenme, uyuma, barınma, üreme tabî ki temel ihtiyaçlardır fakat... insan için başka bir şey daha olmalı!

Ve işte hakikat!

Aklın çalışma biçimi çok enteresandır arkadaşlar. Bir konu üzerinde günlerce kafa yorarsınız da bazen işe yarar bir sonuca ulaşamazsınız. Bazen de tak diye bulursunuz hakikati. Bana da öyle oldu. İnsanların anlamsız bir hayat sürdürdükleri konusunda atalarımın düşüncelerini, çaresiz, kabullenmek üzereydin ki, tak, hakikati kavradım. Uzatmadan size de anlatayım.

İsrarlı ve dikkatli gözlemlerim neticesinde, insanların evde sürdürdükleri hayatın, gerçekten de saçma sapan bir hayat olduğunu anlamıştım. Çünkü insanların hayatı bir gün, üç gün, beş gün değil; her gün böyle geçiyordu. Bir sabah antredeki ayakkabılıkta teorimi kederle gözden geçirirken, her gün olup duran bir şey, yine oldu: evdeki herkes yine korkunç bir telaşla hazırlandı ve çıktı!

Tabi ya! Buydu işte hakikat! İŞ!

İş denen bir şey vardı! Her sabah ve her sabah, insanüstü sayılabilecek bir gayretle hazırlanıp işe gidiyorlardı! Demek, orada müthiş bir şeyler yapıyorlardı! Demek, evdeki bu sürgit anlamsızlığın tek açıklaması buydu: iş denilen yerde ‘anamlı bir yaşam’ sürüyor olmalıydılar. Doğrusu, bu fikre ulaştığımda, atalarım adına utanmıştım. Nasıl da göz ardı etmişlerdi bu mühim noktayı... Nasıl da ıskalamışlardı... Belli ki, atalarım bu yüzden –yani iş hayatını hesaba katmadıkları için– insanların saçma bir hayat sürdürdüklerini sanmışlardı. İnsanları iş denen yerde gözlemlemek hiçbirinin aklına gelmemişti demek.

Öyle ya: insan bütün gün, iş denilen yerde beynini acayip surette kullanıyor olmalıydı. Bu durumda, evde geçen ‘anlamsız’ zaman dilimi, bir ‘kısa ara’ mahiyeti kazanıyordu. Bütün gün beyinleri işyerinde o kadar yıpranıyordu ki, zavallılarım, ertesi gün aynı yüksek performansı sergileyebilmek kaygısıyla, evde beyni hiç kullanmıyor, adeta şarj ediyorlardı. Evet, şimdi her şey ayan beyan ortaya çıkmıştı: gördükleri yerde biz sineklere saldırıyor olmaları da bu yüzdendi: dinlenmek için, eğlenmek için ya da spor olsun diye yapıyorlardı bunu: yoksa, hayatın anlamı olarak ‘sinek avlamak’ olacak şey değildi canım... Üstelik her sabah evden öyle bir telaşla ve coşkuyla çıkıyorlardı ki, işyerlerinde çok anlamlı ve insanlığa yakışır şeylerle meşgul oldukları kesindi, kesin...

Hıh... Bu asil düşüncelere ulaştığımda deminki kederimden eser kalmamıştı. Kendimi tutamayıp ayakkabılıkta keyifle öyle bir vızıldadım ki sesim tüm antrede yankılandı. Allahtan kimse yoktu da ters bir durum olmadı. Bütün gün bomboş evde neşeyle dolaştım: Önce mutfığa gidip kahvaltı masasına oturdum. Hiç acele etmeden, yavaş yavaş yaptım kahvaltımı. Sonra lavaboya geçtim, şarkı söyleyip ıslık çalarak duş aldım. Kapının arkasındaki bir banyo havlusunun beyaz ve yumuşak tüyleri arasında debelenerek kurulandım. Güneşli bir gündü. Tül perdenin en altından girip sıcacık cama zevkle kuruldum ve uzun uzun güneşlendim. Kahvaltının, duşun ve sıcacık güneşin etkisiyle gevşeyip uykuya dalmadan hemen önceki birkaç saniyede, doğruluğundan hiç kuşku duymadığım teorimi kanıtlamak için, ertesi gün Bay İ. ile çıkmaya ve onu işinde gözlemlemeye karar verdiğimi hatırlıyorum.

Mutlulukla daldığım uykumda da, zihnim hep bu konuyla meşguldü. Rüyamda hep bununla ilgili şeyler gördüm. Ah, belki de yakaza halindeydim; düş sandığım şeyler yarı bilinçli hayallerdi. Pek bilemiyorum.

Bildiğim şeydu: Yarın Bay İ. ile çıkacaktım ve delil toplayacaktım. İnsanların, yanlarına bile yaklaşılmasında gereken caniler olduğunu söylemişlerdi bize hep. Ne ki sinek tarihinde bir devrim yaratma arzusu beni kudurtuyordu. Zaten öyle değil midir; tarihin tozlu sayfalarına baktığınızda, hafiften kaçık fakat cesur devrimciler görürsünüz. Tarihi şekillendiren onlardır. Ben de, tarihi değiştirecek ve hakikati ortaya çıkaracaktım. Tehlikeli de olsa bu maceraya atılacaktım: yarın hiç korkmadan Bay İ. ile çıkacak ve insan hayatının anlamlı dilimini keşfedecektim.

Belki de torunlarıma gururla anlatabileceğim bir hikâyem olsun istiyordum: Bir gün, yani yeterince itibarlı ve oldukça ihtiyar bir sinek olduğumda, yemek masasında çatal bıçak sesleri arasında

gürültüyle karınlarını doyuran insanları raftaki fincanların arkasından seyredirken, genç ve heyecanlı sineklere “Bakın evlatlarım...” diyecektim; “İnsanların anlamsız bir hayat sürdürdüklerini ve aptal olduklarını düşünmemelisiniz!” Genç ve idealist sinekler yanıma merakla biraz daha sokulacak ve şapşal şapşal yemek yiyen insanlara bakarak soracaklardı: “Fakat nasıl olur efendim? Bütün bir sinek ırkının tarihi, bu gerçeğin üstüne kurulmuştur. Nasıl olur da insanların aptal olmadıklarını söylersiniz?” Ve işte o zaman, ön ayaklarımı asli bir keyifle birbirine sürtüp boğazımı temizledikten sonra vakarla anlatmaya başlayacaktım: “Evet evlatlarım... Aptal değiller... Tek işleri ‘sinek avlamak’ da değil... Maalesef atalarımız yanıldılar. Bunu biliyorum çünkü... evet çünkü... işyerlerine gittim!” “Neee?!!!” diye vızıldayacakları kesindi: Biraz mütereddit, biraz tedirgin; fakat gözle görülür bir heyecanla fısıldayacaklardı birbirlerine: “Duydun mu, büyükbabamız insanların işyerlerine gitmiş!”

“Peki ne gördünüz büyükbaba, ne gördünüz?”

“İnsanların, sandığımız gibi aptal olmadıklarını gördüm.”

Hah ha. Her ihtiyar sinek, çocuklarına bu tür öğütler vermekten hoşlanır, bilirsiniz. Evet. Aynen böyle düşündüm ve derhal planımı yaptım: sabah kimse uyanmadan sessizce elbise dolabına süzülecek ve Bay İ.’nin giyeceği ceketin en muhkem ve emniyetli cebine girerek bekleyecektim.

Bu hayallerle ne kadar vakit geçirdim bilmiyorum; kendime geldiğimde güneşin yavaş yavaş etkisini yitirdiğini ve camın soğumaya başladığını fark ettim. Romantik ve devrimci hayallere kendimi kaptırıp gerçekleri gözden kaçırmaya da hiç niyetim yoktu hani: orada biraz daha durursam kesin soğuk alacak ve yarın bütün gün hapsiracaktım. Hemen havalandım: kanepelerle kırlentler arasındaki cazip ve ılık kuytulara doğru vızıldayarak uçtum. İyice dinlenmek ve yarınki operasyon için enerji toplamak istiyordum.

Ertesi sabah uyandığımda, doğrusu çok heyecanlıydım.

Hemen elimi yüzümü yıkayıp yatak odasına gittim. Mışıl mışıl uyuyorlardı. Anahtar deliğinden dolabın içine süzüldüm ve ceketteki yerimi aldım. Tam düşündüğüm gibi, en muhkem ve en emniyetli noktayı bulup yerleştim. Bu, ceketin dışında, sol üst tarafta bulunan küçük cepti; olup bitenleri rahatlıkla görebileceğim hâkim bir noktaydı ve insanlar bu cebi hiç kullanmazlardı; yani güvenlik had safhada sayılırdı.

Birazdan saatin alarmı çaldı ve herkes telaşla hazırlanmaya başladı. Heyecanım gittikçe artıyordu. Teorime daha bir inançla bağlanıyordum. İşte apaçık bir gerçektir bu: böyle delicesine, böyle çılgıncasına, böyle telaşla hazırlanıp gidilen işyerlerinde, Allah bilir ne mühim şeyler yapıyorlardı öyle ya!

Hah ha. Fakat... hikâyemin bu bölümünde, ufak bir yanlışlık yaptığımı utanarak eklemek zorundayım: saat yediyi çeyrek geçerken herkes evden çıkmış ve geriye sadece Bayan İ. kalmıştı. Şaşkınlık içerisindeydim. Olup bitenlere bir anlam veremediğimden hareketsizce bekleyip duruyordum. Nasıl olmuştu da Bay İ. bu ceketi giymeden gitmişti? Oysa dün gece yatmadan, karısına, kahverengi ceketi giymek istediğini söylemişti; kulaklarımla duymuştum. Fakat giymemişti. Hevesim kursağımda kalmıştı. Kursakta kalmış bir hevesten daha kötü ne olabilir ki? Sinirimden dudaklarımı

ısıırıyordum. Çok üzülmüştüm. Fakat Allah beni yalnız bırakmadı. Bu küçük, önemsiz, zavallı sineğe bile yardım elini uzattı. Bayım, siz de inançlarınız için her şeyi göze alır ve ona gönülden bağlanırsanız, Allah size de mutlaka yardım edecektir. Bu, onun vaadidir. Kitaplar böyle yazar.

Ne mi oldu?

Hah... Birden, dolabın kapısının aceleyle açıldığını ve cebinde bulunduğum ceketin sallandığını hissettim. Tanrım! Bayan İ. giyyordu ceketini! Ne olup bittiğini ancak, parfümünü sıkıp başımı iyice döndürdüğünde anladım: şaşkınlığa bakar mısınız: Bay İ.'nin sanarak, yanlışlıkla, Bayan İ.'nin ceketinin cebine yerleşmişim. Ne şans!

Riskli ve bir o kadar da keyifli bir yolculuk başlıyordu. Tarih yeniden yazılacaktı.

Afedersiniz bayım... Ben küçük ve önemsiz bir sineğim. Okulumu bıraktım. Kariyer falan yapmadım. Hiçbir felsefe kitabını da sonuna kadar okumayı beceremediğimi itiraf etmeliyim. Hayatın anlamı hakkında düşünüyorum sadece... Edebiyat denen şeyden de pek anlamam açıkçası... Fakat kelimeler... Bütün mesele kelimelerde... Onları ustaca kullananlara hep hayranlık duymuşumdur. Şimdi... doğru kelimeleri bulamamaktan korkuyorum biliyor musunuz. Söylemek istediğim şeyleri söyleyememekten korkuyorum. İhhı ihhi... Fazla vaktim de kalmadı üstelik. Oysa, doğru kelimeleri doğru yerde kullanmak isteyenlerin en çok ihtiyaç duyacakları şey, vakit değil midir?

Fakat elimden geldiğince sade bir biçimde ve uzatmadan anlatmaya çalışacağım.

Beş dakika sonra yolculuk başladı. VIP dedikleri bu olmalıydı. Cep öyle bir yere denk geliyordu ki sevincimden kendimi tutamayıp birkaç kere vızıldadım. Neyse ki caddeler çok gürültülüydü ve Bayan İ. beni duymadı. Hava oldukça soğuktu ve ben pek kalın giyinmemiştim. Birkaç kez de bu yüzden hapşırdım ama sesim yine duyulmadı. Anlaşılan, şanslı bir günümdeydim. Durakta fazla beklemedik; otobüs hemen geldi. Fakat çok kalabalıktı ve oldukça havasızdı otobüs. Bir ara nerdeyse geberecektim. Neyse. Güç bela ulaştık Bayan İ.'nin işyerine...

Ve hezimet!

Tam anlamıyla, hezimet!

Yanılmış olmamak için, daha sonraki günlerde üst üste beş kere Bayan İ.'nin işyerine gittim. Ne yapıyorlar biliyor musunuz? Hiç. Koskoca bir hiç. Sadece sinek avlıyorlar. Örneğin masada oturup sürekli tırnaklarını törpüleyen ve telefon çalınca ağzındaki sakızı çıkarıp kalemlerin kenarına yapıştıran ve evet hayır peki söylerim gibi tek kelimelik konuşmalar yapan ve sonra sakızı tekrar ağzına alıp patlatan salak sekreterden tutun da yan odadaki memurlara ve yan odadaki müdür yardımcılara ve yan odadaki amirlere ve diğer odalardaki tüm çalışanlara varıncaya kadar herkes bütün gün saçma sapan işlerle uğraşıp duruyordu kiminin önünde daktilolar kimi masalarda bilgisayarlar yazıcılar faks makineleri kalemler kâğıtlar dosyalar dosyalar dosyalar onaylar mühürler belgeler gelen evraklar giden evraklar tarlasıyla ilgili bir işi halletmeye gelmiş boynu bükük kasketli şalvarlı ceketinin önü ilikli zavallı köylüler kendine güvenen kravatlı cesur kentliler uzatılan kâğıtlar imzalar tasdikler çok aceleler tarih ve sayılar aslı gibidirler çatılan kaşlar azarlar söylenmeler homurdanmalar sessiz küfürler ikinci katta koridorun solundaki ilk odalar müdür bey bir görsünler müdür yardımcısı paraf etsinler çaycılar hademeler müstahdemler temizlikçiler bayan bir çekilin de şurayı süpürelimler amca senin işin burada değil sen kooperatife gideceksinler çaylar kahveler

sigaralar burada tuvalet var mılar beyler sıraya girelimler öğlen acıklmalar arka caddedeki dönerciden şöyle yarım ekmek arası döner bir de ayrıran ayol dün de aynısını yedikler o zaman sameti yollayalım bize şöyle gevrek simitler alsın çayla ha ne dersiniz peynir de alsın daha güzel olmaz mı canımlar hah hah halar falanlar fişmanlar feşmekânlar öğleden sonra da aynı teraneler aynı taslar aynı hamamlar bir döngü bir telaş burası bir daire bir fasit daire.

Sizi temin ederim bütün gün saçma sapan işler yapıyorlar. Ve yaptıklarının anlamını sorgulayabilecek bir birikimden tabî ki mahrum oldukları için bu kısır döngüden kurtulamıyorlar. Sorsanız, bu hayat böyle, diyecekler. Beş bin yıldır böyle değildi de, son yüz yılda mı ‘bu hayat böyle’ oldu akıllım! Eskiden ehramlara taş taşıyan köleler varmış. Bu çağdaş Sisifoslar hangi Firavunun kölesi olduklarını bilmekten bile aciz durumdalar. Ah pardon, ölmek üzere olan bir sinek için bile fazla felsefi cümleler bunlar...

Peki bütün gün böyle garip işlerle uğraşan insanlar beni görünce ne yaptılar biliyor musunuz?

Örneğin, masa takvimi ile ajandanın arasındaki gölgelikten izlediğim salak sekreter beni görür görmez, yaşama sebebini hatırlamış gibi, eline geçirdiği ilk şeyle peşime düştü. Deminki bezgin tavrının tam aksi bir coşku ile birkaç hamle yaptı. Neyse ki uzun topuklu ayakkabılar giyiyordu ve gözle görülür şekilde yeteneksizdi de kapının arkasına saklanıp kurtulmayı başardım. Diğerleri de öyle... Uyuz uyuz oturup duruyorlar ve beni görür görmez, yaşama sebeplerini hatırlamış gibi, kovalamaya başlıyorlardı. Mesela bir gün onları daha yakından izleyebilmek maksadıyla tavandaki lambadan aşağılara uçup bir daktiloya yaklaşmışım ki, yine olanlar oldu: müthiş bir hırsla saldırıya geçtiler, hepsi ellerine birer dosya alıp peşime düştü, konduğum yerde bir türlü yakamı bırakmayıp, şap şap duvarlara, masalara, her yere dosyalarla vurdular, bağırıp çağırarak birbirlerine benim yerimi işaret ettiler... Ah... Canımı zor kurtardım.

Bayan İ.’nin işyerinde cereyan eden saçmalıkları gördükten sonra, siz benim yerimde olsaydınız, büyükbabamın haklı olduğunu, insanların çıldırdığını ve tek işlerinin sinek avlamak olduğunu düşünmez miydiniz bayım?

Lütfen hakkaniyete uygun bir cevap verin bana.

Olup bitenleri soğukkanlılıkla ve derinlemesine değerlendirmek, düşünmek, yani ‘tefekür etmek’ herkesin harcı değildir bayım; Allah bunu sadece seçkin kullarına bahşetmiştir. İnsanların çoğu, olayları, akıllarından geçirirler yalnızca. Peki olayları ‘akıldan geçirmek’ ile onlar hakkında ‘tefekür etmek’ aynı şey midir, sorarım size. İnsan kimi zaman bir meselenin içinden çıkamaz ya hani; düşünüp (!) durur; doluya koyar almaz, boşa koyar dolmaz; günler geceler boyu aklını o meseleye takar, enine boyuna, tekrar tekrar düşünür; ama nafiye, yalnızca vakit kaybıdır bu; baş ağrısı ve üzüntü kalır geriye, sağlıklı bir neticeye ulaşamaz. Neden mi? İşte bunu anlatmaya çalışıyorum: obsesyon ile tefekür farklı şeylerdir bayım.

Evet doğrusu, hüsrana uğramışım.

Günler geçip gidiyordu. ‘Düşündüğümü’ sanıyordum; fakat aslında, bir konuyu takıntıya dönüştürmüştüm ve boşu boşuna aklımdan geçirip duruyordum. Bir gün mucizevî bir şekilde zihnim aydınlanıverdi: Allah’ın sonsuz ilim hazinesinden bir damla damlayıverdi kalbime. Zira bayım,

çalışarak elde edilen bilgi, sadece küçük bir kısımdır. Oysa Allah'a içtenlikle yönelirseniz, sonsuz hazinesinden vehbi olarak nasiplenmeniz mümkün olabilecektir.

Koskoca bir ihtimali ıskalamıştım!

Bayan İ. ile çıktığım iş yolculuklarında, kahramanlarım genelde kadınlardı, öyle ya!

Takıntıdan kurtulup, hakiki bir tefekküre daldıkça bir sevinç büyümeğe başladı minicik gövdemde. Bir sevinç, büyüdükçe büyüyor, adeta vücuduma sığmaz hale geliyor, kulaklarımı patlatacak, gözlerimi pörtletecek gibi oluyordu. Tabi ya! Yanlışlıkla Bayan İ.'nin cebine girmiş ve yine yanlışlıkla onun işyerine gitmişim. Oradaki insanların çoğu da bayanlardı. Amaçlı örneklem yöntemiyle çalışmadığıma göre; belli bir sınıf, grup ya da zümre üzerinde yapılan gözlemlerin beni sağlıklı bir yargıya ulaştıramayacağını fark etmem gerekirdi. İnsan ırkı hakkında genel bir hükme varmak isterken, bayanların ağırlıklı olduğu bir kesit üzerinde yapmışım gözlemlerimi; oysa şimdi, evet, erkekleri de görmem gerekirdi tabi!

Ve belki de bayanlar, sadece, insanların üremesi için yaratılmış varlıklardı, kim bilir!

Öyle ya; evde de işte de böyle anlamsız bir hayat sürdürdüklerine göre, tek vazifeleri kocalarıyla yatmak ve insanların çoğalmasını sağlamaktı. Belki de aslolan erkekti ve bayanlar, insan ırkının devamı için kullanılan ikinci sınıf yaratıklardı... Hah ha. Hakikat bir bütündür bayım. Hakikati bütün olarak kavramak çok önemlidir; öyle ki, bazen hakikatin sadece bir yönünü kavramış olmak, paradoksal bir biçimde, bizi ondan tümüyle uzaklaştırabilir.

Şimdi Bay İ.'nin iş dünyasına girmeli ve bu düğümü artık çözmeliydim.

Ertesi gün hemen harekete geçecektim. O akşam erkenden (bir kez daha aynı yanlışlığa kurban gitmemek için çok dikkatli bir şekilde) elbise dolabına girdim ve Bay İ.'nin ceketinin sol üst cebine yerleştim. Uzun bir süre uyuyamadım. Bir ara dalmışım...

Sabah büyük bir sarsıntıyla uyandım. Bay İ. her sabahki telaşıyla homurdanarak elbise dolabını açtı ve ceketini giyinmeye başladı. Hiç vızıldamadan bekledim. Birazdan dışarı çıktık. İşte macera asıl şimdi başlıyordu.

Bay İ. taksisine geçti, arabayı çalıştırdı ve durağa doğru ilerlemeye başladık. Bir ara, elimden geldiğince sessiz bir biçimde cebinden çıkıp arka koltukta uygun bir yere kondum ve beklemeye başladım. Öğleye kadar sabır ve sükûnetle bekledim; fakat bir halt olmadı. Yine büyük bir şaşkınlık içerisindeydim: Bay İ. müşteriyi alıyor, gideceği yere bırakıyor, dönerken eğer şanslıysa yolda bir başka müşteri buluyor, onu da gideceği yere bıraktıktan sonra durağa geliyordu. Bu arada diğer taksiler diğer müşterileri alıp götürüyorlardı ve Bay İ. sıra tekrar kendisine gelene kadar direksiyonun başında oturuyor, sigara içip müzik dinliyordu. Sıra tekrar Bay İ.'ye gelince yine müşteriyi istediği yere götürüyordu, sonra yine, sonra yine... Aynı şey tekrar edip duruyordu.

Öğlen olduğunda sinirimden çıldırmak üzereydim. Kafam karmakarışıktı. Bu adam bütün gün insanları oradan oraya taşıyıp duruyordu. Başka da bir halt ettiği yoktu! İnsan üzülmünce zihni de doğru düzgün çalışmıyor: Acaba şehrin değişik yerlerinde sinek öldürme birimleri mi kurmuşlardı? Bay İ.'nin görevi de onları bu birimlere götürüp tekrar evlerine getirmek miydi? Olabilir miydi? Dumura uğramıştım. Canım iyice sıkılmaya başlamıştı ki Bay İ. arabayı bir lokantanın önüne çekti de bir şeyler yiyeceğimizi düşünüp sevindim. Açlıktan ve öfkeden başım dönüyordu. Derhal üst cepteki

yerimi aldım.

Bay İ. masalardan birine oturdu ve yemeğini ısmarladı. Ben de sessizce havalanıp, az önce boşalmış bir masaya doğru uçtum. Garsonlar henüz tabakları kaldırmamışlardı. Karnımı bir güzel doyurdum. Tatlımı da yan masadaki şişkonun gafletinden faydalanıp yedikten sonra her zamanki siperlerimden birine geçtim; lambanın kenarına...

Buraya onlarca insan girip çıkıyordu. Bankacılar, öğretmenler, doktorlar, polisler... her sınıftan ve meslekten onlarca insan... Acaba başka başka insanların hayatlarına girip çıkarak, insan hayatının anlamını çözebilir miydim? Belki de beni yanıltan, Bay ve Bayan İ. olmuştu. Bunlar aptal olabilirdi evet ama belki diğer mesleklerde insan hayatına anlam katan bir şeyler vardı...

Ihhı ihhı ihhı...

Ah... Özür dilerim efendim. Bu maceracı sinek acaba başka insanların hayatlarında bir anlam bulabildi mi diye yeni bir meraka kapılmanızı ve heveslenmenizi istemem doğrusu. Zira hevese kapılmak ve hayal kırıklığına uğramak ne demektir en iyi ben bilirim. Bu yüzden lafı uzatmadan söyleyeyim: Hayır! Sorun yalnız Bay ve Bayan İ.'nin aptal olması ve aptalca bir hayat sürmesi değildi. Herkes çıldırmıştı. İnsanlar saçma sapan bir hayat yaşıyorlardı. Tek işleri sinek avlamaktı. Bankacılar, öğretmenler, doktorlar, polisler hepsi... Nerden mi biliyorum?

Çünkü o gün Bay İ. karnımı doyurup çıkarken ben onunla gitmedim. Lokantaya postu serdim. Zira burada bol bol yemek ve çeşit çeşit insan vardı. Ben de her gün bir başka insanın (kimi zaman orta yaşlı bir memurun, kimi zaman kel kafalı ve gözlüklü bir öğretmenin, kimi zaman kirli sakallı bir sivil polisin, on dokuzunda bir üniversite öğrencisinin, altmışında bir emeklinin, kırkında bir işçinin...) ceketinin cebine girip gözlem yapmaya gittim. Genellikle öğleden sonraları, o gün gözüme kestirdiğim bir müşteri ile çıkıyor, akşama doğru da bir taksiye atlayıp lokantaya dönüyordum. Eski evimi ve oradaki ailemi, arkadaşlarımı tümüyle bırakmıştım. Bayramda seyranda bir tebrik kartı, bir telefon, o kadar...

Lokanta, bir sinek için oldukça konforlu bir yaşam alanıdır bayım. Bir tür rezidanstır yani. Yirmi dört saat sıcak su, merkezi ısıtma, açık büfe... Fakat nedense lokanta sahipleri de bize düşmandır. Hayat sessiz sakin sürüp giderken, müşterinin tabağına yanaşmış bir sinek görür görmez çıldırıyorlar. Üstelik oldukça obur ve cimriler. Tabağınızın bir ucundan da biz yesek ne olur sanki? Aç mı kalırsınız? İnsanlar bize bunu bile çok görüyorlarsa onlara cimri demekte pek haksız sayılmayız.

Hasis lokantacı içeriye tek sineğin girmesine bile razı değildir. Elinde bizim için icat edilmiş ve 'sineklik' adı verilen bir silah vardır. Bununla şap şap gördüğü yerde sineklere saldırır. Gerçi bazı evlerde, geceleri uyurken yanlarına girmeyelim diye, birtakım kokular saçan kimyasal silahlar kullanıldığını duyduğumdan beri bu 'sineklik' denen silahı daha onurlu bulduğumu da söylemeliyim. Ihhı ihhı ihhı... Ah tekrar özür dilerim. Yine konudan uzaklaşıyorum.

Ihhı ihhı...

O lokantada günlerce kaldım. Başka insanların ceplerine girip başka hayatlara karıştım. Başka diyarlara gidip başka yaşamlar gördüm. Bunları size ayrıntılarıyla anlatmak isterdim; fakat...ihhı ihhı ihhı... biliyorsunuz... pek vaktim kalmadı... Acele etmeliyim. Ihhı ihhı ihhı... Ve... acele ettiğim için bazı şeyleri tam olarak anlatamazsam... ihhı ihhı... acele ettiğim için... anlatımında bir kusur

olursa... lütfen beni bağışlayınız. Ölmek üzere olan bir sineğin son sözleridir bunlar. Ölmek üzere olan bir sineği bağışlayabilirsiniz değil mi?

Evet. O lokantada günlerce kaldım. Bir sürü insan ve bir sürü hayat gördüm. İnsanlar sabah işe gidiyor, akşam eve dönüyorlardı. Bütün gün saçma sapan şeylerle uğraşıyorlardı. Nerde bir sinek görseler peşine düşüp onu öldürmek için azami gayret sarf ediyorlardı. Para kazanıyor, evleniyor, çoğalıyorlardı; evler, arabalar alıyor, bankalarına sürekli para yatırıyorlardı. Daha fazla daha fazla daha fazla kazanmak istiyor; bunun için daha çok daha çok daha çok çalışıyorlardı. Hiç ölmeyecekmiş gibi davranıyorlardı... Sonsuza kadar bu dünyada kalacakmış gibi yaşıyorlardı... Kitap'a bağlı kalan küçük bir azınlık hariç, insanlar hüsrandıydı.

Bir gün, gayet kötü giyimli, kirli sakallı, tedirgin bir adam geldi lokantaya. Oldukça üzgündüm. Günler geceler süren araştırmalarım, istediğim neticeye ulaşmamı sağlamamıştı. Çaresizdim, ne yapacağımı bilemez bir haldeydim. Endişeli bakışlarla etrafı süzüp duran ve pis pis kokan bu adamın cebine girmek suretiyle lokantadan çıktım. Ve Tanrım!

Bu kadarı da fazlaydı artık!

İnsanlar 'sinek avlama' işini bu kadar abartmışlardı demek!

Cebinde bulunduğum ve nedense bir suçlu gibi tedirgin davrandığımı fark ettiğim adam tam elini beline atmıştı ki, sanırım bir polis beni gördü ve "Kıpırdama!" diye bağırdı, "Kanun namına, dur!" O bir saniyede hayatım film şeridi gibi gözlerimin önünden geçti; bilirsiniz, hep böyle olur.

Cebinde bulunduğum tuhaf adam hızla koşmaya başladı ve polis, tabancasını çıkartıp tam üç el ateş etti! Bir sinek için bayım, üç el, sizce de biraz fazla değil midir?

Demek artık 'sinek avlamak' yasal bir zorunluluk olmuştu. Müesses nizam, bunun için kolluk kuvvetlerine talimat vermişti. Resmi ideoloji, polisi ve askeri ile üzerimize geliyordu! İnanabiliyor musunuz? Hadi sineklik denen nesneyi anladık; bireysel bir saldırı yöntemi... Hadi kimyasal silahları da anladık; bazı evlerde, lokal uygulamalar... Fakat bir devletin resmî ideolojisi olarak 'sinek avlamak' sizce de tuhaf değil mi?

Korkunç bir gürültü, korkunç bir patlama, tam bir felaket!

Cebinde bulunduğum adam kanlar içinde yere yıkıldı; ben de cebin derinliklerine yuvarlandım. Kurşunlardan biri nerdeyse iki karış uzağıma isabet etmiş ve vücutta dev bir yarık oluşturmuştu. Havanın birdenbire müthiş sıcak olmaya başladığını fark ettim, başım dönüyor midem bulanıyordu, her yer toz duman içindeydi, kan çok ağır kokuyordu. Belki korkudan, belki de bu ağır kokunun bilincimi uyuşturmasından, nedense artık, dışarı çıkmak hiç aklıma gelmedi. Bir süre sonra siren sesleri duyuldu, sanırım ambulans gelmişti, benim yüzümden vurulan adamı hastaneye kaldırıyorlardı. Cebin derinliklerinde bir sağa bir sola fırlıyordum, bayılmışım...

Gözümü açtığımda hastanedeydim. Uzun uğraşlar neticesinde cepten güçlkle çıktığımda, ameliyat masasından epeyce uzakta bir yerde; elbise yığınları arasında olduğumu anladım. Doktorlar, zavallının benim yüzümden aldığı kurşunları çıkarıyorlardı. Ameliyathane buz gibiydi. Doğrusu yaşadığım onca şeyden sonra donarak ölmeye hiç niyetim yoktu. Azimle uçarak kapıya yaklaştım.

Asık suratlı ve bezgin bir hemşirenin açtığı kapıdan süzülerek dışarı çıktım. İlk işim kaloriferin üzerinde biraz dinlenmek oldu. Vücudum biraz ısınıp kan dolaşımım normale dönünce bu lanetli dünyadan bir an evvel uzaklaşmak istedim; Bay İ.'nin evindeki sakin hayatımı çok özlemiştim. Bir taksiye atlayıp sâbık ve saygıdeğer ev sahibimin çalıştığı durağa geldim. Neyse ki sevgili Bay İ. oradaydı; sigara içip müzik dinleyerek sırasını bekliyordu. Arabanın arka koltuğunda akşama kadar uyudum. Eve gider gitmez de, önce ılık bir duş aldım, sonra mutfakta ayaküstü bir şeyler atıştırıp hemen kendime bir lamba kenarı buldum ve uyuyup her şeyi unutmaya çalıştım. Sabaha kadar bir sürü kâbus gördüm ve bir daha insanların işine karışmamaya yemin ettim.

İşte böyle bayım...

Ihhı ihhı ihhı... Başımdan geçenleri size anlatmaya çalıştım. Ihhı ihhı...

Ölmek üzere olan bu sineği bağışlamanızı bir kere daha rica ediyorum sizden. Zira anlatmanın coşkusuna kapılıp bazı önemsiz noktalar üzerinde gereğinden fazla durduğumun, yer yer tekrara düştüğümün; hikâyenin sonunu getirme endişesiyle bazı mühim kısımları da hızlı geçtiğimin farkındayım. Fakat bunların ne önemi var? Ben size kâinattaki en büyük meseleden bahsediyorum. İnsanlar çıldırmış diyorum bayım, insanlar...

Kaptırmış gidiyorlar... Sabah işe akşam eve... Sabah işe akşam eve... para kazanıyorlar, evler arabalar alıyorlar, gezip eğleniyorlar, çalışıyorlar, uyuyorlar, uyanıyorlar... yiyorlar, içiyorlar, evleniyorlar, çoğalıyorlar... fakat yaratılış amaçlarını tamamen unutmuşlar. Anlamsız ve amaçsız bir hayat sürüyorlar... Yaşamlarını “beslenme / barınma / üreme” ekseninde sürdürüyorlar. İyi de... hayvanlar da böyle yaşıyorlar?

Ihhı ihhı... Ah pardon... Maksadım hakaret etmek değil... Ihhı ihhı... Artık hiç vaktim kalmadı. Ihhı ihhı ihhı... Tek bir gün bayım... tek bir gün sinek olun ve izleyin insanları... Tavandaki lambanın bir kenarına konun ve izleyin... Neden ön ayaklarımızı birbirine sürterek... insanların etrafında vızıldayıp uçtuğumuzu... neden bu aptallarla alay ettiğimizi... o zaman daha iyi anlayacaksınız...

Son Görev

Ölüm, o gün, telefon rehberinden bulmuştu adamın numarasını. Yavaşça dokundu tuşlara.

Adam telefona uzandı, ahizeyi aldı ve “Efendim?” dedi.

Ölüm cevap vermedi. ‘Kurbanın’ evde olup olmadığını anlamak için aramış olmalıydı; telefonu kapattı ve adamın isminin yazılı olduğu satırı kırmızı tükenmezle çizdi. Güldü. Dişlerimi fırçalamalıyım, dedi. Lavaboya geçti. Fırçaya biraz macun sürdü. (Sabah kalkınca ilk iş, dişler mutlaka fırçalanacak! Ah anne!) Benim böyle görev düşkününü bir memur olacağım çocukluğumdan belliydi. Annem sayesinde. Hah ha. Elini yüzünü kuruladı. Odaya döndü. Eşofmanlarını çıkardı, yatağın üzerine fırlattı. Banyoya geçip bir duş aldı ve duş alırken şarkı söyledi. (Banyoda şarkı söylenmez! Tamam anne.) Bornozuyla çıktı duştan. Pencereden dışarı baktı. Deniz görünüyordu. Seviyordu burayı. Ne zaman bu şehirde bir görev olsa hep bu otelde kalırdı. Konsoldan saç kurutma makinesini aldı; üşendi, geri bıraktı. (Saçlarını kuruttun mu? Kuruttum anne. Bak hasta olursun. Tamam anne. Hastalanınca garip rüyalar görüyorsun. Of anne.) Tekrar pencereye gitti. Hafifçe araladı. İçeri serin bir rüzgâr girdi. Tül perde nazla havalandı. Güzel bir sabah. Dolaptan siyah takımını, siyah kravatını ve siyah ayakkabısını çıkarttı; askıdan da ütülü tertemiz bir siyah gömlek aldı ve dolabı kapattı. Kendini gördü. (Aynalı bir kapıydı bu; kapatılınca dolabın dışını, açılınca içini gösteriyordu.) Gömleği giydi, düğmelerini yavaş yavaş ilikledi, kravatını taktı, pantolon ve ceketini de giyip tekrar banyoya geçti. Saçlarını tararken sakallarına baktı. Kahretsin, tıraş olmayı unuttum. Nefret ediyorum tıraş olmaktan. Sol eliyle yüzüne dokundu. O kadar da uzun değil. Üstelik bu son görevim. Bu işi de hallettikten sonra, tamamdır, mecburiyetlere son! İstersen sakal bile bırakırsın. Sahi bırakır mıyım? Odaya döndü.

Her sabah mutlaka tıraş olurdu. Ama bu sabah canı tembellik etmek istiyordu. Boş ver! Ne demek boş ver? Boş veremezsin. Biliyorsun, yönetmeliğin ilgili maddesine göre, her sabah tıraş olmak zorundasın. Fakat bu gün, son günüm. Beni memuriyetten atacak değiller ya, zaten yarın emekli olacağım. İkramiyemle deniz kenarında bir ev satın alıp insanların aptal olduklarına dair hikâyeler yazacağım. (Ne işin var senin hikâyelerle? Mantıklı bir adam ol. Ama anne. Sus, cevap verme. Böyle edebiyat işleriyle ancak çocuklar ilgilenir.) Güldü. (Fırçaladın mı bakayım sen dişlerini? Anne demin fırçaladım ya. Tamam o zaman, pencereyi kapat, soğuk esiyor, üşüteceksin.) Tül perde hafif hafif dalgalanıyordu.

Masanın üstündeki rehberi aldı, altı kırmızıyla çizili ismi ilk bakışta buldu; numarayı ve adresi okudu. Gözlerini yumdu ve okuduklarını ezberden tekrarlamaya çalıştı. Olmadı. Takıldı. İhtiyarlıyorum. Sayfayı yırtıp dörde katladı ve ceketinin iç cebine koydu. Evet ihtiyarlıyorum; sanırım emekliliğimi istemekle iyi etmişim, yoksa vakti dolmamış bir adamın canını alıp... Olur mu canım öyle şey! Şu son işten de kurtulayım da.

Siyah bir çorap giydi. Sonra yine siyah olan ayakkabılarını ayağına geçirdi. Siyah kordonlu saatini taktı: sabahın beşi. Mesai altıda başlıyor. Erken hazırlandım. Son görevin tedirginliği mi? Hah! Elbiselerini kırıştırmamaya çalışarak dağınık yatağa uzandı. Biraz dinlenebilirim. (Tıraş oldun mu sen? Olacağım anne, biraz uzanayım. Uyuyakalırsan karışmam! Tamam anne, tamaaaam!)

Şehre ince bir yağmur yağmaya başladı.

Telefonun ziliyle uyanan adam yatağında oturmuş sigara içiyordu. Sabahın köründe telefonumu çaldır, sonra konuşmadan kapat. Savcılığa dilekçe vereceğim. Arayanı tespit ettireceğim. Sabahın beşinde beni uykumdan uyandırmak ne demekmiş görsün. Toplantı sekizde. Kahretsin. Kafam patlayacak. Fırtına gibi olmam lazım toplantıda. Bu halimle zor. Uykusuzluktan ölmek üzereyim. Geç yatmıştım üstelik. Yağmur mu başladı ne?

Sigarasını kül tablasında ezdi. Mışıl mışıl uyuyan karısının yanına uzandı. Uyumuş bile. Ne de çabuk daldı. Arayan kim hayatım. Bilmiyorum; konuşmadı. Hadi uyu o zaman. Söylemesi kolay. Yatağın yanındaki masadan saati aldı, alarmın yedi otuza ayarlı olduğunu gördü, geri bıraktı. Hadi uyu o zaman. Hadi uyu. Kolaysa sen uyu. Hah! Çoktan uyudu bile. Benim kafamda bin tane iş.

Sekizde yapılacak toplantının ayrıntıları aklında dönüp duruyordu. Rakip şirketin müdürünü ikna edebilmek için söylemesi gerekenleri bir bir tekrarladı. Rakamların hepsi ezberindeydi. Patronu da yıkayıp yağlaması gerekiyordu tabi. Sağına döndü. Cümleler karıştı, düşünceler belirsizleşti. Yavaş yavaş kapandı gözleri. Sadece sabahın o saatinde dalınabilecek güzel, yumuşak, derin bir uykuya daldı ve rüyasında, rüya gördüğünü bildiği halde korkan bir adam gördü. Rüyadaki adam bir trendeydi ve tren bilmediği bir yere gidiyordu. Bu trene nasıl bindiğini, ne zaman bilet aldığını, bu yolculuğa neden çıktığını ve dahası, nereye gittiğini kesinlikle bilmiyordu. Bunun, nihayetinde bir rüya olduğunu memnuniyetle düşündü ve korkmaması gerektiğine karar verdi. Fakat hayır; korkuyordu. Ağaçlar, dereler, tepeler, köyler, kasabalar akıp gidiyordu. Her şey geride kalıyordu. Diğer yolculardan bir şeyler öğrenebileceği geldi aklına. Heyecanla öteki bölümlere geçti, kompartımanlara girip çıktı, kapıları hızla ve telaşla açıp kapadı, koridorları geçti. Hiç kimse yoktu. İmkânsız bu, diye düşündü, koskoca tren bir yolcu için hareket etmez, diğerleri nerde? Peki sürücüsü? Lokomotifeye yöneldi. Uzun bir çabadan sonra son vagona ulaştı. Kapıyı açıp baktı. İstasyonda birileri ona el sallayıp ağlıyordu. Tren o tarafa gitmiyordu işte. Kafası karıştı. Ters tarafa koştu bu kez, lokomotifeye ulaşmak için. Tüm hızıyla, tüm gücünü kullanarak öbür uca koştu; yine son vagona ulaştı. Kapıyı açıp baktı, yine bir istasyondan uzaklaşıyordu tren. Birileri el sallıyor ve ağlıyordu. Saçmalık bu! Saçmalık! Bir tren iki taraftan da uzaklaşamaz. Rüya bu. Hareket halindeki bir tren, iki taraftan birine gitmek zorundadır. Bunun başka bir açıklaması olamaz. Aptalca bir rüya. Uyanacağım. İki taraftan da uzaklaşan bir tren. Rüya. Uyanmak üzereyim. Uyanmak üzereyim. Birazdan bir kapı açıldı ve baştan ayağa siyahlar giyinmiş bir adam gelip yanında durdu. Siyah pantolon, siyah ceket, siyah gömlek, siyah kravat, siyah ayakkabı. Siyahlı adam, kolundaki siyah kordonlu saate bakarak “Vakit geldi.” dedi. Saat dit dit dit dit dit ötüp duruyordu. “Allahın belası sen de kimsin!” diye bağırdı, rüya gördüğünü bilen fakat korkan adam. “Vakit geldi.” diye tekrarladı siyahlı adam. Saati hâlâ ötüyordu: dit dit dit dit dit. Alarmı susturmak için düğmelere bastı fakat ses bir türlü kesilmiyordu. “Sustur şunu delireceğim!” dedi rüya gören adam. “Al sen sustur.” dedi siyahlı. Saati verdi. Rüya gören fakat korkan adam saati aldı, düğmelere hınçla bastı ama ses kesilmek bilmiyordu: dit dit dit dit dit. Saati yere fırlattı, ayakkabılarıyla iyice ezdi, tepindi, zıpladı, paramparça etti fakat aynı sinir bozucu ses gelmeye devam ediyordu saatten: dit dit dit dit dit.

“Her sabah aynı.” diye söylendi karısı, “Hem kurarsın şunu, hem kapatmazsın.”

Uyandı. Korkuyla etrafına bakındı. Yatağın yanındaki masadan saati aldı: yedi otuz. Alarmı kapattı. Ses kesildi. Saatmiş. Yani bu saat. Deminden beri çalıp. Kahretsin. Ne oldu bana böyle? Toplantı. Biraz gerginim galiba.

“Hadi kalk, toplantıya geç kalacaksın.” dedi karısı.

Kalkıp bir duş aldı, giyindi ve çıktı.

Ölüm, siyah çerçeveli gözlüklerini taktı ve cebinden kâğıdı çıkartıp adresi kontrol etti. Hımmm. Adres burası. Bir yanlışlık olmasın da. Kâğıdı yırtıp attı. Apartmanın girişindeki banklardan birine oturdu. Bir sigara yaktı, dumanı keyifle çekti içine. Geç kaldım diye korkmuştum ama... Beyefendi henüz yok ortalarda. Neyse. Birazdan gelmesi lazım. Şu işi de hallettik mi tamamdır. Hımmm. Hava nefis. İşte! Kahramanımız geliyor. (Kahramanımız değil, ölü adayımız geliyor. Tamam anne. Ciddi bir memur gibi işini yap, oyunlara kaptırma kendini.)

Adam apartmandan çıktı ve arabasına bindi. Ölüm de yavaş adımlarla adama eşlik etti, fakat arkaya oturdu. Beni de bırakır mısın? Hah ha. Şu aptal ölümlülerin, ölümü görememeleri ne kadar ilginç. Neydi bu herifin adı? Araba hareket etti. Ölüm ceplerini karıştırdı, isimlerin ve saatlerin yazılı olduğu kitapçığı buldu. Kâğıdı keşke atmasaydım. Neydi bu adamın adı sahiden? Kahretsin. Yıllarca dile getirdim bunu; görev kâğıtlarını kişiye özel yapın dedim. Sakalımız yok ki lafımız dinlensin. İşgüzarlık! Düşünsene o büyük organizasyonu: tüm ölümler yılda bir kez genel toplantı yaparlar ve o sene öleceklerin listesi bu kitapçıkla bize verilir. Müthiş bir gecedir o, her şey göz kamaştırıcıdır. O büyük organizasyonu yapanlar, görev kâğıtlarını kişiye özel dizayn edemezler mi yani? Her ölüm için ayrı bir matbu evrak olacak, imza karşılığı bize vereceksiniz, işi bitirdiğimizde ölüyle beraber kuruma iade edeceğiz, hepsi bu. Veriyorlar elimize bu kitapçığı, işin yoksa ara dur: adamın ismi neydi, hangi gün, saat kaçta ölecekti? Sıkı sıkı da tembih ederler: sakın hata yapmayın diye. Olur yapmayız. Hah buldum. Zaten listede başka isim kalmamış; diğerlerinin karşısında kırmızı tükenmezle o sevdiğim çarpılardan var: başarı işaretlerim. Son çarpıyı da bu zavallının isminin karşısına atacağım. Doğru ya, bu benim son görevim. Şu işi de halledip, emekli olacağım. İkramiyemle deniz kenarında bir ev alıp insanların aptal olduklarına dair hikâyeler yazacağım. Hah ha. (Yaşlıların hep evlendi. Evet anne. Hepsinin düzenli bir aile hayatı var. Biliyorum anne. Sen hâlâ hikâye yazmaktan söz ediyorsun. Fakat anne. Hiç akıllanmayacak mısın sen?) Bakalım eceli kaçtaymış... Hımmm. Evet. Vaktimiz çok.

Aynadan adamın suratına baktı. Ölmek için iyi bir gün ha? (O kadar kovboy filmi izlersen olacağı bu. Konuşman değişti. Yapma anne.) Zavallı. Toplantıya yetişmek istiyor. Çok önemli onun için. Arka koltukta ölümünün oturduğunu bilse, yine bu kadar önemli olur muydu acaba? Heyy! Öleceksin ahbab! Boş versene toplantıyı! Ah ne acıklı. Bu zavallıların son günleri çok trajik oluyor doğrusu. Baksana, nasıl da hevesli yaşamak için. Neyse neyse. Şunu da halledelim de. Tüm belgeleri bir hafta önceden hazırladım. Dosyalarım fotoğraflı, mühürlü, imzalı. Şu zavallının isminin karşısına da bir çarpı attıktan sonra, gece yarısı olmadan kuruma gider, onaylatırım, sonra da hoooop, ver elini emeklilik! Bir türlü sevemedim memuriyeti zaten. Tıraş, kravat, mesai!

Hep yazar olmak isterdim. Tabi annem sayesinde olamadım. (Bir kere memuriyet, devlet güvencesi demektir, düzenli bir gelir demektir. Yazarak geçinebileceğini mi sanıyorsun? Peki anne.) Emekli olunca... balığa çıkarım... televizyonun karşısında ayaklarımı uzatıp... dünya kupası maçlarını izlerim. Ama önce dev ekran bir televizyon almalıyım salona. Hatta diğer emekli ölümlerle sahildeki kahvede tavla bile oynayabilirim. Ah hayır hayır, önce ikramiyemle deniz kenarında bir ev alıp, insanların aptal olduklarına dair...

Yirmi beşinci caddede durdu araba. Adam yolun tam karşısındaki kargo şirketine girmek için hızla karşıya geçti. Yarın evliliklerinin on ikinci yıl dönümüydü ve karısına sürpriz bir hediye yollamak istiyordu. Toplantının vakti yaklaştığı için de acele ediyordu. Heyy! Sakin ol. Daha vaktin var, sakın arabaların altında falan kalıp ölmeye kalkma! Hah ha. Vakti gelmeden, istesen de ölemezsin gerçi. Ölüm adamın peşinden gitmedi; hemen döneceğini biliyordu, bir sigara yaktı ve camı açtı. Duman altı olmasın içeri. Hah ha. Nasılsa hemen döner. Toplantıya yetişmesi lazım. Beş dakika sonra geldi adam. Elindeki kâğıtları torpidoya bıraktı, arabayı çalıştırdı ve şirkete yöneldi.

Hoş geldin. Nasıl bir sürpriz düşünüyorsun karın için? Ah. Zavallı. Tüm ölümlüler gibi, bu da bir zavallı. Budala. Peki senin için hazırlanan sürprizin farkında mısın? Nerde? Hah! Tanrım, neden tüm insanlar yarını kendilerinin zannederler? Siyah kordonlu saatine baktı tekrar. Kahretsin. Daha çok var. Ne sıkıcı şeydir, günü, ölmek üzere olan bir adamla geçirmek. Haksızlık. Hatta işkence. Son gününü aptalca işlerle geçiren insanların hikâyelerini yazsam... Emekli olunca. İkramiyemle deniz kenarında bir ev satın alıp. Hah. Neyse katlanacağız. İşe yeni başlayan genç bir ölüm olsaydım, kurumun yasa çıkarma birimine bunu derhal bildirir, gerekli düzenlemelerin yapılmasını önerirdim. Diğer ölüm arkadaşlardan da yeter sayıda imza toplayıp. Ne var canım, adamın ölmesinden beş dakika önce gelip, hazırlıkları tamamlar, matbu evrakları doldurur ve işi hemen bitiririz. Öyle mi ya? O gün erkenden kalkacaksın, adamın peşine düşeceksin, bütün gün onu izleyeceksin, bir yanlışlık olmasın diye tetikte duracaksın, belgede yazan saat gelince de, işi bitireceksin. İşkence resmen. Fakat itiraf etmeliyim ki bu sayede çok şey öğrendim. İnsanların ne kadar tuhaf yaratıklar olduğunu anladım. İstesem, 'ecel hikâyeleri antolojisi' bile hazırlayabilirim yani. Zaten, emekli ikramiyemi alır almaz... Evet. Nasılsa bu son işim. Bundan böyle günümü, canını alacağım aptalla birlikte geçirmek zorunda kalmayacağım. Komik. Değil. Acıklı bir durum aslında. Zavallıların hiçbirisi o gün öleceklerini bilmezler. Gelecek hafta, gelecek ay, gelecek yıl için planlar yapıp dururlar. (Fazla konuşma. Başarılı bir memur işini yapar ve gerisine karışmaz. Peki anne.) Ahh. Ne de geveze oldum. İhtiyar bir ölüm gibi. Demek yaşlanınca duygusallaşıyoruz. Fakat hayır; duygulara yer yoktur bizim işimizde. Olamaz da. Başarılı bir memur işini yapar ve gerisine karışmaz. Annem haklı. Zaten bitti artık. Bundan böyle, gelsin sonsuz tatil günleri. Çalışma stresi yok, sabahları erken kalkma telaşı yok, tıraş olmak yok, kravat takmak yok, iki dakika geç kalınca amirlerden azar işitmek yok. Hatırlıyorum da, göreve başladığımın ilk yılıydı. İşe on dakika geç kalmıştım. Müdürün, odasında beni beklediğini söylediler. Ceketimi ilikleyip girdim içeri. Sözleri bugün bile aklımdadır: "Bu dünyada her şey geç kalabilir bayım, her şey!" dedi, "Fakat ölüm, asla geç kalmaz!"

Buz gibi olmuşum. Hiç sesimi çıkaramadım. Oysa o günkü kurbanımın henüz altı saat vakti vardı. Ama hayır, günü onunla geçirmek zorundasın ya, hah. Oysa birazdan ölecek bir adamın o aptallığı, o aymazlığı, o her şeyden habersiz koşuşturmaları... Çok dokunurdu bana açıkçası. Memuriyet hayatım boyunca binlerce insanın canını aldım: hepsi de yarını kendinin sanıyordu. Hepsi de ölümü uzakta sanıyordu. Ne yaşlısı ne genci, ne hastası ne sağlıklısı, ne evde oturamı ne yola çıkanı... Hiçbiri, hiçbirisi o gün öleceğini düşünmüyordu. Etrafta her gün yüzlerce kişi ölüp durduğu halde... Üstelik yeryüzünde bugüne kadar kimse ölümden kaçamadığı halde... Hep uzakta sanırlar ölümü. Hep başkaları içindir ölüm. Bence insanlar işte bu yüzden mutsuzlar. Çünkü birazdan ölme ihtimali, beş dakika sonra, bir gün sonra, bir hafta sonra ölme ihtimali; insanın acılarını ve sevinçlerini yeniden tanımlamasını gerektirir. Tümünüyle yaşamını yeniden tanımlamasını gerektirir. Gerçi tabi, şeytan ve adamlarının işine hiç gelmiyor bu. Geçen gün bir grup şeytan konuşurken duydum, kapitalizm mi ne, tuhaf bir şey çıkarmışlar; korkunç bir olay. Her şeyi süsleyip herkese satmak istiyorlarmış. Ölümü sürekli hatırında tutan adama her şeyi satamazsın ki. Çünkü ölüm, iki hayatın ortasında durur ve

insanı dengede tutar. Ah tabi, insanları bu çılğın düzene çekmek için, ölümü unutturmak gerekir. Bizim bu kadar göz önünde ve bu kadar unutulmuş olmamızın nedeni, şeytanlar ve onların adi oyunları. Sanki ölüm, hep başkaları içindir. Hep başkaları ölür. Bu ölüm nasıl bir salaksa, sizi hep ıskalar. Şaşı ölüm, çirkin ölüm, kel ölüm! Ağzımın tadını kaçırma, git, başkalarına git, kışt, kışt! Git! Uzak dur benden. Ah neyse. İhtiyarlık, insanı geveze yapıyor. Bunları hep yazmak isterdim. (Yazmakmış! Hah! Edebiyat gevezeliktir, sen işine bak. Peki anne.) Saatimize bakalım, hımmm, henüz çok erken. Oyalanacak bir şeyler bulmalıyım. Keşke bir gazete alsaydım; bulmacasını çözerdim. Hey! Bir gazete bayiinde dursana! Hah ha.

Birazdan şirkete ulaştılar. Adam arabayı park ettikten sonra hızla yukarı çıktı. Ölüm o kadar acele etmedi, arabadan inince şöyle bir gerindi, banka oturup bir sigara yaktı. Hava güzel. Biraz yürüyüş yapsam. Başını derde sokacaksın. Çık yukarı. Bırakma adamın peşini. Şimdi bir gören olacak. Tamam tamam. Şunu bitireyim, çıkarım. Kalktı. Yavaş adımlarla şirket binasına girdi. Büyük bir bina. Asansör. Yedinci kat. Evet. Toplantı Salonu. Burada olmalı. Salonun kapısını hafifçe araladı ve içeri süzüldü. Adam kendini kaptırmış, anlatıp duruyordu. Rakamlar, istatistikler havada uçuşuyor. Nefret ederim toplantılardan. Boş bir sandalye bulup oturdu. Heyy! Bıraksana bunları artık! Öleceksin ne haber! Aptal. Toplantılar, telefonlar, imzalar, dosyalar... Bırak bunları diyorum! Öleceksin! Hah. Gören de beni acemi bir ölüm sanacak; bugüne kadar kim bu olgunluğu gösterdi ki. Kim o gün öleceğini aklından geçirdi ki. Hiç unutmuyorum, bir keresinde yine böyle bir zavallının son gününde birlikteyiz; yeni de bir oğlu olmuştu, karısına ve bebeğine hediyeler almıştı bütün gün. Yapma etme dedimse de beni dinlemedi. Daha doğrusu duymadı. Aklının ucundan bile geçmiyordum. Neyse. En az yirmi mağaza dolaşarak onlarca şey aldı. Arabanın arkasına koydu paketleri, eve dönüyor. Kitapçığı açıp listeye baktım, on beş dakika vakti kalmış. Ama nasıl hayat dolu! Nasıl heyecanlı! Acıdım adama. Fakat elden ne gelir. Evin bulunduğu caddenin başında ani bir fren yaptı. Olmazdı aslında; o hızda araba takla atmazdı, fakat elden ne gelir. Yedi sekiz takla attırdım arabaya. Boynu kırıldı, oracıkta ölüverdi. Hüzünlü tabi. Bizim işimizin de böyle bir tarafı var. Ne yapalım, katlanıyoruz. Toplantı uzayacak gibi. Çıkıp biraz dolaşsam mı. Amma da görev düşkününü bir adam olmuşum! Yarın emekli olacaksın, keyfine bak, rahat ol. Çık dolaş biraz. Siyah kordonlu saatine tekrar baktı. Ohooo.

Toplantı sürerken, ölüm sessizce dışarı çıktı.

“Aptal herifler!” diye bağırdı adam. “Nasıl da ikna ettim hepsini!”

Koltuğunda şöyle bir gerindi. Keyfi yerinde görünüyordu. Telefona uzandı. “Kızım avukatı ara, işlemlere başlasın.” dedi. Kapı çalındı. “Gel!” Ölüm içeri girdi. Ne haber? Bakıyorum keyfin yerine gelmiş? Başarılı bir toplantıydı ha? Aferin sana. “Geel!” Masanın karşısındaki koltuklardan birine oturdu. Geldik işte. Ha sen kapıyı vurmama takıldın. Belki meşgulsündür, rahatsız etmeyeyim diye tıklattım. Hah ha. “Yanlış duydum herhalde.” Yok canım, ben çaldım diyorum ya. Neyse, kusura bakma seni biraz yalnız bıraktım. Bensiz sıkılmamışsındır umarım. Biliyor musun, bizim durumumuz da acıklı aslında. Ben senin en büyük gerçeğimin; fakat umrunda bile değilim. Yine de açıklayayım: Sen benim son işimsin. Yarın emekli oluyorum. O yüzden biraz rahat davranıyorum aslında. Çıkıp biraz dolaştım. Haa ne gördüm biliyor musun, bir emlakçının vitrininde yazıyordu: satılık lüks villa. Deniz kenarında. Fiyatı da uygun. Dükkâna girip hemen almak istedim aslında ama, belki pazarlık

uzar diye girmedim. Sen ne yaptın bu arada?

Telefon çaldı. “Efendim? Bağla. Söyle. Evet evet. Hepsinin işini bitirdim. Bir saat dil döktüm ama değdi. Keklik gibi atladılar. Tamam, sen üstüne düşeni yap. Ben bu tarafı hallettim. Yarın üç gibi görüşürüz.”

Görüşemezsiniz. Kusura bakma, hayatına müdahale ediyor gibiyim ama, söz verme bence. Zira. Tekrar siyah kordonlu saatine baktı. Zira şunun şurasında birkaç saatin kaldı. Yarın üç gibi muhtemelen, sorgu melekleri tarafından sorguya çekiliyor olacaksın. Her şey bitti artık! Her şey! Duyuyor musun! Bunca yıldır ne haltlar yedin, ne işler karıştırdın, otur da bağışlanma dile. Gerçi artık bunun bir faydası olacağını sanmıyorum. Çünkü tanrı bu tür numaraları yemez. Sen bir ömür kafana göre takıl, öleceğini anlayınca tanrıdan af dile. Maç bitmek üzereyken son dakika golüyle turu geç. Yok öyle yağma. O dilediğini bağışlar tabi. Ha ayrıca, tanrıya inanmıyor da olabilirsin. Bu, öleceğin ve yargılanacağın gerçeğini değiştirmez. Tanrı yoktur demen, tanrının var olduğu gerçeğini değiştirmez. Tanrı vardır ve senin ona inanmıyor olmanla da yok olup gitmez. Ah, bir vaiz olmalıymışım. Neler söylüyorum ben böyle. Fakat merhametinden. Anlasana. Şurda birkaç saatin kalmış; nelerle uğraşıyorsun. Yazık sana. Aslında... Evet aslında sana bir güzellik yapabilirim. Nasıl olsa bu benim son işim. Nasıl olsa yarın emekli oluyorum. Bir iyilik yapıp şöyle vaktinden önce görünsem gözüne... Ne dersin? Son saatlerini saçma sapan işlerle uğraşarak geçirmemiş olursun. Bağışlanma dilersen tanrıdan, ne bileyim, sevdiklerinle falan vedalaşırsın, ha? Bunca yıllık memuriyet hayatımda en merak ettiğim şey bu olmuştur biliyor musun. Acaba görünür olsaydık ne olurdu? Hah, gerçi ölüm kadar göz önünde ve ölüm kadar gözlerden uzak, ne vardır ki? Her gün etrafınızda yüzlerce ölüm dolaşır, hepiniz de bunu bal gibi bilirsiniz, fakat bu işin sizle hiç alakası yokmuş gibi yaşamaya devam edersiniz. Aptallar! Evet evet. Emekli ikramiyemle deniz kenarında bir ev satın alıp, insanların aptal olduklarına dair hikâyeler yazacağım. (Bana hikâye yazmaktan bahsetme! Bana hikâye yazmaktan bahsetme! Biraz para biriktir. Bütün arkadaşlarının arabası var. Senin? Ama anne.) Hem zaten vaktinden önce görünemem. Bu büyük bir suç. Ölüm Mevzuatı, sayfa sekiz yüz otuz, paragraf iki: “Hiçbir ölüm, hiçbir ölümlüye, kurumumuz tarafından usûlünce tespit edilip görev kâğıtlarına dercolunan vakit gelmeden, görünemez.” Göreve başlarken yanında staj yaptığım ihtiyar ölüm söylemişti bunu. Hatırlıyorum, o kara kaplı mevzuat kitabını artık eskimeye başlamış ceketinin iç cebinden çıkartmış ve doğrudan o sayfayı açmıştı: “Bak evlât, hiçbir ölüm, hiçbir ölümlüye...” Ah duygulandım yine. Bir gören olsa ne kadar ayıp olur.

Adam kalkıp odada bir iki dolandı, sonra tekrar oturdu. Telefona uzandı: “Kızım bir kahve getir bana.” Afiyet olsun ama, sence biraz ayıp olmuyor mu? Bize de bir kahve söyle, karşılıklı içelim.

“Sen de kimsin?!”

Adam ölümün gözlerinin içine bakıyordu.

“Kimsin dedim!”

Ölüm büyük bir şaşkınlıkla sustu.

“Nerden çıktın?! Burada ne işin var?!”

“Sen...” diye kekeledi ölüm, “Sen... beni... görüyor musun?”

Adam yerinden kalkıp ölümün tam karşısına geldi: “Saçmalama!” diye bağırdı, “Tabiî ki

görüyorum. Kendini görünmez adam falan mı zannediyorsun?”

“Şey... fakat... imkânsız bu...”

Adam ölümü görüyordu.

Ölüm, oturduğu koltuktan yavaşça kalktı. Odada bir iki dolandı, tekrar oturdu. Adamın bakışları ölümün üzerindeydi. Fakat nasıl olur? Görünmek için bir şey yapmadım. Sadece aklımdan geçirdim. Olamaz. Görünemem. Nasıl oldu bu? Kafasını kaşdı. Elini yüzünde dolaştırdı. Parmakları sakallarına temas edince, hatırladı. Tabi ya! Ölüm beyaz sakaldan görünür! Ölüm beyaz sakaldan görünür! Tabi ya! Kahretsin!

O sırada kız, elinde kahveyle içeri girdi. “Afedersiniz.” dedi şaşkınlıkla, “Bir misafiriniz olduğunu bilmiyordum.”

Tabi ya! Tabi ya! Ölüm beyaz sakaldan görünür. Bu sabah tıraş olmadım ve... Erken hazırlanınca... Yatağa öylece elbiselerimle uzandım ve... Uyandığımda da aceleyle çıktım. Tıraş olmadım. Kılık kıyafet yönetmeliği, madde kırk altı: “Bir ölüm her sabah tıraş olmak zorundadır.” Ayrıca Ölüm Mevzuatı, sayfa üç yüz on, paragraf dört: “Ölümün, ölümlülere görünür olduğu yerler: madde on bir: beyaz sakal.” Ölüm beyaz sakaldan görünür. Bu yüzden bir ölüm, durumu riske atamayacağı için, her sabah tıraş olmak zorundadır. Kahretsin. Üşendim, tembellik yaptım ve tıraş olmadım. Emekliliğimden önceki son işimde, her şeyi berbat ettim. (Şunu hiç unutma oğlum: her şeyi mahveden bir şey varsa, o da tembelliktir! Ah anne şimdi hiç sırası değil.) Tanrım ne olacak şimdi?

“Evet.” dedi adam. “Bir misafirim olduğunu aslında ben de bilmiyordum.” Adam ve kız gözlerini ölüme dikmişlerdi. “Sen bir kahve daha getir kızım.” Kız gülümseyerek dışarı çıktı. “Bugün kimsenin moralimi bozmasına izin vermeyeceğim. Anlat bakalım, kimsin?” Ölüm, koltukta şöyle bir kıpırdandı, bir sigara yaktı. Derin birkaç nefes çekti, gözlüklerini çıkarttı, önündeki sehpa koydu. Birkaç kez yutkunduktan sonra, “Ben...” dedi, “Ben... senin ölümünüm...”

Emekli ikramiyemle (tabi bu durumda o da şüpheli) deniz kenarında bir ev alıp, kendi aptallığıma dair hikâyeler yazmalıyım. En iyisi bu. Defolup gitti. Kahretsin. Çünkü aptal olan, benim. Her şeyi elime yüzüme bulaştırdım. Adam haklı tabi. Aptal bir ölüm olduğumu anladı ve bunu kullanmak istiyor. Beceriksizliğimi gördü ve bundan bir fayda elde etmek istiyor. Haklı. Defolup gitti. Eline bir koz geçirmiş. Kim olsa aynısını yapardı. Sıradan bir ölümlü karşısında kudretimi böylesine yitirdim ya, artık iflah olmam ben. Ölümünü ertelememi istiyor! Aptal herif! Bu hiç mümkün olabilir mi? Nerde görülmüş insanın ölümünün bir saniye ertelendiği? Kitapçığı açıp gösterdim. Bugün saat yediyi on beş geçe tamamsın. Değiştirmem mümkün değil. Zaten bunlar iki nüsha halinde düzenleniyor, birisi kurumda kalıyor. Her sayfası mühürlü. Silinti kazıntı yapmak yasak. Kesin fark edilir. Bu da benim sonum olur. O kadar da anlattım, kaybettiğin bir şey yok, dedim. Senin için ne fark eder ki, dedim. Ölmeden birkaç dakika önce görünecektim gözüne; bir yanlışlık oldu, birkaç saat önce göründüm, ne var bunda? Ne yaptım ben sana? Korkuttum mu seni? Ne değişti ki? Adi herif. Bunu kullanmaya kalkıyor. Defolup gitti. Bana yarım saat süre tanıdı ve defolup gitti. Yarım saat süre tanıdı ve gitti! Büyük bir hata yaptığımı anladı ve bunu kullanmaya kalkıyor. Sen bir çaresini bulursun, diyor. Sen bir çaresini bulursun! Nasıl bulayım çaresini birader? Ölüme çare yok işte. Hah ha. Fakat gergin bir hah ha.

Bir sigara daha yaktı. (Sigarayı kötü çocuklar içer. Sakın iş arkadaşlarına özenip de sigaraya başlama. Tamam anne.) Gözlüklerini taktı, geri çıkardı. Şimdi düşünmeliyim. İyice düşünmeliyim. Önümüzdeki birkaç saat içinde bu adi herif yanlış bir davranış sergilerse, mahvoldum demektir. Yarım saate kalmaz, mesele kuruma intikal eder. Ben de ancak rüyamda görürüm emekli ikramiyesini. Mevzuatın bilmemkaçıncı maddesine istinaden görevime son verilir. Kıçımaya tekme yedikten sonra, beş parasız zavallı eski bir ölüm olarak kaldırımlarda keman çalar, hayatımın kalan kısmını böyle geçiririm. İnsanlar bana acır ve kemanımdan hüznü parçalar dinledikten sonra şapkama demir paralar atarak uzaklaşırlar. En kötüsü de, annem. Kırımı ödeyemeyeceğim için, ona taşınmak zorunda kalırım. Bütün gün söylenir durur. Aman ne emeklilik!

Anlasana be adam! Beni şikâyet etsen de etmesen de, senin için değişen bir şey olmaz. İstersen beni ihbar et. Vakti değiştirmek söz konusu bile olamaz. Saatin geldi mi canını alırım, bu bir. Diğer konuya gelince. Bir kere ben basit bir ölümüm. Evet kurumda mevki sahibi bazı tanıdıklarım var ama, senin adına öbür taraftan bir yer ayarlayabileceğim anlamına gelmez bu. Cennetteki bayındırlık ve iskân şlerine bakan birim çok disiplinli ve tutucudur. Tapu kadastro bölümü de keza öyledir. Esasen kurumun tamamı için geçerli bu. Tek kuruş rüşvet dönmez oralarda. Hamili kart kimin yakîni olursa olsun, işe yaramaz. Cennetten bir kişilik yer ayarlayacaktım! Ulan bakkaldan sakız mı alıyorsun! Dünyadaki müşterileri, iskân yasalarına aykırı davrandıkları için değil, sırf ufak bir temizlik şartını yerine getirmediğinden, cennetteki bir sürü villanın imar izni kaldırılmıştır, haberin var mı senin bundan? Kaçak tek bina dikemezsin oraya. Bir tek gecekondu mahallesine rastlayamazsın. En küçük bir altyapı ve kanalizasyon sorunu göremezsin. Cennetten bir kişilik yer! Kolaydı öyle! Öncekilerin çektiklerini çekmeden, cennete girivereceğini mi sandın? Hah!

Gelelim bağışlanma meselesine. Sana soruyorum: Tanrı beni niye dinlesin? Ben sıradan ve basit bir ölümüm. İki hayatın arasında durup dengeyi sağlamaktır benim tek görevim. Senin için tanrıdan af dileyemem. Bunu yapabilecek nüfuzlu birilerini de tanımıyorum. Hem bu ne saçma bir istek böyle? Bütün hayatın boyunca istediğin haltı ye, öleceğini anlayınca, cennetten yer ayarlamaya kalk, tanrıdan af dile. Bilmiyor muydun günün birinde öleceğini arkadaş? Kurum her yerde el ilanları dağıttı, bir sürü afiş asıldı reklâm panolarına: “Öleceksiniz ey insanlar! Ö-le-cek-si-niiiiiz!” Hiç mi görmedin bunları? Peki, seni kurtaracak, af kapsamına girmeni sağlayacak bir şey anlat diyorum, o da yok. Ne bileyim, yaptığın bir iyilik, karşılıksız verilmiş bir para, öbür dünyada seni adam sınıfına sokacak ufak bir şey... Öbür dünyaya getirmen için dünyadayken sana verilmiş hediyeleri de hiç biriktirmemişsin. Günde beş kez dağıtılırdı bu hediyeler. Biriktirip öbür dünyaya getirecektin. Bu şansını da değerlendirmemişsin. Ben ne halt edeyim arkadaş? Hayatında işe yarar bir şey yok ki. Aptal gibi yaşayıp durmuşsun! İşte apaçık bir gerçek! İnsanlar aptaldır diyorum da annem kızıyor. Aptallar işte! Aptallar! Şu işten bir sıyrılır da emekli olursam, ilk işim deniz kenarında bir ev alıp, insanların aptal olduklarına dair hikâyeler yazmak olacak... Sersemler. (Bunu unut. İkramiyenle bir işyeri açarsın. Bu yaşta eve mi tıklılacaksın. Hem artık bana taşınmanın vakti geldi. Ama anne.)

Sigarasını kül tablasında ezdi. Öfkeyle başını kaşdı. Ayağa kalktı ve odada dolanmaya başladı. Kahretsin. Nasıl düştüm bu duruma ben. Beş dakikamı ayırıp tıraş olsaydım tüm bunlar başıma gelmeyecekti. Ne yapmalı? Ne yapmalı? Gel Çernişevski gel. Yardım et bana. Hah ha. Anla işte. Ölüm vaktini erteleyemem. Cennetten yer falan ayarlayamam. Seni bağışlaması için tanrıya da asla yalvaramam. Anlasana. Bir yanlışlık oldu. Bu benim son işimdi. Sabah nasıl olduysa tıraş olmayı ihmal ettim ve... Vaktinden biraz önce görünmüş oldum sana. Senin açıdan değişecek bir şey yok. Evine git. Karına sarıl. Sevdiklerini öp, ne bileyim ulan, yap bir şeyler işte. Eğer bu meseleyi

kapatarsan, ben de işimi elimden geldiğince sana acı çektirmeden halleder ve lanet olası emekli ikramiyemi alırım, ha? Off! Çağırayım da gelsin. Şimdi dışarıda neler karıştırıyordur kim bilir. Telefona uzandı. “Alo. Tamam. Kararımı verdim. Gel de konuşalım.”

Koltuklara karşılıklı oturdular.

“Yarım saat içinde meseleyi çözmeni doğrusu takdir ettim.” dedi adam.

“Kapa çeneni ve dinle.” dedi ölüm. “Sana bir cümle öğretebilirim. Yalnız, dürüstçe eklemeliyim ki, çok şey vaat etmiyorum. İkimizin durumu da pek iç açıcı değil.”

“Sen kendine bak. Ben gayet iyiyim.” diye cevapladı adam. Merakla ekledi: “Cümleyi söyle hemen.”

“Dinle. Önce basit bir değerlendirme yapalım. Sen saçma sapan bir hayat sürmüş, sıradan bir adamsın.”

“Yaa?”

“Evet. Dürüst olmak gerekirse, beş para etmez bir herifsin. Şirketlerin, evlerin, arabaların falan, diğer tarafta hiçbir önemi yok. Tanrıya verdiğin sözlerin hiçbirini tutmamışsın. Tam anlamıyla şeytanın istediği gibi yaşamışsın. Sana öğreteceğim cümle, kurumda tüm kapıları açan bir cümledir. Fakat senin için geçerli olacağından çok emin değilim.”

“Nasıl yani?”

“Bak, tanrı adildir; kötü bir hayat sürmüş bir insanı, son anda bu cümleyi söyledi diye bağışlamaz. Bana anlattıklarına bakılırsa, berbat bir hayat sürmüşsün. Bir süre cehennemde, yaptıklarının bedelini ödersin. Fakat sonsuza kadar orada kalmaktan belki bu cümle sayesinde kurtulursun.”

“Ne demek bu? Yani ben kesin...”

“Evet, sen mahvolmuş bir adamsın.”

“Fakat ben iyi bir insanım. Tanrıya inanıyorum.”

“Boş laf bunlar! Tanrıya inanıyorsun da neden şeytanın istediği gibi yaşıyorsun?”

“Şeytanın istediği gibi yaşamış değilim! Sadece... evet sadece... ibadetlerde falan yani... biraz ihmalkâr davrandığım söylenebilir: Tanrının beni bağışlayacağını düşünürdüm...”

“Hah! Şeytanın en bilinen numarasıdır bu; insanları tanrının merhametine güvendirerek kandırır. Aptal!”

“Ayrıca... henüz otuz yedi yaşındayım ben. Bu kadar erken ölmeyi beklemiyordum.”

“Aptalsın işte! Erken ne demek? Tüm ölümlüler gibi yarını kendinin sanmışsın! Elinde olan sadece şimdiki zamandır oysa! Aptal. Neyse. Bir süre cehennemde kızarırsın ama, iyi halin de göz önünde bulundurularak, çıkacak bir aftan belki faydalanabilirsin. Tabi, öğreteceğim cümleyi çok içten

söylemen gerek. Ayrıca şunu da bilmeni isterim ki, bu cümleyi böyle bir zamanda sana benim öğretmem, mevzuata da aykırıdır. Şeytan ve adamlarının durumdan haberi olursa, olayı ilgili makamlara derhal bildirip, hakkımda soruşturma açılmasını talep edeceklerdir. Tahminlerime göre, soruşturma neticesinde, ikramiyemin en az yarısını keserler.”

“Bırak şimdi ikramiyeyi. Hem bu iş şeytanı niye ilgilendiriyor ki?”

“Ah, o koca koca şirketleri nasıl yönetiyordun anlamıyorum. Hiç mi duymadın, Korunmuş Kur’an başta olmak üzere, muharref Tevrat ve İncil’de bile bu hikâyeye anlatılır. Tanrıya inanıyorum diyorsun; ama tanrının ne dediği pek umurunda değil anlaşılın? Onun sözlerine pek kulak asmamışsın.”

Adam bir sigara yaktı, bir de ölüme verdi.

“Anlat.”

“Çok çok eski zamanlarda tanrıyla şeytan arasında bir tartışma olmuş. Sebebini tam olarak bilemiyorum. İnsana gösterilen ihtimamı şeytan biraz abartılı bulmuş sanırım. Sonuçta bunun bir otorite problemi olduğu söylenir. Tanrı şeytanı huzurundan kovmuş tabii. Şeytan da, insanları tanrının düzenine karşı örgütleyeceğini söylemiş ve kapıyı çarpıp çıkmış. O günden beri görüşmemişler. Gerçi tanrının, melekleri vasıtasıyla şeytanı sürekli izlettiği söylenir ama, bu konuda bilimsel yöntemlerle kanıtlanmış bir bilgi yoktur. Şeytan da insanlar üzerinde muhtelif usûller deneyerek tanrının düzenini bozmaya adanmıştır kendini. Adamlarıyla yüzyıllardır insanların arasında dolaşır ve onları tanrıya karşı ayartmaya çalışır. Fakat şanslar pek eşit değil bence. Tanrı kartlarını çoktan açmıştır. Ve tanrının en büyük kozlarından biridir ölüm. Bu yüzden de şeytanın en büyük numarası, ölümü unutturmaktır. Sen de bu numarayı birçok aptal gibi yemişsin. Şeytan için her yol mubahtır; insanlar için dünyayı süsleyip durur: evler, arabalar, makamlar, mevkiler, kadınlar... Sen de kaptırmışsın kendini. Yani onun adamı olmuşsun, bilerek ya da bilmeyerek. Şeytan için yaşamışsın.”

“Hayır!” diye bağırdı adam, “Tanrıya inanıyorum ben! Şeytan için yaşamadım!”

“Tanrı için yaşamayan, şeytan için yaşamıştır bayım.” dedi ölüm. Sigarasını söndürdü ve geriye yaslandı, “Bunun başka bir açıklaması da yoktur.”

“Kes sesini! Vaaz vermeyi bırak! Cümleyi söyle!”

“Ölümün verdiği vaazı vaktinde dinleseydin bugün bu durumda olmazdın.”

“Mahkemeyi kurdun, beni yargılıyorsun. Nesin sen ha? Savcı mı yoksa hâkim mi? Söyle şu cümleyi!”

“Sakin ol bakalım.” dedi ölüm. Gülümseyerek ekledi: “Bir mahkeme olduğu doğru. Fakat ölüm o mahkemenin olsa olsa mübaşiridir. Çünkü Ahkemü’l-hâkimin sadece Tanrıdır.”

Yüzündeki tebessüm yok olmadan, bir saniye içinde, adam masadan çelik kalem kutusunu kapıldığı gibi ölümün üstüne saldırdı. Kafasına, vücuduna, tüm gücüyle rasgele vurmaya başladı. Böyle bir saldırıyı hiç beklemeyen ölüm, ilk darbeyi kafasına yiyince sarsıldı, koltuktan yere yuvarlandı. Adam, ölümün karnına, sırtına, her yerine tekmeler atıyordu. İyice kendini kaybetti ölüm, toparlanmak istiyordu fakat soluk bile alamıyordu. Adam birazdan ölümün üstüne çıktı, dizleriyle omuzlarına bastırdı, göğsüne oturdu ve elindeki kalemligi yine tüm gücüyle ölümün kafasına vurmaya başladı. Üst üste vuruyordu. Çıldırılmış gibi üst üste vuruyor; bir yandan da o cümleyi söylemesini istiyor,

tehditler savuruyordu. Ölümün ezilen kafasından, halıya, kalemiğe, adamın eline, siyaha yakın koyu kırmızı kanlar bulaştı. Buna rağmen bir türlü durmak bilmiyordu adam. Çelik kalem kutusunu vurdukça, ölümün yamyassı olmuş kafatasından, ağzı burnu dağılmış suratından, siyahımsı kanlı et parçacıkları fırlıyordu.

Adam birazdan durdu. Altında hareketsiz yatan ölüme; ölümün paramparça olmuş suratına baktı. Derin nefesler aldı. Kanlı elleriyle cebindeki paketten bir sigara çıkarttı. Tam yakacakken sigarayı titreyen dudaklarından düşürdü, yeni bir tane aldı, bu kez yaktı.

Ölüm kıpırtısız yatıyordu.

“Kim kimin ölümüdür, bunu ancak tanrı bilir!” diye söylendi adam. Aklını yitirmiş gibiydi, sigarasından derin nefesler alıyor, dumanı hızla üflüyor, gözleri odada dört dönüyordu.

“Tabi ya!” diye bağırdı birden. Yerde hareketsizce yatmakta olan ölümün ceplerini karıştırmaya başladı. Kitapçığı zorlanmadan buldu. Bir süre inceledikten sonra kalktı, masaya gitti, bir kalem aldı ve isminin bulunduğu yere bir çarpı attı. “İşte bu kadar!” dedi, “Artık öldüm. Resmen bir ölüyüm. Kayıtlara bakılabilir. Hah ha!” Eğildi, kitapçığı tekrar ölümün ceketinin cebine koydu. Kalktı. Ayakta zor duruyordu. Bir süre daha ölüme baktı. Bilincini kaybetmiş gibiydi. Sallanarak kapıya yöneldi, sehpalara sandalyelere çarparak odadan çıktı.

Ölüm, kafasında müthiş bir ağrı hissediyordu. Hayır. Ben ölemem. Kafamı ezdi namussuz. Fakat... Fakat ben ölemem. Yani bu... Çok saçma. Mümkün değil... Kahretsin... Kalkmalıyım. Gözkapaklarım birbirine yapışmış gibi, gözlerimi bir açsam... Off başım müthiş ağrıyor. Patlayacak sanki. Kafatasım kırıldı galiba. Gözlerimi bir açsam... Off... Kalkmalıyım. Kalkmalı ve işimi halletmeliyim... Ben ölemem... Zaten bu benim son görevim... Bunu da hallettikten sonra... Emekli olacağım... Hah... Deniz kenarında... bir ev alıp... off... insanların... Evet kalkmalıyım. Fazla uzaklaşamaz. Hemen yakalayıp buraya getirmeliyim onu... Ahh ama bir kalkabilsem... Off başım... Elimi kıpırdatabiliyorum... Gözlerimi de açtım mı... Fakat bunda yanlış bir şeyler var. Olamaz bu... Tanrının kesin hükmü var: Herkes ölümü tadacaktır. Kimse ölümle baş edemez. Yanlış bir şeyler var... Off başım... Gözlerimi... bir... açsam... başım çatlayacak gibi... Tanrım! Oh çok şükür! Çok şükür!

Gözlerini açtı. Kulakları uğulduyordu. Başında korkunç bir ağrı vardı. Şirketteki odada, yerde, kanlar içinde falan değildi; oteldeki odasıdaydı. Elbiseleriyle yatağa uzanmıştı. Heyecanla doğruldu, ceketin cebinden kitapçığı çıkardı; tertemiz duruyordu. Kolundaki siyah kordonlu saate baktı: beşi yirmi geçiyor. Yataktan hızla kalktı, aynaya baktı: siyah ceket, siyah pantolonu, siyah gömleği, siyah kravatı ve simsiyah ayakkabısı... Şaşkınca gülümsedi. Elini başına götürdü, kan falan yoktu ama saçları hafif ıslaktı. Kurutmadım öyle ya.

Tül perde hafif hafif dalgalanıyordu. (Sana pencereyi kapat dedim. Saçlarını kurut yoksa hastalanırsın dedim. Hastalanınca hep tuhaf rüyalar görürsün zaten. Anne lütfen! Çocukluğunda da böyleydin sen. Anne!)

Aynaya yaklaştı, yüzüne baktı: tıraş olmalıydı! Elini suratında dolaştırdı, parmakları sakalına temas etti. Güldü. Ne korkunç bir rüya. Yine güldü. Başı müthiş ağrıyordu. (Soğuk aldın tabi! Lâf

dinlemezsin ki! Anne!) Bu benim son görevim. Bu işi de halledip... emekli olacağım. İkramiyemle deniz kenarında bir ev alıp... insanların... aptal olduklarına dair... hikâyeler yazacağım... Hah ha. (Bırak şu yazma takıntısını! Sonra işleri öyle karıştıracaksın ki, içinden çıkmak, ancak 'hepsi rüyaymış' demekle mümkün olacak. Aman annee!)

Bay Cezmi C.

Yaklaşık bir hafta önceydi. Sıradan bir sabah olması gerekiyordu; fakat ilginç bir şey oldu: uyandıgımda, kim olduğumu ve bu dünyada ne aradığımı hatırlayamadım.

Ne saçma, değil mi? Ama hemen dudak bükmeyin de dinleyin; uzun zamandır böyle bir hikâye duymadığınıza bahse girerim.

Evet, uyanalı nerdeyse bir saat olduğu halde yataktan kalkmamıştım; gözlerimi kırpıştırıp bir sağa bir sola dönerek kim olduğumu bulmaya çalışıyordum. (Sabah uyandıklarında başlarına tuhaf şeyler gelen hikâye kahramanları vardır, bilirsiniz. Bana da öyle bir şey olmuştu işte.) Dışarıda müthiş bir rüzgâr vardı, karlı bir kış günüydü, şehir soğuktan titriyordu.

Uzanıp komodinin üstündeki paketten bir sigara aldım ve sırtımı yatağın arkasına yaslayarak oturur vaziyete geldim. Kendimde bir türlü kalkma cesareti bulamıyordum. Fakat beni suçlamamalısınız. Düşünsenize, bir sabah uyanıyorsunuz ve kim olduğunuzu, bu lanet dünyada ne aradığınızı bir türlü bulamıyorsunuz! Bu az şey değildir hani. Kabul etmelisiniz ki böyle şeyler herkesin başına gelmez. Gerçi o güne kadar benim başıma da bazı tuhaf olaylar gelmişti tabi; ama yıllardır görüşmediğim bir okul arkadaşımın günün birinde beklenmedik bir haber almak ya da alışveriş merkezinde bir hediye çeki kazanmak gibi sıradan tuhaflıklardı bunlar. Evet evet, ‘sıradan tuhaflık’ ifadesinin farkındayım. Bilerek kullandım bu ifadeyi. Bir şey sıradan ise, tuhaf değildir; tuhaf ise, artık onun sıradan olduğunu söyleyemeyiz öyle değil mi? Haklısınız. Ne ki anlatmak istediğim bu değil. Yani başıma enikonu tuhaf diyebileceğimiz bir şey gelmemişi; kastettiğim bu. Öyle ya; bazı şeyler herkesin başına gelebilir. Bir gün siz de belediye otobüsünde ilkökul öğretmeninize tesadüf edebilirsiniz ya da aboneliğinizde coğrafya dergisinden gönderilmiş bir seyahat bileti bulabilirsiniz posta kutunuzda. Fakat sabah uyandıgınızda kim olduğunuzu hatırlayamamışsanız, işte bu enikonu tuhaf bir durumdur bayım.

Evet, o sabah, diğer sabahlardan epeyce farklı bir durum söz konusuydu doğrusu. Bunun farkındaydım. Dakikalarca oturdum yataкта. Gözlerimi tam karşıdaki duvara diktim ve asık bir suratla sigaramı üfleyip durdum. Ne oldu şimdi, dedim. Galiba canım sıkılıyordu. Bir mesele vardı ve çözmek gerekiyordu. İzmariti komodinin üstünde bulunan kül tablasına bastırıverdim. Aslında kalkmak istiyordum; fakat yataktan kalkmak, düşmanımı tanımadan ve silahım olmadan savaşa girmek demektir bir bakıma. Öfkeyle bir sigara daha yaktım. Siz normal insanlar, sabah uyandıgınızda kim olduğunuzu hep hatırladığınız için, beni anlamakta güçlük çekebilirsiniz. Hatta okuyuculardan kimi “Neden kalkmıyor ki bu Allahın belası herif!” diyebilirler; “Kalksın ve gitsin!” Hah. O kadar kolay değil efendim. Siz sabah saatin alarmıyla uyanır ve elinizi yüzünüzü yıkayıp kahvaltıya oturursunuz. Karınız çayı çoktan demlemiş ve masayı hazırlamıştır. Çocuklarınız da –yani çocuklarınız varsa demek istiyorum– okul kıyafetleriyle ve gürültüyle koridorda koşuşmakta ve hayat dolu kahkahalar atmaktadır. Kahvaltıdan sonra dişinizi fırçalar ve kravatınızı takıp işe gidebilirsiniz. Bu bir güvenlik alanıdır bayım; insan çoğu zaman idrak edemez. Her şeyin yerli yerinde olması müthiş bir konfordur. Evdekiler dün geceki insanlardır. Ve siz de dün geceki adam olarak bu sabaha gözlerinizi açtıysanız, tabii ki yataktan kalkmak konusunda bir zorluk çekmezsiniz. Şimdi bir de zavallı beni düşünün.

İkinci sigarayı da öfkeyle söndürdüm. Aslında birazcık cesaret, işimi kolaylaştıracak gibiydi: her şeye rağmen, kalkmalı ve ne yapacağımı yapmalıydım. Nasıl olsa kişiler ve olaylar, kim olduğumu bana hatırlatacaktır, diye düşündüm. Yorganı üstümden fırlattım. Yine de oldukça tedirgindim. Bu tip durumlarda insanı harekete geçiren, genelde, cesareti değil korkularıdır bayım. İnsan cesur olduğu

için değil, korktuğu için hamle yapar. Hayatımın geri kalan kısmını o yatakta kim olduğumu bulmaya çalışarak geçiremezdim öyle ya! İşte bundan korktum. Eğer kalkmazsam günler gelip geçecek, bu saçmalık sürüp gidecekti. İki gün sonra fevkalâde acıkmış olacaktım bir kere. Sonra susuzluk, dayanılmaz bir hal alacaktı. Kirlenecektim, kaşınacaktım, belki elbiselerime kurt düşecekti! Üç gün içinde açlıktan ölmediğimi varsaysak bile iğrenç bir yaratığa dönüşeceğim kesindi. Sonra, sigaralarım da tükenecekti. Sigarası olmayan insan efkârını neyle üfleyebilir? Gerçi, komodinin ve yatağın ahşap mobilyasını kemirerek bir süre hayatta kalmayı başarabilirdim evet; fakat nihayetinde onlar da tükenecekti ve mobilyası kemirildiği için yere düşmüş olan döşek içinde kalakalacaktım bu defa. Oracıkta sefalet içinde yaşlanacaktım. Büyük bir talihsizlik eseri olarak, evin zeminine tahta parke değil karo döşenmişti ve maalesef, karoları parçalayıp öğütebilecek kadar güçlü dişlerim yoktu. (Anlaşılan, evi yapan aptal müteahhit hiç de ileri görüşlü bir adam değildi; insanların başına neler gelebileceğini bilmiyordu.) Karoları yiyemeyeceğimi idrak edince, döşekten sürünerek kapıya doğru ilerleyip tahta kapıyı kemirebileceğimi ve bu sayede bir süre daha hayatta kalabileceğimi düşündüm. Ama sürüne sürüne kapıya ulaşısam bile, zaten o vakte kadar iyice ihtiyarlamış olacağımdan, çenem ve dişlerim o tahtaları parçalayacak güçten de mahrum hale gelmiş olacaktı; ah, açlık ve sefalet içerisinde geberip gidecektim.

Kendimi o halde düşününce gerçekten korktum. Ve korkum bana kuvvet verdi: Yataktan kalktım.

Odadan çıkıp yavaş adımlarla koridorda ilerledim. Mutfakta bir kadın vardı. Hay Allah, bu da kim, diye düşündüğümü hatırlıyorum. Kadın, tezgâhın üstüne peynir, zeytin, yağ ve reçel kaplarını özenle yerleştirdi, çayın altını kısıtı ve lavabodaki bulaşıkları yıkamaya koyuldu. Sırtı kapıya dönük olduğu için beni fark etmemişti. Hay Allah, diye söylendim tekrar; kim bu kadın?

Birini tanımiyorsanız, onunla tanışsınız. Mesele biter. Fakat bu kadınla tanışmaya kalkarsam ortaya yeni meseleler çıkacağını seziyordum. Ne de olsa, evin mutfağında bulaşık yıkıyordu ve insanlar, uyandıklarında evin mutfağında bulaşık yıkamakta olan kadınlarla tanışmaya kalkmazlar. Teknik olarak buna gerek yoktur çünkü. Uyandığınızda bir kadın mutfakta bulaşık yıkıyor ve kahvaltıyı hazırlıyorsa; anne, eş ya da sevgili olduğunuzu düşünebilirsiniz onun. Ya da hizmetçi falan... Yoo bayım, başıma epey tuhaf bir olay gelmişti tabi, ancak bu denli saçmalayacak kadar da düşmemiştim: merhaba, tanışabilir miyiz? Hah. Üstelik içinden çıkılmaz bir derdim olduğunu da düşünüyorum değildim henüz; uyandığımda kim olduğumu ve bu dünyada ne aradığımı bulamamıştım o kadar.

Otuz beşinde görünen, kısa boylu, zayıf, hoş bir kadındı bu. Mutfak kapısının önünde birden başım döndü. Önemli bir ayrıntı beyin kıvrımlarım arasında dolanmaya başladı: peki ben kaç yaşındaydım? Hemen bir ayna bulmalı ve suratımı görmeliydim.

Koridorları hızla geçtim, birkaç kapıyı hızla açıp kapattım. (En son açtığım kapıyı genç bir kızın korkuyla bağırması üzerine telaşla kapatıverdim: baba görmüyor musun giyiniyorum! Baba mı?) Nihayet banyoyu buldum. Aynada şaşkınlıkla kendime baktım. Kırk - kırk beş yaşlarında, orta boylu, şakakları hafif kırılmış bir adamdım işte. Demek ki o kadın benim annem değil, diye düşündüm. Benden genç bir annem olamaz. Ya da olabilir. Belki de odaların birinde, henüz karşılaşmadığım yaşlı ve çapkın bir babam vardır; genç bir bayanla evlidir. Mutfaktaki kadınla yani. Dolayısıyla o kadın benim üvey annem olabilir. Ha? Düşük bir ihtimal.

“Tatlım hadi ama! Kahvaltı hazır!”

Bana tatlım diyen ve kahvaltımı hazırlayan bir kadın. Üvey anne? Hımmm.

Nasıl güç bir durumda kaldığımı anlayabiliyor musunuz? İnsan bir sabah uyandığında kim olduğunu hatırlayamayınca, mutfağında duran bir kadınla bile baş edemiyor bayım. Oysa bir insanın kim olduğu en çok da buradan anlaşılır. Size garip görünebilir; fakat insanları, mutfaktaki kadınla baş edebilenler ve baş edemeyenler olarak ikiye ayırmak bile mümkündür. Zira bir insanın kadınlarla kurduğu ilişki; kendisiyle, diğer insanlarla, toplumla, devletle, hatta diğer ülkelerle, tüm dünyayla, evrenle, yani hayatla kurduğu ilişkinin bir yansımasıdır. Abartılı mı buldunuz? Doğrusu, kadınlar ve hayat hakkında hiçbir şey bilmediğinizi söylemek zorundayım.

Neyse. Ben de o sırada tüm bunları düşünecek durumda değildim zaten. Elimi yüzümü yıkayıp salona geçtim ve koltuklardan birine oturdum. Müthiş sinirliydim. Açıkçası epey zoruma gidiyordu bu durum. Neden başıma böyle bir olay gelmişti sanki? Dün gece ağır yemekler yiyip yemediğimi hatırlamaya çalıştım. Bu yüzden kötü rüyalar görmüş olabilirdim. Olur ya. İnsan akşam yemeğini biraz fazla kaçırır mı sabaha kadar dönüp durur yatakta. Bir sürü kâbus görür. Fakat hayır; kötü rüyalar görmüş değildim; sabaha kadar deliksiz bir uyku çekmiştim ve uyandığımda...

Yatak odasından bir ses geldi:

“Tatlım nerdesin sen? Sabah sabah yatak odamızda sigara içmiş olmanı bana nasıl açıklayacaksın çok merak ediyorum!”

Bu cümleler, kadının kim olduğu konusundaki merakımı biraz daha gidermemi sağladı: Yatak odasında içilen sigaranın hesabı soruluyorsa ortada bir evlilik var demektir bayım. Evet. Fakat odadaki kül tablası? Hayır hayır. Kül tablası olan her yerde sigara içilebileceğini zannetmek doğru değildir. Bak kadıncağzı kızdırdın işte. Yani karını.

“Annem bu gümüş tablalarda sigara söndürdüğünü duymasın!”

Ah evet; hakkında konuşulması sakıncalı bazı yakın akrabalar vardır ki, yıllar önce vermiş oldukları hediyenin, evin en mutena köşesinde daima sergilendiğinden emin olabilmek için her ziyaretlerinde mutlaka sorarlar: O şeyi ne yaptınız? Çocuklar kırmadı değil mi? Şöyle yüksek bir yere koyun. E tabii ki o kül tablası da oraya süs olsun diye konulmuştur; sigara içilsin diye değil! İnsan bazı şeyleri zamanla öğreniyor.

Evet, bazı şeyleri zamanla hatırlayabileceğimi düşünüyordum ki, karım olduğunu zannettiğim kadın salonun kapısında belirdi: dağılmış dalgalı saçları kahverengiydi, üzerine beyaz bir sabahlık almıştı, şakayla çattığı kaşları yüzünü güzelleştiriyordu; kadınların sadece yumuşak huylularında bulunan bir sabah vakti çekiciliği vardı. Öyle ya, bir kadın sabahın köründe, yani makyaj denen büyüyü yapmadan önce de çekici olabiliyorsa, her zaman çekicidir. Karım beni seviyor, diye düşünerek gülümsedim.

“Gülme lütfen!” dedi kızarak; “Ayrıca orda oturup durmaktan vazgeçmezsen işe geç kalacaksın!”

Tekrar mutfığa döndü.

“Hadi kızım sen de kahvaltıya!”

İş? Geç kalmak? Şu iyi kadına bunu nasıl açıklayabilirim? Demek bir işim var, tabi ya... Durum aydınlanana kadar bir şey belli etmemeliyim; kimseyi endişelendirmeye hakkım yok. Hem ne

diyebilirim ki? Karıcığım, kim olduğumu ve bu dünyada ne aradığımı hatırlayamıyorum da, bana bir aspirin verip kim olduğumu söyler misin? Ha? Delirdiğimi düşüneneğinden eminim. Oysa hayır, delirmedim ben. En azından şimdilik!

Gece kötü bir rüya görüp görmediğimi tekrar hatırlamaya çalıştım. Hâlâ o kötü düşün etkisinde olabiliyordum tabii. Fakat hiçbir şey hatırlayamadım.

Koltuktan yavaşça kalktım, salondan çıktım ve mutfağın kapısında yavaşladım. Tatlı karım ekmek kızartmakla meşguldü. Yatak odasına girdim, sonra oradan çıkarak bir başka odaya geçtim. Eşyalar susuyordu. Bir şey anlatmıyorlardı. Dün gece bu evde uyumuştum ve sabah bu ev hakkında hiçbir şey bilmiyordum işte. İçerideki masa ve kitaplığa bakarak çalışma odası olduğunu tahmin ettiğim bir başka odaya girdim. Masanın üstündeki kitapları kâğıtları aceleyle karıştırdım; kim olduğuma ve bu lanet dünyada ne aradığıma dair bir iz aradım telaşla. Durumu bu şekilde daha ne kadar idare edebileceğimi bilmiyordum. Bir an önce bir şeyler öğrenmeliydim; zira böyle giderse bir yerde mutlaka açık verecektim. İnsan her an pot kırma korkusuyla yaşayamaz ki. Masanın üstünden aldığım kâğıtları sandalyeye oturup incelemeye başladım: dört beş soru, yarım yamalak cevaplar, her kâğıtta bir isim ve numara... Soru 1: Matematik ve astronominin, Mısır'ın müreffeh sınıfı olan rahipler tarafından icat edilmiş olmasını sebepleriyle izah ediniz. Soru 2: İmmanuel Kant ve Saf Aklın Eleştirisi hakkında tafsilatlı bilgi veriniz. Soru 3: Nesnelere mahiyeti ve...

“Tatlım iyi misin sen?”

Beni yine buldu.

“Kıyafetlerini yatağın üzerine koydum; hadi giyin, kahvaltınızı yap ve git artık, lütfen!”

Evet gitmek zorundayım.

Kahretsin! Ne saçma bir olay bu, diye düşündüm. Keşke nezle olsaydım. Hapşırıklar arasında homurdanarak kahvaltınızı yapar ve işime giderdim. Bir ara doktora uğrar ilaçlarımı alırdım. Bir nezleyle başa çıkabilirdim yani. Her şey ne kadar da güzel olurdu. Tam bir aptal gibi, mutfağımdaki kadın benim karım mı yoksa sevgilim diye merak etmezdim. Üstelik bu güzel kadının, işime gitmem için beni defalarca uyarmasına da gerek kalmazdı o zaman. Çünkü ‘iş’ deyince ne kastettiğini hemen anlar, hazırlanır ve doğrucu oraya giderdim. Fakat nezle değildim maalesef; kim olduğumu ve bu dünyada ne aradığımı bulamıyordum bir türlü. Düpedüz saçmalığı bu; düpedüz saçmalık!

Kahvaltı boyunca hiç konuşmadım. Karım ve kızım (olduğunu zannettiğim insanlar) her şey normalmiş gibi sükûnet içerisinde çaylarını içiyor ve bir şeylerden konuşuyorlardı. Ben de bir yandan çayımı yudumluyordum, bir yandan durumu kavramaya çalışıyordum: gözümü bir noktaya sabitleyip bir dakika kadar bakıyor, sonra başımı iki yana sallıyordum. (Bilirsiniz, bir sorunu halletmeye çalışan ve bulunduğu çözümleri beğenmeyen hikâyeye kahramanları böyle yapar.) Bir dilim kızarmış ekmeğe yağ ve reçel sürüp yedim. Doğrusu canım çok sıkkındı. Ben talihsiz bir adamım, diye düşündüm; mutlu bir yuvam var, karım iyi bir insan, üstelik az önce kapısını çalmadan odasına girdiğim sevimli kız, bana baba diyip duruyor; ne hoş. Keşke bütün bunlar başıma gelmeseydi.

Bu sabah uyanmıştım ve hiçbir şey bilmiyordum, hay Allah. İçinde bulunduğum yatağın dün gece yattığım yatak olduğundan bile emin değildim. Sanki rüzgârlı ve soğuk bir kış günü, birdenbire ortaya çıkmış bir adamdım; ama çevremdeki herkes, yıllardır birlikte yaşıyormuşuz gibi rahat davranıyor ve

kimse hiçbir konuda hiçbir açıklama yapmıyordu. Demek onlar için tuhaf bir durum söz konusu değildi. Anlaşılan, bu şey sadece benim başıma gelmişti.

Kahvaltımı bitirdikten sonra karımı ve kızımı öpüp evden çıktım.

Asansörle aşağı indim, bahçe kapısından kaldırıma geçtim ve sokağa baktım. İnsanlar bir yerlere gidiyorlardı. Şapkalı, pardösülü, atkılı, şemsiyeli, çantalı insanlar. Ne yaptıklarını biliyor gibiydiler. Benden başka hiç kimse o sabah uyandığında kim olduğunu ve bu dünyada ne aradığını unutmamıştı demek ki. Herkes bir yere gidiyordu.

Bakın bu çok önemli bir şeydir bayım: Her sabah kalkıyorsunuz ve bir yere gidiyorsunuz; bunun kıymetini bilin. Tabi, kendi başına gelmeyince insan burada ne söylenmek istendiğini kavrayamayabilir. Benim ilginç hikâyemi bilmeyenler, sabahları uyanıp da hiç şaşırmadan bir yerlere gidebiliyor olmanın Yüce Allahın lütfu olduğunu anlamayabilirler. Kimileri de bu hikâyeyi okuyup durdukları halde bıyık altından gülüyor ve “Ne anlatıyor bu adam?” diyordur belki. Bir sabah uyandığınızda kim olduğunuzu hatırlayamazsanız görürsünüz gününüzü!

Evet, herkes bir yerlere gidiyordu: saçları jöleli, kulakları volkmenli gençler; parfümlü, makyajlı, dizüstü etekli, çizmeli kadınlar; paltosunun yakasını kaldırarak soğuktan korunmaya çalışan ihtiyarlar; kravatlı, takım elbiseli, eli çantalı adamlar... Herkes bir yerlere gidiyordu.

Fakat neydi insanları sabahın köründe, buz gibi soğukta sokaklara düşüren şey?

Ne kutsal şeydi o!

Ne değerli, ne vazgeçilmez şeydi o ki, tüm insanlar, yaşlısı genciyle, erkeği kadınıyla, sabahın şu saatinde sıcacık yataklarını, güzelim uykularını ve yarım rüyalarını bırakıp ona koşuyorlardı! Tanrım, diye düşündüm; keşke ben de o değerli, o kutsal, o vazgeçilmez şeyin ne olduğunu hatırlasaydım da, şu mutlu insanlar gibi, aceleyle, coşkuyla, tutkuyla o şeye doğru gitseydim! Burada, bu soğuk kış sabahında, bu kaldırımda kalakalmazdım o zaman!

Tam o sırada apartmandan çıkan bir genç adam gülümseyip iyi sabahlar dileyerek beni işe bu sabah kendisinin bırakabileceğini söylemeseydi orda durup daha ne kadar böyle saçma sapan şeyler düşünecektim kim bilir.

İş!

Tabi ya!

Hepsi bu!

İnsanları sabahın köründe sokaklara düşüren o kutsal şey: hah ha! Karım da bunu söyleyip durmuyor muydu zaten. Ne kadar da aptalım! Hayır, aptal falan değilim. Biraz kafam karışık sadece.

Yol boyunca genç adama minnettar olduğumu söyleyip durdum. Adamın, bu kadar teşekkürü gereksiz bulup, her teşekkürün ardından şaşkınlıkla yüzüme bakarak, “Rica ederim profesör!” demesi bana iki ayrı bilgi veriyordu:

Eğer sizi işe bırakan iyi niyetli ve genç komşunuz, o sabah uyandığınızda başınıza neler gelmiş olduğu konusunda az çok bir fikre sahip değilse, hiçbir şey için çok fazla teşekkür etmemeniz

gerekiyordu; bu bir.

İkincisi daha ilginçti doğrusu: Demek ben bir profesördüm.

İyi niyetli komşum, saygıdeğer ‘profesörü’ üniversitenin önünde indirip, uğradığı minnettarlık bombardımanı sayesinde şaşkınlık içerisinde yoluna devam ederken, ben, hayatımı kurtardığı düşünülebilecek bu genç adama en kısa sürede güzel bir hediye almaya karar vermiştim bile. Şık bir kol saati? Bir kravat iğnesi?

Ah şimdi bunun sırası değil öyle ya!

Öncelikle ilk defa o gün fark ettiğim bazı tuhaflıklardan bahsetmek sanırım daha iyi olacak.

Fakültenin girişi caddenin tam karşısındaydı. Yüzlerce insanın gidip geldiği kalabalık caddeye hüzünle baktım ve dünyanın saçma sapan bir yer olduğunu ömrümde ilk kez sanırım o zaman düşündüm. Omzumdaki karı silkeledim ve karşıya geçmek yerine durağa geçip beklemeye başladım. Burada onlarca insan bekleyip duruyordu. Birazdan tıkiş tıkiş bir otobüs geldi ve arka kapıdan bir sürü insan inerken, bir sürü insan da birbirini iterek ön kapıdan otobüse bindi. Ne olup bittiğini anlamak için sabırla bekledim. On dakikaya kalmadan durak tekrar kalabalıklaştı, hınca hınç dolu bir başka otobüs geldi, insanlar yine birbirlerini ezerek bindiler ve gittiler. Tam yarım saat bayım, inanın abartmıyorum, tam yarım saat duraktaki insanları ve onların otobüslere binmelerini izledim; sürekli başka insanlar geldi, başka otobüslere binip başka yerlere gittiler. Doğrusu bu işe bir anlam veremedim. Çünkü bankta otururken bir şeyi daha fark etmiştim ki bazı insanlar da tek başlarına bazı küçük arabalara kurulmuş gidiyorlardı. İşte bunu açıklayamıyordum bir türlü. Kim yapmıştı bu düzenlemeyi, devlet mi? Otobüse binenler aşağılık insanlar mıydı? Tek başlarına arabalara kurulup gidenler tanrının seçilmiş kulları mıydı yoksa? Dünya zalim kralların eline geçmiş olmalı diye düşündüm. Despotların. Fakat ben de koskoca bir profesör, yani kelli felli bir aydın olduğuma göre bu diktatörlere karşı mücadele etmeliydim, hem belki de ediyordum, sabah uyandığımda başıma gelenlerden dolayı bu konuyu da hatırlayamamıştım. Öyle ya, bir aydın ancak bozuk düzene kafa tutmakla aydın olur. Yoksa profesör mü olmuşsun; kitap yüklü eşek mi... evet böyle bir şey vardı değil mi.

Gerçi biraz düşününce açıklama kabilinden bazı sonuçlara da ulaşmadım değil hani. İşler yoluna girdiğinde, yani kim olduğum konusunda sahih bir bilgiye ulaştığımda ve üniversitedeki odamı, kitaplığımı falan bulduğumda bu mesele üzerinde muhakkak daha detaylı bir çalışma yapacaktım; fakat o sırada şöyle düşündüğümü hatırlıyorum: Ülkedeki taşıt sayısı oldukça sınırlıdır. Yani insan sayısı, taşıt sayısından fazladır. Bu yüzden, insanlar o küçük arabalara sırayla biniyorlardır. Bugün, arabada gördüğüm şu insanların sırası olmalı. Yarın da bir başkasına (yani bugünü otobüste geçirmek zorunda olan birine) gelecek sıra. Sonra diğerlerine. Dünya zalim kralların eline geçmiş falan değil, adil bir sistem bu: belli ki insanlar küçük arabalara sırayla biniyorlar. Zaten böyle olmasaydı, yani kimileri her gün otobüslerde tıkiş tıkiş yolculuk ederken kimileri de her gün o güzelim arabalarla dolaşıyor olsaydı; otobüste rezil rüsva olan insanların böyle bir adaletsizliği kabullenmiş olmaları çok aşağılayıcı olurdu. Hah! Böyle bir şeyi ancak aciz köleler kabullenebilir. Dünyadaki kaynakların insanlar arasında adaletli paylaşımı, bir haysiyet meselesidir efendim. Düşünsenize, birileri sanki sırf kendilerine aitmiş gibi her gün o arabalarla rahat rahat dolaşırken, birileri de sıkışa sıkışa otobüslere binecek! İnsan onuru buna izin vermez.

Hah ha. Evet böyle düşündüm işte. Ne dersiniz? Yoo bir şey söylemeyin. Zihinsel alışkanlıklarımız

olmasaydı neler olurdu biliyor musunuz? Şartlanmalar, bayım, dehşetli şeylerdir.

Neyse.

Epeyce üşümüştüm. Biraz bundan, biraz da kendimle ilgili bazı şeyleri artık bir yoluna koymam gerektiğini hissettiğimden, cesur bile sayılabilecek hızlı adımlarla kampüse girdim. Evden çıkmadan yapmış olduğum ufak araştırma, çalıştığım bölümü bulma konusunda epey işime yaradı doğrusu. Odada karıştırdığım kâğıtlar...evet felsefe...felsefe sorularıydı onlar; Saf Aklın Eleştirisi falan... Bakın bunu unutmamıştım, Kant bir filozoftu, matematik ve astronomi ilkin Mısır'da ortaya çıkmıştı, bunları gayet iyi hatırlıyordum fakat...evet ne tuhaf değil mi...fakat karımı ve işimi hatırlamıyordum. Beynimin hangi bölümü hasar gördüyse artık; bir tür bilgiden mahrumdum, hayata dair bir tür bilgiden... nasıl desem, ah neyse...

Felsefe Bölümünü bulmak için çok uğraşmam gerekmedi; insanlar koridorlarda abartılı bir saygıyla iyi günler dileyerek önümden çekildiler. Değişik kapılar vardı ve kapıların üstünde isimler yazıyordu: Profesör Bilmem Kim falan... Hemen aklıma bir şey geldi. Çıkarıp kimliğime baktım. (Tatlı ve anlayışlı karım kıyafetlerimi hazırlarken cüzdanımı ceketimin cebine koymayı da ihmal etmemişti tabi.)

Adı: Cezmi C.

Doğum yeri: İ.

Doğum yılı: 1955.

Medeni hali: Evli.

Dini: İslam.

Ana adı, baba adı, cüzdanın kayıtlı olduğu il, verildiği nüfus dairesi vesaire. Bir sürü şey. Kapının birinde adıma gördüm. Burası olmalı. Fakat kilitli. Ah tanrım! Ceplerimi karıştırdım. Birkaç anahtar. Bir iki denemeden sonra kapı açıldı. Akşam karıma da güzel bir hediye almalıyım, dedim: her şeyi de düşünmüş!

İçeri girince derhal kapıyı kilitledim, derin bir nefes aldım ve şunu fark ettim: İnsan, kimliğine bakarak kim olduğunu pek anlayamıyordu; ama odasını bulabiliyordu! Ne tuhaf değil mi? Eğer bu kimlik meselesiyle devlet ilgileniyorsa, bu konuda da ciddi problemler vardı bence. Çünkü devlet denilen şey, insana, kim olduğunu anlamasına yaramayan; fakat çalıştığı yeri bulmasını sağlayan bir kimlik vermeyi uygun buluyorsa, ontolojik anlamda birçok ayrıntıyı göz ardı etmeye yatkın bir mekanizma demektir. Hayatı, var oluş sırrına uygun olarak düzenlemeyen bir mekanizma, eninde sonunda insanı nesneleştirmeye kalkacaktır. Böyle bir sistem, insan değil yurttaş istiyor demektir. Yani şahsiyet değil uyruk.

Ah bayım, sonraki bir haftayı nasıl geçirdim, bilemezsiniz!

Gördüğüm her şey beni sonsuz bir hayrete düşürüyordu. Bir şeyler olmuştu işte, anlayamadığım, adını koyamadığım, tanımlayamadığım...ama korkunç olduğunu, aptalca olduğunu, saçma olduğunu bildiğim bir şeyler...

İnanır mısınız, bir hafta boyunca sürekli okudum, araştırdım, notlar aldım, gözlem yaptım, kütüphanelere gittim, insanların arasına karıştım. Çok çalıştığımı ve kendime bir iyilik yapıp biraz dinlenmem gerektiğini söyleyen karımı da yakında çok önemli bir konferans vereceğimi söyleyerek kandırdım. Günde en fazla üç saat uyudum. Gece gündüz; inanın abartmıyorum, gece gündüz çalıştım...ve tüyler ürperici bazı sonuçlara ulaştım: Bunları size tek tek ve sade bir biçimde anlatabilmek isterdim ama sanırım biraz karışık ve sıkıcı olacak. Öyle doluyum ki. Heyecanımı lütfen mazur görün...

İnsanlar korkunç bir büyüünün etkisi altına girmişlerdi. Çoğunluk çıldırmıştı. Aptal gibi yaşıyorlardı. Var oluşlarının bir anlamı yoktu. Bir kediden, bir gergedandan ya da örneğin bir devekuşundan farksız bir hayat yaşıyorlardı. Yoo yoo durun! Hakaret etmiyorum: bu söylediklerimi açıklamaya çalışacağım; fakat demin de söylediğim gibi...şartlanmalar, bayım, dehşetli şeylerdir!

Tabi şimdi, kim olduğunuzu bilmediğim için, biraz da sıkıntılıyım aslında. Çok önemli bir şey söyledim az önce. Ne anladınız? Ve diğer söylediklerimden ne anlıyorsunuz? Örneğin, sevgili bayım, kimsiniz siz gerçekten? Bir şekilde (belki bir dergide, bir kitapta) hikâyemi buldunuz ve son derece ukalâ bir tavırla okuyorsunuz. Hah! Tekrar soruyorum: Kimsiniz siz! Bu hikâyenin yayımlandığı kitabı ya da dergiyi alacak parayı bulmuş olmanız beni anlayabileceğiniz manasına geliyor mu? Örneğin ne iş yapıyorsunuz? Bir avukat? Öğretmen? Doktor? Üniversite talebesi? Mühendis? Hah ha. Kim bilir kendinizi ne kadar önemsiyorsunuzdur. Kim bilir ne kadar önemli şeyler bildiğinizi vehmediyorsunuzdur. Kim bilir zekânızdan ne kadar eminsinizdir. Anlaşabilmemiz mümkün ve muhtemel midir bilemiyorum. Sizin ne ölçüde bir kavrayışa sahip olduğunuz beni anlayıp anlamadığınıza göre tebarüz etmiş olacak. O halde şimdi şartlanmalarınızdan mümkün olduğunca sıyrılmaya çalışarak beni dinlemeye devam etmenizi istiyorum.

Bir kere, öncelikle şunu gördüm: kim olduğunu ve bu dünyada ne aradığını unutan, sadece ben değildim. Evet, milyarlarca insan unutmuştu bu sözünü ettiğim şeyi. Duyuyor musunuz: milyarlarca insan, bu dünyada ne aradığını unutmuş durumdaydı. Ancak şu farkla ki, onlar bu dünyada ne aradıklarını unuttuklarını da unutmışlardı. Beni anlayabiliyor musunuz bayım? Bakın ne söylüyorum:

İnsanlar bu dünyada ne aradıklarını unutmışlardı. Üstelik bu dünyada ne aradıklarını unuttuklarını da unutmışlardı!

Dehşet.

Bu bir hafta içerisinde girdiğim derslerde, zaman zaman “Niçin yaşıyorsunuz?” diye sordum öğrencilere. Çoğu, üniversiteyi bitireceğini, iş bulacağını, evleneceğini, çocuk sahibi olacağını söyledi. Çok zorlamama rağmen, Felsefe Bölümünde okuyan bu pek zeki öğrencilerin, “Niçin yaşıyorsunuz?” sorusuna verebilecekleri daha ele gelir bir cevapları olmadığını gördüm. Okulu bitireceksin, iş bulacaksın, evleneceksin, çocuğun olacak... Eee? Peki niçin? Bu budur. Öyle mi? Buradan nasıl bir sonuç çıkar? Peki önyargılı olmayalım; düşünelim: Okulu bitirmek. İş bulmak. Tamam. Evlenmek. Tamam. Sonra çocuklar gelecek dünyaya. Pekâlâ. Hah! Niçin yaşıyorsunuz diyorum ve siz bana böyle söylüyorsunuz. Yani karşı cinsle birleşip yeni insanların dünyaya gelmesine neden olmak için mi yaşıyorsunuz? Amaç, insan ırkının devamını sağlamak mı? İnsan doğar, yaşar ve ölür; yerini başka insanlara bırakır, hayat budur, öyle mi? Ne saçma!

Bu kez öğrencilerim güya bir adım daha atıyorlardı:

“İyi bir insan ve erdemli bir yurttaş olmak isteriz!”

Peki. Niçin iyi bir insan ve erdemli bir yurttaş olacağız?

Barış ve huzur için, mutluluk için.

Peki. Niçin barış, niçin huzur, niçin mutluluk?

E canım, barış ve huzur içerisinde, mutlu bir şekilde *yaşamak* için...

Hah ha!

Bakın bayım, şayet mantık dizgemde aksayan bir taraf görürseniz beni uyarmanızı isterim ve bundan kesinlikle alınmam; çünkü amacım hakikate ulaşmaktır. Yeterince akıllı olan okuyucular fark etmiş olmalı ki aynı noktaya döndük; ilerleyemiyoruz. Bunlar cevap falan değil. Bunlar sadece ahmakların inanacağı türden yalanlar. Ezberlenmiş yalanlar. Sakız olmuş saçmalıklar. Şartlanmalar. (Evet şartlanmalar, bayım, dehşetli şeylerdir.)

Ben ‘niçin yaşadığımızı’ soruyorum; siz ‘mutlu bir yaşam için’ diyorsunuz.

Fakat bu ‘yaşamak için yaşamak’ demektir baylar!

Niçin yaşıyorsunuz? Okulu bitirmek, iş bulmak, evlenmek, çocuk sahibi olmak için; sonra bir ev, bir araba, iyi bir insan, görevlerini yerine getiren iyi bir yurttaş olmak; yani huzurlu, mutlu bir yaşam sürmek için. Hah! Ne saçma şeyler bunlar! Oysa bunlar için yaşanmaz; fakat yaşarken bunlar olur! Ne demek istediğimi anlayabiliyor musunuz?

Şöyle yaklaşalım olaya: Bir şey, kendinin sebebi olabilir mi? Efendim?

Ah bayım, ben yıllardır felsefe dersleri veriyorum. Bu sorunun ne anlama geldiğini kavrayabilecek o kadar az insan var ki. Zaten bunlar şimdi bulunmuş dâhice sorular falan değil. Düşünen insanlar asırlardır bu sorularla uğraşiyor. Peki örnek verelim: Ne dersiniz; bir masa, kendinin sebebi olabilir mi? Yani bir masanın var olmasının sebebi, sadece bir masa olarak var olması mıdır? Bir masa masadır ve hepsi bu kadardır, diyebilir miyiz? Oysa masada yazı yazarız, kitaplarımızı koyarız üzerine, ampulü takmak istediğimizde ya da benzeri bir iş yapmak için kullanırız masayı, değil mi. Bu masa da nerden çıktı, diyor musunuz? O halde şimdi meselemize dönelim.

İş bulmak, para kazanmak, evlenmek, çocuk sahibi olmak... hah, mutlu, huzurlu bir yaşam! İnsan sadece üremek için yaşamaz bayım. İnsan sadece çoğalmak için yaşamaz. Yaşamın başka bir anlamı olmak zorundadır. Yaşamın (yaşamak dışında) bir sebebi ve anlamı olmak zorundadır. Tabiî ki iyi bir iş bulmak isteriz, para kazanmak, evlenmek, çocuk sahibi olmak isteriz. Tabiî ki mutlu, huzurlu olmak isteriz. Fakat bunlar yaşamın sebebi değil; gereğidir bayım. Niçin yaşıyorsunuz sorusuna böyle cevap verilmez. Bunlar için yaşanmaz; fakat yaşarken bunlar, olur.

Bakın, istirahat ediyorum; deminden beri söylediklerimi ciddi biçimde takip edebildiyseniz ve (kusura bakmayın, eklemek zorundayım ki) şartlanmalardan zihninizi kurtarabilecek kadar zekânız varsa, benimle seviyeli bir tartışma yapılabileceğini anlamış olmalısınız. İnsanların kahir ekseriyetinin delirdiği bu kâbus dünyada hakikati anlatabileceğim bir tek insan bulursam, kendimi oldukça talihli sayacağım doğrusu. Şimdi müsaadenizle, mevzuya bir de şöyle bakalım.

Klasik bir yaklaşımdır; fakat konuşmak zorundayız:

Gerçi, bunu dile getirmekten hiç de hoşnut değilim çünkü asırlardır tekrar edilen bir şeyin gevezeliğini yapıyor olmaktan dolayı zihnimde buruk ve ekşi bir tat hissediyorum. Fakat, “İnsan doğar, yaşar ve ölür; işte hayat budur.” diyen ahmaklara şu soruyu tevcih etmek zorundayım efendim:

İnsanla hayvan arasındaki fark nedir o halde?

İnsanlar doğar, yaşar, çiftleşir, çoğalır ve ölür. Öyle mi?

Hayvanlar da doğar, yaşar, çiftleşir, çoğalır ve ölür. Fark ne?

“Hayvanlar, çoğaldıklarının bilincinde değildirler.”

Ah, öyle ya! (Tanrım, bir de felsefe öğrencisi olacaklar!) Yani hiçbir at, dünyaya yeni atlar gelsin diye yaşamaz. Fil ırkının devamı hiçbir filin umurunda değildir. Hiçbir susamuru dünyaya yeni susamurları getirme bilinciyle yaşamaz. Demek ki insanların hayvanlardan ayrıldığı nokta, çoğaldığının farkında olmasıdır, öyle mi? İnsan, bunu bilir.

İyi ama, ne işe yarar ki bu bilgi?

“Niçin yaşıyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar bizi şu noktaya getirdi ki, bir insanın yaşama dair bilgisi, yaşamı sürdürme düşüncesinden ibaretse, bunun hayvani bir içgüdüden daha nitelikli bir bilinç düzeyi olduğunu iddia etmek, üç kuruşluk kargaların münasebetsiz bir taraflarıyla bize gülmeleri için davetiye çıkarmak demektir. Zira hayvanlar da yaşamak için uğraşırlar; insiyak denen şey sayesinde, barınak ararlar, yuva kurarlar, avlanırlar, çoğalırlar, yavrularını beslerler. Bazı insanlar da tıpkı böyle yapmıyorlar mı? Fakat bu kadarcık şeyi yapmakla insan oldum zannedenlere yine de kızmamalıyız efendim; zavallılıklarını bile fark edemedikleri için onlara ancak acıyabiliriz.

Hah.

Bu tip tartışmalar yaptığımız sınıflarda, akıllı olduklarını düşünen bazı öğrenciler tam da konunun bu bölümünde şöyle bir itirazda bulundular:

“Fakat insanlar mutlu bir yaşam isterler; hayvanlar mutluluğu aramazlar ki!”

Vay. İşte bir ‘bilinç’ daha! Mutluluğu arama bilinci!

Ah bayım. İşin ehli bilir ki bu dünyada bir ahmağın kendini akıllı sanmasından daha feci bir şey yoktur.

İnsan denen bu acayip mahlûk, ömrü boyunca, fazla değil, toplam iki dakika doğru dürüst düşünmeyi becerebilse; hadi atalarımızdan kalma bir ifadeyle söyleyelim: iki dakika ‘tefekkür etmeyi’ başarabilse, hayatını nasıl bir yanılsamanın içine hapsettiğini fark edecektir. Fakat modern yaşam dediğimiz canavar öyle göz kamaştırıcı ve öyle ışıltılıdır ki, onun etkisinden sıyrılıp da tefekkür edebilmesi için, insanın, günün en özel anlarında; yani güneş doğmadan önceki dakikalarda uyanık olması gerekir. Çünkü tek dişi kalmış bu canavarın insana yaptığı korkunç büyü, sadece o zaman zaafa uğramaktadır. Çağdaş sihirbazların düğümleri sadece o zaman çözülmektedir.

İnsan, zihnine yapışmış sakız düşüncelerden ancak o zaman kurtulabilir.

Bak sen:

Demek insanlar mutlu bir yaşam istermiş! Hayvanlar mutluluğu aramazlarmış! Hah! İşte zihne yapışmış bir sakız daha! Çiğne, şişir ve patlat! Pat!

Hemen “Mutluluk nedir?” diye sormak zorundayım.

Acıdan kaçmak ve hazza ulaşmaksa mutluluk, ki ‘mutluyum’ derken pek çoğumuzun kastettiği tam da budur, hayvanlar da arzular bu kadarlık mutluluğu! Köpekler de taş atılınca ya da kıcına sopa yiyince kaçar ve bir gölge buldu mu uyur ve çöp tenekesinde yağlı bir kemik bulunca sevinip kuyruğunu sallar. Köpekler de acıdan kaçar ve hazzı arar. Ah özür dilerim, bu kadar çok hayvan adı kullanıyor olmamı kabalık olarak telakki etmeyin lütfen, evet, pek kibar bir üslubum olduğu söylenemez; fakat kabul edeceğinizi umarım ki bu konuyu başka bir şekilde anlatmak da hayli zordur. Bataklığı anlatırken, sivrisinek ve çamur dersiniz.

Meselemiz nezahet-i lisanîye değil öyle ya!

Evet baylar, konumuza dönelim: Niçin yaşadığını bilmekte midir insan? Yaşamını sürdürmesi gerektiğinden öte bir bilgisi var mıdır? Amacı sadece hayatta kalmak mıdır? ‘Yaşamak için yaşamak’tan başka ne vardır elinde?

Ah evet; ‘yaşamak için yaşamak’ saçmadır deyince, bu arada dindar öğrencilerim kurumlanmaya başladılar. İnsanların anlamsız bir hayat sürdüğünü söylememden cesaret alarak, kendilerini destekleyeceğimi sandılar ve şöyle dediler: “Evet, söylediğiniz doğru; bu dünya hayatı geçicidir, boştur. Önemli olan baki cennet hayatıdır. Biz kullar da fani olan bu dünya için değil, cennete gitmek için yaşarız.”

Ah bayım ‘peygamber sabrı’ tamlamasının niçin kullanıldığını şimdi daha iyi anlıyorum. İnsanlar her şeyi yanlış anlamak için o kadar hevesliler ki...

Üzülerek, onların verdiği cevabın da zihne yapışmış bir sakız olduğunu söylemek zorundayım. Çünkü bu da ‘yaşamak için yaşamak’ demektir. Bu dünyada yaşamak, nasıl yaşamın sebebi olamazsa; cennette yaşamak da, yaşamın sebebi olamaz. Deminden beri anlattıklarımın rağmen kafası karışmamış ve zihninde sıhhatli bir dizgeyi koruyarak bizi takip edebilmiş okuyucular kaldıysa hâlâ, yanlış olduğunu az önce sarahaten kanıtladığımız ‘yaşamak için yaşamak’ mantığındaki sakatlığın burada da mevcut olduğunu en azından onlar fark etmiş olmalılar.

Önce, dilbilimsel bir çaba:

Sebeup başka şeydir, sonuç başka şeydir.

Şimdi de dini bir okuma yapalım:

Bu dünyada belli bir yaşam standardına (yani Tanrının istediği kurallara) uymanın neticesi olarak, öbür dünyada cennete gidilebilir. Bu bir sebep değil, sonuçtur. Yani cennet, (Tanrının kurallarına uygun olarak sürdürülen) yaşamın sebebi değildir; sonucudur. Salt cennete gitmek *amacıyla* Tanrının kurallarına uygun bir yaşam sürülmez; fakat Tanrının kurallarına uygun bir yaşam sürüldüğü için, cennete gidilir / gidilebilir. Teknik olarak, cennete gitmek amacıyla yaşayanların, bu dünyada

‘yaşamak için yaşayanlar’ dan, bir farkı yoktur aslında. Fakat bu arkadaşların, nispeten daha akıllıca bir hamle yaptıklarını ve faniye değil bakiye talip olmaya yeltendiklerini de itiraf etmek gerekir. İnançlarına yakışacak şekilde davrananlar için ne güzel bir ödüldür cennet! Yine de insan, bayım, ancak ‘cennetten daha üstün bir şey için yaşandığı’ bilgisiyle kemale erdirebilir insanlığını.

Sizi biraz yordum galiba.

Ah evet, zaten günümüzde kimse vaizlerden hoşlanmıyor. Siz de bıkmış olmalısınız bu uzun ve sıkıcı vaazdan. Fakat takdir etmelisiniz ki, başıma gelenlerden sonra, hoşlandığımız şeylere göre kendimi biçimlendirecek değilim. Beni dinlemeyip gidebilirsiniz. Saçmalayan bir deli olduğumu da düşünebilirsiniz. Hatta anlattıklarımı gülüyor olabilirsiniz. Oysa bence acıklı bir şeyden söz ediyoruz bayım. Size ne söylüyorum: Kimse bilmiyor bu dünyada ne aradığını! Kimse bilmiyor niçin yaşadığını! Ya da... Evet belki bilenler vardır... Üzgünüm; benim gibi sinirli insanlar sık sık genelleme yaparak herkesi kızdırırlar. Yaşama sebeplerini hatırlayanlar tabî ki var. Ama sayıları o kadar az ki. Üstelik insanların arasına pek karışmıyorlar. Bu konuda birkaç tahmin yürütebilirim aslında: Onlar (yani yaşama sebeplerini hatırlayanlar) ayrı bir kent kurup oraya yerleşmiş olabilecekleri gibi, büyük toplumsal kargaşa zamanlarında rastlanan bir şekilde, dağlara, köylere çekilmiş de olabilirler. Uzak kasabaların تنها otellerinde ya da büyük şehirlerin herhangi bir semtinde bulunan apartmanlarındaki sessiz dairelerinde korunmuş ve bu yüzden tecrit edilmiş bir hayat sürüyor olabilirler. Bir gün onlardan birine rastlarsam derhal örgütlenmemiz gerektiğini söylemeye kararlıyım. Çünkü insan, yok olmak üzere bayım; insan, yok olmak üzere.

Evet, büyük soru bu: Ben kimim?

“Ben kimim?” diye sormanın gerektirdiği çok yalın bir cevap var aslında: Ben, kendine kim olduğunu soran bir adamım. Ben, kim olduğunu bilmeyen ve bunu bulmaya çalışan bir adamım.

Biraz önce anlattım: Kim olduğunuzu bulmak için değişik yöntemler deneyebilirsiniz kuşkusuz. Örneğin birine sorabilirsiniz. Fakat karşılaşacağınız tepkileri göze almalı ve ona göre önlemler düşünmelisiniz. Çünkü soruyu yönelttiğiniz kişi, alay ettiğinizi sanabilir. Bu da sizi muhatabınız karşısında güç bir duruma sokacaktır. Ya da mesela, kim olduğunuzu bulmak için, kimliğinize bakabilirsiniz. Ben öyle yaptım. Ama kimliğim kim olduğumu söylemiyordu. Hah ha. Üstelik tuhaf bir şey daha vardı orda: Resmen “Dini: İslam” yazıyordu. Bu ifadeyi de anlayamadım. Demek ki ben müslümanım, dedim ve dinlerle ilgili bir sürü kitap karıştırdım. Hıristiyanlıktan Budizme, Yahudilikten Mecusiliğe kadar... Dinlerle ilgili konuların hemen hepsini hatırlıyordum. (Zaten artık biliyor olmalısınız; beynimin o bölümünde bir hasar oluşmamıştı; yani kitabî hususları hatırlıyordum; tecrübî şeyler hakkındaysa en ufak bir fikrim yoktu.) Bu dinin kutsal kitabını, peygamberini, şartlarını... tamamen biliyordum; fakat İslam’ı nasıl seçmişim, niçin seçmişim, hiç bilmiyordum. En ufak bir iz yoktu hafızamda.

Gerçi bu dinin peygamberi insanları sevmekle ilgili sözler söylemişti; fakat ben bu yüzden mi seçmişim acaba İslamı? Sanmıyorum. Peki neden? Ha evet, insan, içinde doğup büyüdüğü toplumun etkisiyle seçer genelde dinini. Bu sosyolojik bir realitedir. Demek ki ben de bu ülkede yaşadığım için seçmiş olmalıydım bu dini, öyle ya... Hah ha. Fakat etrafıma baktım ve içinde yaşadığım toplumun kültürel kodlarını tevarüs ederek bu dini seçmiş olabileceğim ihtimalini hemen yadsıdım. Zira

çevremdeki insanların etkisiyle bir dinî tercihte bulunmuş olsaydım herhalde müslüman değil hedonist olurdu. Tabi hedonizmi bir din sayarsak!

Bakın şunu söylemek istiyorum:

Bir hafta boyunca kampüsü ve caddeleri olağanüstü bir dikkatle izledim. Bu insanların kimliklerinde “Dini: İslam” yazıyor olması mümkün değildi bayım; bunu ispatlayacak onlarca delil gösterebilirim size. Mesela en basitinden bir şey söyleyeyim: Kitap’tan çok net bir biçimde hatırlıyordum ki, bu dinin mensubu olan kadınların böyle giyinmeleri mümkün değildi! Kadınların nasıl giyinmesi gerektiği Kitap’ta açıkça yazıyordu ve demin sözünü ettiğim, hani insanları sevmekten bahseden peygamber de, kadınların nasıl giyinmesi gerektiği hususunda görüşlerini net bir biçimde açıklamıştı. Bu sadece bir örnek. Daha onlarca şey sayabilirim (marketlerde içkiler satılıyordu ve insanlar su gibi alkol tüketiyordu; nikâhlı olmayan çiftler sokaklarda pervasızca el ele dolaşıyorlardı; televizyonlarda bu dinin asla müsaade etmeyeceği açık saçık sahneler gösteriliyordu ve üstelik insanlar bu sahneleri müthiş bir aymazlıkla izlemeye devam ediyorlardı vesaire) fakat zerre miktar aklı olan ne demek istediğimi anlamıştır; meseleyi teferruata boğmayayım.

Bir ara, “O halde yabancı bir ülkedeyim.” diye düşündüm. Kimliğimde müslüman olduğum yazıyor ama burası müslümanların ülkesi değil. Olabilir. Sadece iş icabı bulunuyorum burada. Bir hıristiyan ülkesi ya da başka bir yer? Hımmmm... Fakat bayım, yabancı bir ülkede yaşadığım ihtimalini tartışılır hale getiren önemli argümanlar da vardı doğrusu: Madem yabancı bir ülkedeydim; bu ülkenin dilini nasıl bu kadar rahat konuşabiliyordum? Üstelik üniversitenin felsefe bölümünde profesör olacak kadar! Yoo bayım, felsefe ile dil doğrudan bağlantılı iki alandır. Bir yabancı dili günlük hayatınızı idame ettirecek kadar öğrenmiş olabilirsiniz; ama o dilin edebi ve felsefi metinlerini çözümlemekten söz ediyorsak, orada biraz durmak gerekir. Hadi neyse, bu ülkenin dilini çok iyi, hem de en ağır sanatsal ve düşünsel eserleri bile anlayacak kadar iyi biliyordum diyelim ve bu noktayı geçtiğimizi varsayalım. Ama yabancı bir ülkede yaşadığım ihtimalini tartışılır hale getiren ikinci bir husus vardı ki, o daha vahimdi. Bunu fark etmek için, başımı kaldırıp şöyle bir şehre bakmam yetip artmıştı bile:

Bu ülke müslümanların değilse şayet; etrafta hiç kilise ya da havra olmamasına rağmen neden onlarca cami vardı peki? Öyle ya! Burası yabancı bir ülke ise; örneğin bir hıristiyan ülkesi ise; bu kadar çok caminin ne işi vardı burada?

Camilerle dolu bir hıristiyan ülkesi, hah!

Sevgili bayım... Evet, bir sabah uyandıgımda kim olduğumu hatırlayamamış olabilirim; fakat daha önce de söylediğim gibi, kesinlikle bir aptal değilim ben! Derhal tarih bilgilerimi hatırladım! Hah ha! Bir pırıltı, bir ışık! Kafam aydınlanıverdi: Müslüman denen bu savaşçı kavmin bundan birkaç yüzyıl önce Avrupa içlerine kadar geldiğini ve o topraklara kendi tapınaklarını yaptığını kim bilmezdi ki! Ayan beyan ortadaydı gerçek! Burası da öyle bir yer olmalıydı; örneğin Doğu Avrupa’da falan, ha? Dilini konuşabiliyor olmam da, etraftaki onlarca cami de, bu ülkenin ‘yabancı’ bir ülke olduğu gerçeğini değiştiremiyordu işte! Hah ha!

Görüyor musunuz efendim, insan bir sabah uyanıp başına böyle bir şey gelince nasıl da saçmalayabiliyor. Ah üzgünüm, çok fazla vaktinizi aldım değil mi? Artık hikâyemi bitirsem iyi olacak.

Beni bu dakikaya kadar sabırla ve anlayarak takip edebildiyeniz, sizin aklen çok da fena bir

durumda olmadığınızı kabul edebiliriz sanırım. Aramızda ister istemez böyle bir hukuk doğdu. O halde sözlerimi bu sath-ı mailde sona erdirme cesaretine sahip olabilmeliyim.

Tabi, herkesi birden kaçık olmakla suçlamak cüret ister. Fakat hakikat buysa ben ne yapabilirim?

Toplu bir büyülenme söz konusu sanıyorum. Modern insan, pek acayip bir büyüye maruz kalmış. Yanlış anlamayın; böyle söylemekle bir korku ütopyası üretiyor değilim. Karamsar hiç değilim. Sadece hastalığı teşhis etmeye çalışıyorum. Zira arızayı doğru teşhis edemezsek, çareyi de yanlış doktorlarda aramış oluruz. İnsan, en azından, kendini hasta edenlerden şifa ummayacak kadar feraset sahibi olmalı. Hah. Gerçi ben ne yaptım? Başıma bu şey gelince bir psikologa gittim. Hatta dün öğleden sonra, son seansımızı gerçekleştirdik. Son zamanlarda ciddi fiziksel bir rahatsızlık geçirip geçirmediğimi tekrar sordu bana. Kafama bir darbe alıp almadığımı... Çocukluğumdan, eski yaşantılarımdan falan bahsetmemi istedi aptal herif. Bir yakının ölümü, bir trafik kazası, bir tür travma... Fakat hata bende: ruhumun şifası ne gezer psikologun ellerinde? Kapıyı çarpıp çıktım. Geri döndüğümde ona da yardımcı olacağımı söyledim. Şaşırdı adamcağız.

Evet, insanlar kafayı sıyırmış durumdalar. Hayatın anlamının ne olduğu sorusunu kendine sormayı bile akıl edememiş milyarlarca insan bir yana, bu soruyu sorup yanlış cevapların peşine düşmüş bir sürü insan da var. Şimdi gelelim bana.

Ben meseleyi anladım. Şimdi iyiyim. Başıma böyle bir şey geldiği için Allah'a şükrediyorum. Yoksa bir zebra gibi yaşayıp gidecektim ya da bir ahtapot ya da bir kırkayak ya da her neyse... (Bayılıyorum bu benzetmeye. Kullanmadığım hayvan adı kaldı mı? Hah ha.)

Üniversitedeki görevimden ayrıldım. Karım ve kızım ile uzun uzun konuştum. (Onları mağdur etmeyeceğim tabii ki.) Gitmek istediğimi söyledim. Tam ortasından kederli ve nazlı bir ırmağın geçtiği güzel şehrim'e döneceğim. Çocukluğuma... Orada babamdan kalma bir ev var. Sessiz, sakin... Oturup hikâyeler yazmak istiyorum. Size anlattığım şeyler gibi yani... Ah evet, bir edebiyatçı değilim, yazarlığın o pek kutsal ilkelerini bilmem; ama düşüncelerimi anlatmak istiyorum, bilirsiniz... Tabi şimdi muhkem köşelerinde ahkâm kesen yazarlar bu işten pek de hoşnut olmayacaklar. Yemyeşil çimenlerin üstünde çiçeklerle böceklerle beraber güneşlenip kıymetli popolarını büyütmekte olan bazı kibar baylar, narin bahçelerine usûl adap bilmeden baltayla giriveren bu davetsiz misafiri pek sevimli bulmayacaklar kuşkusuz.

Fakat ben yine de hikâyeler yazacağım. Yapmak istediğim, düşüncelerimi aktarmak sadece... Ama soğuk vaazlardan, çatık kaşlı makalelerden hoşlanmıyor artık insanlar. Hikâyeyi daha sıcak buluyorlar yani. O yüzden... Giriş berbat, gelişme iğrenç, sonuç facia olsa da, hikâyeler yazacağım bayım; kişiler silik, kurgu zayıf, merak unsuru yetersiz, ayrıntılar sinir bozucu, kelime seçimi özensiz olsa da, hikâyeler yazacağım.

Bir edebi metinde bulunması gereken unsurlar!

Şaibeli ve tarafgir kurulların düzenlediği ödül törenlerinde sanata dair entelektüel herzeler yumurtlamaktan başka bir şey bilmeyen aptal edebiyatçılar ve piyasanın muteber köşelerini işgal etmiş (ya da bu köşelere atanmış diyelim) yazarcıklar uğraşsın bunlarla bayım. Anlatmak istediğimi anlatabilmiş miyim, siz ona bakın!

İnsan yok oluyor baylar, insan! Hah!

Kusura bakmayın. Sinirlerim bozuldu da biraz. Ah... Söyleyecek çok şeyim var aslında. Fakat sizi daha fazla sıkmak istemiyorum. Sonra tekrar görüşelim olur mu.

Ben mi?

Ben, Bay Cezmi C....

Hani, bir sabah uyandığında, kim olduğunu ve bu dünyada ne aradığını hatırlayamayan adam. Şimdi çok iyi biliyorum kim olduğumu. Size de ısrarla anlatmak isterim. Dergilerde veya kitaplarda, kaza süsü verdiğim cinayetlere, hah, yani hikâye süsü verdiğim vaazlara rastlarsanız beni arayabilirsiniz. Yine konuşuruz. Hoşçakalın. Hoşçakalın bayım.

Ayda Bir Şato

şimdi onlar benim normal bir adam olduğumu sanıyorlar mesela / halt ediyorlar / geceleri neler yaptığımı bilseler

sabah kalkıyorum kahvaltımı yapıyorum tıraş olup kravatımı takıyorum yanlarına gidiyorum / işe yani / günaydın diyorlar / gülümsüyorum / günaydın diyorum sonra öğlen oluyor sonra akşam eve geliyorum yemek yiyip televizyon seyrediyorum yatıyorum / hah herkes uyduğumu sanıyor / olur mu öyle şey / o kadar aptal mıyım ben

karım ve oğlum uyuyunca geçiyorum odama / astronotları gibi bir kıyafetim var kimseler bilmez elbise dolabının en gizli köşesinde saklarım / onu giyiyorum tuhaf bir yaratığa benziyorum onu giyince bunun ben de farkındayım / uzay mekiğine binip aya gidiyorum / ayda bir şatom var benim adı ayda bir şato kapısında şöyle yazar: burası ayda bir şatodur / amerikalılar uydu füze falan deyip burunlarını soktular ama hezimet tabi göremediler şatomu aptal herifler beş duyu budalaları amerikalılar yüzyılımızın en / bu cümle burada biraz dursun durdukça uzasın uzadıkça kaşıntı yapsın alerji yapsın oh olsun sömürüye yuh olsun / âmin

*

geçen gün iş arkadaşlarımdan biri ülkemizin en büyük sorunu nedir diye sordu / sensin dedim / beklemiyordu şaşırıldı / genelde konuşmayan espri yapmayan surat asan / günaydın günaydın merhaba merhaba ciddiyet resmiyet bir adam / bir gün suratınızın ortasına bu ülkenin en büyük sorunu sensin / derse / bu tuhaf bir durum olur tabi / gülmekle gülmemek arasında bir parka park etti adam dudaklarını

o gün eve yürüyerek döndüm bir tür ödül bu / ben bazen kendime bu tür ödüller veririm kutlarım kendimi tebrik ederim gözlerimden öperim sırtımı sıvazlarım afferim olum bugün iyi iş başardın derim yanaklarımdan öperim bazen / o gün de ödüllendirdim kendimi eve yürüyerek döndüm / zira bilirsiniz dolmuşlar kent hayatının gezici işkence birimleridir / günde en az bir insana bu ülkenin en büyük sorunu sensin demek gerekir

akşam karıma da bir iyilik yaptım yemek çok güzel olmuş dedim tuzu fazlaydı oysa buna rağmen güzel olmuş yemek dedim / oğlumu kucağıma alıp anlat bakalım bugün neler yaptın diye sordum bir sürü şey anlattı bir gece onu da şatoma götürmeyi düşünüyorum

perşembe akşamıydı / herkes erkenden uyumuştur / zaten uzun süredir fark ediyordum ki / ben / herkesin çok çabuk uyuduğu ve çok geç uyandığı bir ülkede yaşıyor olmaktan dolayı başına ağrılar giren midesinde ülser olan bir adamdım / bu yüzden geceleri uyumaz aydaki şatoma giderdim / neyse işte perşembe akşamıydı erkenden uyumuşlardı odama geçtim üstümü başımı giydim kitaplarımı aldım kalemimi ve kâğıtlarımı / sehpanın üstüne çıkıp ampulü sola doğru bir iki kıvırdım oda karardı / gidip beşiğinden oğlumu aldım / bu ne demek biliyor musunuz / gidip beşiğinden oğlumu aldım cebime koydum / işaret parmağımı öpüp karımın burnunun ucuna dokundurdum / kıpırdandı öbür yanına döndü / uzay mekiğine binip aya çıktım / arkadaşlar bana sürpriz hazırlamışlar şatomu süslemişler kapısına da şöyle yazmışlar: burası dünyada barınamayanlar için ayda bir şatodur ve üstelik süslenmiştir kutsanmıştır tütsülenmiştir / balonlar çiçekler ışıklar / oğlum / nerdeyiz baba / diye sordu / burası ayda bir şato dedim / yarın da gelelim dedi / arkadaşlar gülümsediler

Tutuklu Kurbağa

pazartesi

bahçedeki otların arasında bir kurbağa buldum / biraz ahmak galiba ya söylediklerimi anlamıyor ya da inadından cevap vermiyor / kaç kez sordum anlat dedim cevap vermiyor evet vırak diyor sadece vırak

onu bir poşetin içine koydum ve bisikletime atladım yirmi dakika kadar gittik inşaatların olduğu yere geldik işçiler yoktu / poşetten çıkartıp çayıra bıraktım nemli çayır hoşuna gitmiş olmalı anlat dedim sende bir tuhaflık var / vırak dedi / lisedeki biyoloji derslerimizden söz ettim gözünü korkutmak için / hiç aldırmadı o gün daha fazla uğraşmadım yöntem üzerine düşünmeliydim eve döndük

*

salı

dün koyduğum yerde duruyordu pörtlek gözlerini elimdeki şırıngaya dikmişti / biz ufakken mahalledeki kötü çocuklar böyle şırıngalara su doldurur yakaladıkları kurbağaları şişirirlerdi onu da anlattım / çok aptal bakışları vardı önemsemez takmaz anlamaz adamı fitil eder / kendine acımıyorsan çocuklarına acı dedim tepki yok / ahmak olduğu konusundaki kanaatim güçleniyor

*

çarşamba

pencereme sıçramış / odam birinci kattadır / ay ışığı içeriyi aydınlatıyordu / tıkırtıyı duyunca gözlerimi açtım uyukum hafiftir baktım oradaydı rüyamda da onu görüyordum zaten / çay demle dedi anlatacağım / çayı demledim / beceremem aslında önce suyu kaynatacaksın sonra demliğe döküceksin falan bir sürü iş başka ayrıntıları da var üstelik neyse / karşılıklı birer bardak çay içtik hiç konuşmadı ikinci bardağı doldurmak için mutfığa geçtiğimde bıçağı yanıma alsam mı diye düşündüm göz kararı elimi rafa uzattım

bak dedi beni bazı deneylerde kobay olarak kullandılar / bir dizi operasyon geçirdim beynimi çıkartıp bir başka beyin taktılar ve kalbimi çıkartıp bir başka kalp / artık kendim değilim bir kurbağanın yapması gereken şeyleri yapamıyorum örneğin güzel bir kızı öptüğümde prene dönüşemiyorum bilakis beni öpen tüm kızlar ömürlerinin kalan kısmını kurbağa olarak geçirmek zorunda kalıyorlar / al işte anlattım sana her şeyi itiraf ediyorum kızların hepsini bataklıktaki evimde saklıyorum beni polise bildirecek misin / üzgünüm bunu yapmak zorundayım

*

perşembe

polisler onu götürdüler hüznle baktı polis otosuna binerken yağmur yağıyordu şimdi onu ıslak çimenlere bıraksalar ne sevinir diye düşündüm / kütüphaneme geçip don kişotu aldım ikinci cildinde

kaldığım yeri bulup okumaya çalıştım nafile bir türlü aklımdan çıkmıyordu acaba onu itirafa zorlamasaydım iyi mi olurdu dedim / ne ki hakikat

*

cuma

mübarek gündür / öğleye doğru hazırlanıp camiye gittim zavallı kurbağa da oradaydı elleri kelepçeliydi vaizi dinliyordu / ses düzeni felaketti ve vaizin sesi çok cırtlaktı her seferinde takarım bunu kulaklarımı tırmalar / üstelik imam hutbede fitneden fesattan adam öldürmekten falan bahsetti / çıkışta bir dilenciye beş yüz bin lira verdim çok hain baktı apartmanları varmış bu tiplerin haberlerde öyle dediler

eve döndüm

ikinci vakti çay yaptım şimdi tutuklanmamış olsaydı burada karşılıklı çayımızı yudumluyor olacaktık / hapiste bir kurbağa bu saatte ne yapar ki / oturup ona mektup yazdım

Sorular

üzgünüm / hüznülyüm / el aman

sakallı / huzurlu / vakarlı / bir caminin şadırvanında henüz abdest almış / yüzü serin / doksan dokuzluk firuze tesbihini çekerek ezan-ı muhammediyi bekleyen arifin / bana söyleyeceği şeyler olmalı / ya kerim / ya metin / ya rahim / ya rahman

bana cevap ver

üzgünüm / hüznülyüm / el aman

bana söyle / nedir / ellerimde biriken hüznü silkelemenin yöntemi

çaresi nedir için için ağladığım için tutulduğum ince hastalığın

bana söyle / bu dertten ölebilirim / ağrı kesici / ateş düşürücü ve kas gevşetici öneriyor doktor / oysa bana his gevşetici lazım / nereden bulabilirim

kurtulmak mümkün müdür bu şizofren çağın nosyonlarından / halüsinasyonlarından / depresyonlarından

ve ikna etmek mümkün müdür münker nekiri / örneğin bahis açsak / hileli-cilalı borsa çağının hoşgörü trendlerinden / günah enflasyonlarından

kitaplara sığınarak kaçılabilir mi sevmeyi ve sevilmeyi bilmeyen sevgililerin anlayışsızlıklarından / kitaplara kaçırılabilir mi sevgililer / ya da kitaplardan sevgili kaçırılabilir mi tıpkı bir kız kaçırır gibi saraydan / insan bu hengâmede kafayı kaçırabilir mi ya da / ne olup bittiğini anlamadan

söyle bana neden / neden ölmeyi beceremez insan / yapayalnız geçirilmiş bir geceden sonra okunan sabah ezanlarının ardından

bana söyle / herkesin dilekçesinin bir nüshasında ‘aslı gibidir’ yazıyor da / nasıl bir fayda umulabilir / benim arzuhalimin altına ‘yaslı gibidir’ yazılmasından

sigara dumanları deva olmazsa bu kederli yalnızlığa / ettiğim dualar şifa olmazsa / nedir kendimi bir metropolün arka sokaklarında fütursuzca vurmaktan alıkoyabilmenin formülasyonu

bana söyle / yüz seksen derecedir diyorlar bir üçgenin iç açıları toplamına / ama / kaç derecedir acaba / bir insanın iç acıları toplamı / hiç hesaplayan var mı bunu

peki aristodan platondan / ya da en iyisi / pisagordan bir asist yapsak / kurtarabilir miyiz acaba bu sefil kompozisyonu

söyle bana nedir / yosmadan geçilmeyen bir kentin caddelerinden kumadan geçebilmenin yolu

söyle bana ne kadar geçerlidir şimdi / haramdır diye ahkâm kesen softanın fetvası / hangi kutsal kitapta yüklenir insanın zayıf sırtına / işlemediği suçların cezası / ve söyle bana nedir / o yosmaların yeşil gözlerine duyduğum ilginin kimyası

fizik kurallarından haberi var mıdır peki / kafelerde kola içen beli açık kızların / sebep olduklarının farkında mıdır acaba / yere dökülmesine gökteki yıldızların

yârçekimi kanununa uygun mudur / bûselik makamında bir beste çalabilmesi / tırnakları ojeli
hırsızların

neden böyle yakar / yıkar / viran eder / perişan eder / besteler / şarkılar beni

ve hangi yasadışı şarkı / tasadışı edip gönlümü / zarif bir arif kılar beni

Müsait Biyerde

müsait biyerde ölecek var şoför bey

hı

şimdi şöyle izah edeyim / ben bir öğretmenim / sınıfta ölecek olursam bir sürü curcuna / öğrenciler dersi kaynatır / teneffüsler o kadar kısa ki bir çay bir sigara / hemen zil çalıyor ölmeye vakit kalmıyor

herif kafayı çizmiş galiba

hayır efendim rica ederim akli başında bir adam olduğum söylenir genelde / masum bir istek bu / sadece müsait biyerde ölmek istiyorum efendim müsaadenizle

hayat çok tuhaf şoför bey

nasıl oluyor anlamıyorum bişeyler olup duruyor sabah kalkıyorsunuz akşam yatıyorsunuz bu böyle sürüp gidiyor çocuklarım var iki tane ellerinizden öper

allah bağışlasın

âmin / onların okul masrafları eğitimleri / karım ev hanımıdır kayınvalidem de bizde kalır / yoo demek istediğim ekonomik zorluklar falan değil bunun ötesinde bişey nasıl anlatsam

elektrik faturasını yatırırken ölsem kuyrukta / ooo sonra gazetelere malzeme / emekliliğine şu kadar yıl kala / eğitim emekçisi bilmem kim / kalp krizi geçirip öldü / bir sürü sansasyon / tabi kuyruk sıkıcıdır: insanlar sıcakta oflayıp puflayarak sıranın kendilerine gelmesini beklemekte ve bir an önce borçlarını yatırıp gitmeyi istemektedir / bu esnada kuyruktaki bir adamın ölmesi kimilerine göre eğlenceli olabilir / ama her şeye rağmen bir ölüyle aynı yerde bulunmak hoş olmayacaktır çoğu için

apartman toplantısında yöneticiye aidatların yüksek olduğunu anlatırken ölsem / yazık adama / komşular üstüne çok giderler / benim ölümümü kullanarak aidatların azaltılmasını sağlamaya kalkarlar / yaşarken de ölüyken de kullanılmak istemem doğrusu

git evinde öl diyeceksiniz / olmuyor efendim insan evinde ölemiyor / karım yeni bir elbise çocuklar futbol topu ve bisiklet isterken kayınvalidem de neyse neyse / ölemem işte / kendilerini suçlu hissetmelerini istemem / dırdır ettik öldürdük adamı demesinler / ayrıca haysiyetli bir ölüm sayılmaz bu pek / karı dırdırından ölmüş bir adam eşekten düşerek ölmüş bir adamdan daha saygıdeğer değildir

öğretmenler toplantısında saatler geçip hiçbir konuya hiçbir çözüm bulunamadığı halde / insanlar anlaşılmaz bir hırsıyla konuşmaya devam ederken / örneğin tam da hoşlanmadığım o müdür yardımcısı söz aldığı anda ölsem / yine olmaz / tahkikat falan açarlar görev esnasında ölmüş görevini ihmal etmiş falan derler / sarı zarfi kefenime sokarlar olmaz mümkün değil

televizyonda haberleri izlerken o kadar bunalırım ki ölemem / falan yerde katliam filan yerde tecavüz

sonra sessiz bir pazar günü gazetenin bulmacasını çözerken / soldan sağa dört harfli bir kelime hayatın sonu: ölüm deyip çaktırmadan ölsem

ya da bir alışveriş merkezinin ayakkabı reyonundaki görevli kırk iki numara krem rengi bir yazlık ayakkabıyı ayaklarıma geçirmeye çalışırken

hayır hayır bunların hiçbiri değil / uzun zamandır düşünüyorum şoför bey insan bu hayattan nasıl kurtulur nasıl ölür insan diye / bundan başka çare bulamadım

biliyorum teâmüllere uygun değil alıştığımız bir şey değil bu / fakat beni anlamanızı rica ediyorum / siz de kusuruma bakmayın sayın yolcular

tahammül edemiyorum artık

müsait biyerde ölecek var

Oğlum

annenle ayrıldık

canım oğlum üzgünüm

beş yaşındasın henüz / ne olup bittiğinin farkında değilsin belki / ama her şeye rağmen ben senden / senden özür diliyorum / hayatını berbat ettim biliyorum / beni affet

biliyor musun ben çocukken / annemle babam kavga ettiklerinde / ki aslında pek kavga etmezlerdi / nedense çok korkardım ayrılacaklarından / o kavga o tartışma hemen bitsin sesler yükselmesin isterdim / annem özür dilesin gülümsesin babam da yumuşasın önemli değil ben de gereksiz yere sinirlendim zaten falan desin / ama çok korkardım / annemle babamın ayrılacaklarını düşünür / elbise dolabının içine girer ağlardım / sen ağlama olur mu

elimin içinde kaybolan o küçücük ellerini dudaklarıma götürmek ve şefkatle doyasıya öpmek istiyorum / ne demektir bilmez insanlar / ben seni kaç yıldır pijamalarıyla göremiyorum / kaç yıldır seninle aynı kanepede uyuyamıyorum / televizyon izlerken dalınca seni kucağıma alıp yatağına götüremiyorum / çok üzgünüm oğlum / hayatı affet

zor olmalı insanın anne babasının ayrılması / şimdi ben kendimi senin yerine koyuyorum / laf olsun diye değil yemin ederim kendimi senin yerine koyuyorum / sen oluyorum / beş yaşında zavallı küçük masum savunmasız bir çocuk oluyorum ağlıyorum / anneni affet / beni affet / çocukların anne babası ayrılmamalıdır / bunun açıklanabilir bir tarafı yoktur aslında / kendini çok yalnız hisseder küçük çocuk savunmasız masum korkar belki geceleri ve elleri de küçüktür onun ayakları da sonra bir bakar gözlerinize ki su gibi / hiçbir anne babanın buna hakkı yoktur / ne yapsın o çocuk şimdi nereye gitsin değil mi

ne desem boş / suçlu annen ya da ben / ya da hiçbirimiz belki hayat / ne desem boş / olan oldu bir kere / ama bana kızma / beni affet / çünkü ben annemle babam ayrılmış gibi üzülüyorum senin için dün gece dakikalarca ağladım / evde yalnızdım / hıçkırma hıçkırma / gören olsa ne derdi kim bilir / derdi ne derdi kim bilir / ben sen oldum ağladım oğlum / beş yaşında bir çocuk oldum elleri küçücük ayakları da / ben sen oldum ağladım beni affet

isterdim ki akşamları eve döndüğümde sen kapıda olsan / elimden poşetleri alsan / baba bana ne getirdin diye sorsan / ben de ne istersen getirsem / allah bize çok para verse ne istersen alsam getirsem / sonra birlikte akşam yemeğimizi yesek / yemeğe başlarken besmele çekmeyi suyu üç yudumda içmen gerektiğini öğretsem sübhanekeyi gulhüyü / sen tabağındakileri bitirmek istemeyince annen seni bana şikayet etse / ben de senden yana olsam şakacıktan karışma oğluma o bilir ne kadar yiyeceğini desem / sonra sen ödevlerini yapmasan annen kızsaa bile ben boş ver desem ve öğretmene söylemek üzere masum yalanlar öğretsem sana elektrikler kesildi misafir geldi falan ha / sonra büyüsen / top oynasan terden sırılsıklam olsan üstün başın kirlense / afferim benim aslan oğluma / kaç gol attın ulan bugün diyerek seni kucaklasam terli terli boynundan öpsem / sonra yine büyüsen / baba be arkadaşlarla sinemaya gideceğiz param yok desen / oğlum helali haramı bil yakma bi güzelin canını aslanım şahinim / desem parayı versem / sonra sigaraya falan alışsan / ah ulan / sonra sınavlara girsen kazanamasan canı sağ olsun benim oğlumun desem / ha / annen bunları duysa iyi ki kurtarmışım seni bu adamdan diyecektir ya / neyse

üzgünüm / sana doğru anneyi seçemediğim için / kendime doğru eşi

yoo yoo / anneni kötülemiyorum / anlaşımadık biz onunla / kişiliklerimiz uyuşmadı / suçlu o değil / sanırım ben de değilim / suçlu çağ desem / hayat desem / fazla geniş bir çerçeve / o zaman bütün suçları yükleriz ona / kaçarız kaçabildiğimiz yere

neyse

bir baban var senin / sen olmuş bir adam / gece yatmadan seni düşünüp ağlayan bir adam senin baban / tabi pek ikna edici olmayabilir senin açısından / ama düşünsene / anneni babanı bir trafik kazasında kaybetmiş de olabilirdin / fakat hayattayız seni seviyoruz daima arkadayız / sen yine de anneni affet / beni affet / canım oğlum hayatı affet

sen bize bakma

kendine iyi bak olur mu

Pantolon Giymeyi Unutan Adam

tuhaf bir takıntısı vardı: efsanevi bir dalgınlıkla pantolon giymeyi unutup / altındaki yün içlikle dışarı çıkacağından korkardı / bu yüzden / antredeki boy aynasına ısrarla bakıp / pantolon giydiğinden kesinlikle emin olduktan sonra çıkardı evden / caddede yürürken birden bacaklarına bakar / pantolonun ceplerine ellerini sokar / evet evet giymişim dediği olurdu

mülayim bir adam denir ya öyleydi işte / uzak dururdu insanlardan / sessizdi iş arkadaşları tarafından alaya alınır küçümsenirdi garip bir tip olduğu söylenirdi / iyi adamdı aslında kızardı insanlara bir şeyler mırıldanırdı

bir gün korktuğu şey başına geldi: çok öfkeliydi karısıyla mı tartışmıştı yoksa bir kitabı henüz bitirmişti de etkisinden sıyrılıp günlük hayata intibak mı edememişti / neyse / dolmuştan inip işyerine doğru yürürken çoğu kez yaşadığı bir kuşkuyla şöyle bir süzdü kendini: kıyafet / gömlek / ceket / yün içlik / ve ayakkabılar / tanrım / sonunda olmuştu işte / sonunda pantolon giymeyi unutmuştu evden çıkarken / yanından geçtiği mağazanın vitrinindeki görüntüsüne baktı telaşla / evet kesinlikle bacaklarında gördüğü yün içlikti pantolon yoktu

hayır yanlış görüyor olmalıyım pantolon giymiş olmalıyım pantolonsuz çıkmak iyi değildir yün içlik insanı çok aptal gösterir hiçbir ciddiyeti kalmaz adamın / kahretsin

hızlı adımlarla işyerine ulaştı / arkadaşları sordular unutmuşum dedi / ne unuttun mu hah hah ha dediler / evet ne var yani unutmuşum dedi / sizin hiç unuttuğunuz bir şey olmuyor mu evinizden çıkarken / saatinizi gözlüğünüzü cep telefonunuzu anahtarınızı çakmağınızı ne bileyim unutmuyor musunuz / canım o başka bu başka dediler / insan anahtarını çakmağını unutabilir pekâlâ / fakat pantolonunu unutani hiç görmedik

zaten küçümsüyorlardı onu iyice alaya aldılar akşama kadar güldüler eğlendiler

çok üzüldü ağladı hatta / çantasını alıp çıktı / insanların yün içlikli bacaklarına hayretle bakmalarına aldırmaksızın yürüdü caddelerde / kadınlar çocuklar adamlar şaşkınlıkla ve işaret parmaklarıyla onu gösterdiler birbirlerine / ceketli gömleklili kıyafetli yün içlikli adamı gösterdiler adamın pantolonu yok dediler hah hah ha / bir dolmuşta el kaldırdı / dolmuş tam yaklaşmış duracakken tekrar hızlandı ve geçip gitti / belediye otobüsü de onu almadı / birazdan bir arka sokakta bazı çocuklar peşine düşüp taş attılar bağırp çağırarak kovaladılar zor kurtuldu ellerinden / sonra bir polis otosu durdu yanında / memurlardan biri yaklaştı öbürü seslendi arabadan / bırak meczuptur gidelim / ağlaya ağlaya yürüdü evinin olduğu yere / hem pantolonsuzluğu hem ağlıyor oluşu iyice dikkatini çekti insanların / fakat ağladığı için çocuklar taş büyükler kahkaha atmadı / sessizce gösterdiler birbirlerine bu kez

kapıyı karısı açtı önce güldü sonra bağırp çağırdı sonra adamın haline acıyıp o da ağlamaya başladı / niye böylesin sen niye herkes gibi değilsin başka bir dünyada yaşıyorsun böyle unutkanlık olur mu insan pantolon giymeyi unuttur mu kaldır kafanı bak biraz etrafına

adam o gece erkenden odasına çekildi / ulan siz her gün neleri unutuyorsunuz dedi / alçaklar / biz bir gün pantolon giymeyi unuttuk neler yaptınız

aynanın karşısına geçti / mutfaktan aldığı keskin bir bıçakla kafatasını yardı / beynini çıkarıp attı
sonra oradaki iğne iplikle kafatasını geri dikti / ardından aynı bıçakla göğsünü yardı /
göğüs kafesindeki kemiklerden birkaçını kırıp kalbini çıkardı onu da attı / kırılan kemikleri bantladı
sonra göğsünü dikti / daha sonra bıçağı bir kenara bırakıp eliyle bastırarak gözlerini çıkardı
yuvalarından / her taraf birdenbire karardı düşmemek için oturdu / iki avucundaki iki gözü sıktı sıktı
bir damla su bırakmadı / gözoyuklarına uhu sürdü kuru gözleri yerleştirdi

dolaptan ütülü bir pantolon alıp giydi

artık unutmam herhalde dedi

kralın tahtında tahribata yol açan bazı tahta kemiricileri tahttan taretmem için beni taa kasabadan çağırılmışlardı / ben sadece işimi yapıyordum / derken asıl kral sefere çıktı / bi daha da dönmedi / kralın yokluğunda beni tahtın yanında yöresinde görenler / kral gelene kadar onun yerine bakar mısın dediler / ne bileyim ben bunu kastettiklerini: ben zaten onun yerine bakıyorum dedim / iyi iyi dediler / hasbelkader kral oldum yani / dünya odalar borsalar bakkallar ve krallar birliği maalesef henüz onaylamadı asaletimi / ayrıyeten aktif kral-sen üyesiyim / bizzat katılmaktayım sendikal çalışmalara / ah neyse konumuza dönelim öyle ya

efendim ben senelerdir güzelliğın peşindeyim / güzellik istiyorum / sadece güzellik / hem biliyor musunuz / ben bugüne kadar güzel çok gördüm ama onlardan hiç güzellik göremedim / bilmem nedendir / sonra bir gün sordum öğrendim / güzellik görecelidir dediler / ben de turistler için kültür bakanlığının hazırladığı kitapçıkların birindeki haritadan görece'yi buldum ve ilk otobüsle buraya geldim / buralarda bir güzellik bulmak / başımı dizlerine koyup / şu fani varlığımı / uğrunda feda etmek isterdim / arz ederim efendim

Tuhaf Ölüler

bir kente gittim insanların hepsi ölmüştü / herkes evine ya da işyerine gömülmüştü / tuhaf ölülerdi bunlar / hareket ediyor konuşuyorlardı / bir yanlışlık vardı bu işte neler olduğunu öğrenmeliydim

gidip kentbaşkanı buldum / öyle ya bu gibi durumlarda yetkili birini bulmak gerekir / o da ölüydü / odasındaki mezarın içine oturmuş çarpık kentleşme sorunuyla ilgili bir dosyayı inceliyordu / sokaklara çıktım bağırdım çağırdım / belediye otobüslerine dolmuşlara biniyorlardı okullara parklara gidiyorlardı işyerlerine alışveriş merkezlerine koşuyorlardı yakalarından tutup sordum insanlara / bu da nesi / neler oluyor böyle / siz ne yaptığınızı zannediyorsunuz ha / kimse aldırmadı / işlerine güçlerine baktılar / kimse ilgilenmedi benimle / bu kâbuskentin bir bilgisi yok mu dedim ah tanrım mutlaka olmalıydı / her sokağa her eve baktım ölü olmayan birini aradım sonunda buldum / anlat bana

bak evlat / dedi / bundan yüzyıllar önce bu kent de diri bir kentti / insanlar ölü değildi ve yaşıyor olmanın açıklanabilir nedenleri vardı / sonra bir gün / izinle konunun bu bölümünde biraz ağlayacağım / ... / sonra bir gün / güneşin battığı yerden bir adam geldi aramıza katıldı / zararsız görünüyordu / yukarı mahallelerin birinden arsa aldı ev yaptırdı / o zamanlar çok geniş araziler vardı tabi buralarda / neyse

sabahları kazma küreğiyle evinden çıkarken görürdük onu / işimize baktık tabi tecessüs etmedik asil adamlardık / bir sabah iki sabah üç sabah on sabah yirmi sabah her sabah elinde kazma küreğiyle çıkıp kuzeye doğru gidiyor ve gözden kayboluyordu / bir gün gençlerden biri bir haber getirdi: adam şehrin birkaç kilometre uzağındaki arazilere mezar kazıp duruyordu / inanmadık tabi / gençlerin oyunudur dedik / sonra birer ikişer gidip baktık / adam gerçekten de her sabah evden çıkıyor günde birkaç tane mezar kazıp dönüyordu evet

bir tartışmadır başladı / kimdi bu adam nerden gelmişti maksadı neydi / kimileri onu savunmaya başladı kimileri yok etmemiz gerektiğini söyledi / kimileri canım bırakın kazsın adam nasıl olsa bir gün öleceğiz / ne güzel mezarımız hazırlanmış oluyor işte / ölünce gidip yatarız dedi / boş verin diyenler sövüp sayanlar gülüp geçenler / bir huzursuzluk başgösterdi anlayacağın ağzımızın tadı kaçtı

aradan günler geçiyor tartışma büyüdükçe büyüyordu / o yabancı adam yine her sabah kazma küreğiyle çıkıyor kuzeye gidiyor ve mezar kazmaya devam ediyordu / bir ara duyduk ki bazı heyecanlı gençler adamın yolunu kesmişler ne yaptığını sanıyorsun sen diye korkutmak istemişler / adam gayet soğukkanlı gülyüzlü hoşgörülü / gençleri mezarların olduğu yere çağırmış onlara bişeyler ikram etmiş / ilginç şeyler anlatmış

sonra tabi / kötü biten tüm hikâyelerde olduğu gibi: gençler yabancıyı sevmeye ve ona katılmaya başladılar / derken / mezarlar şehrin yakınlarına kadar çoğaldı / taraftarları günden güne artıyordu / bazıları bahçelerine mezar yaptı sonra duyduk ki herkes evinin bir odasına mezar kazmaya başladı / sonra işyerlerine mezar kazmaya başladılar sonra alışveriş merkezlerine mağazalara şehir içi toplu ulaşım araçlarına caddelere sokaklara okullara parklara kahvelere belediye binasına hükümet konağına otobüs duraklarına köprülere viyadüklere her yere anlıyor musun her yere / mezar kazmamak garipsenir oldu

tüm şehir mezarlarla doldu / tüm şehir ölülerle

o günden beri herkes her sabah evinden çıkıyor işyerindeki mezara giriyor akşam evine dönünce

yemeğini yiyor çayını içiyor odasındaki mezarına uzanıyor boylu boyunca / işte bu tuhaf ller böyle
ıktı ortaya / çok acıklı değil mi / yiyen içen konuŐan oturan kalkan ller / tuhaf ller

kimse bir Şey yapmayacak mı peki / buna seyirci mi kalınacak

evlat / bunlar tuhaf ller / seni dinlemezler

Çünkü tuhaf ller / l olduklarının farkında değiller

Ankaranın Taşına Bak

memleketi sen mi kurtaracaksın diyorlardı / ben de evet diyordum

padişah yurttan kovulmuş ve cumhuriyet ilan edilmişti / sonra nasıl olmuşsa / işler arap saçına dönmüştü / ak koyun kara koyun belli değildi / bir ali cengiz oyunu oynandığı aşikârdı / hangi taşı kaldırsak altından bir çapanoğlu çıkıyordu / eski kulağı kesikler estetik ameliyatla meseleyi halletmişlerdi / bazıları geri kaldığımızı söyleyip duruyorlardı / kafa ütülüyorlardı / bazıları da kaş yapayım derken gözümüzü çıkarmışlardı / kabak her seferinde milletin başında patlıyordu / fakat gözü çıktığı ve kafası ütülendiği için millet kurt ile kuzuyu ayıracak durumda değildi / davalar açılıyordu / herkes birbirini suçluyordu / öküzlerin altında buzağı arayanlar maalesef haklı çıkıyordu / yerel ve genel seçimler yapılıyordu / her gelen küpünü dolduruyordu / keskin sirke küpüne zarar diyorlardı / bizi sükûnete davet ediyorlardı / oysa biz küplere biniyorduk / büyük laflar ediyorlardı fakat / lafla peynir gemisi yürümüyordu

evet doğrusu / memleketin hali pek de iç açıcı değildi

at izi it izine karışmıştı

ama / övünmek gibi olmasın / ben vaktiyle çok mürekkep yaladığım için / epey ayıklamıştım aslında pirincin taşını / fakat hoşgörü ve diyalog yanlısı olmadığımından / pirincin hiç su götürmüyor kardeşim dediler / ben de dimyat'ta daha iyisini bulurum dedim / dimyat'a pirince giderken de / malum ya / evimdeki bulgurdan oldum / hâlbuki bulguru kaynatmışlar ve serinde yaylatmışlardı / ne yapayım / açlıktan ölmek için / çaresiz / mercimeği fırına verdim / sofrayı hazırlarken de ağızımdan baklayı çıkardım / şu şapka meselesini hiç anlamıyorum dedim / vay sen misin bunu söyleyen / şapka inkılâbına muhalefet

derhal tutuklandım / bir gün gözaltında tutuldum / gözaltında torbalar vardı / uykular rüyalar bunalımlar / kasetler dosyalar kayıtlar telefon dinlemeler / ifadem alındı / doğrusu ifadem bu kadar alıngan olduğunu ben de bilmiyordum / sonra nöbetçi mahkemeye sevk edildim / sabahın körüydü / akşamın sağırıydı / daha afyonum patlamamıştı / izmirim patlamıştı / ama izmirin dağlarında çiçekler açmamıştı / işin içinde iş vardı / beni kırağı çalmakla itham ettiler / oysa ben acı bir patlıcandım / nasıl kırağı çalabilirdim ki / derdimi mahkemeye bir türlü anlatamadım / savcı zayıf ve uzun boylu olmama bakarak / acı patlıcan değil fasulye sırtığı olduğumu iddia ediyordu / ben kendimi fasulye gibi nimetten saymadığım için / bu iddiayı reddediyordum / şahitler dinlendi / yüzyıllarca uyudular / yargıç şahitlerin yeterince dinlendiğine kanaat getirince / uyandırıldılar / uyku sersemi oldukları için aleyhimde şahitlik yaptılar / yargıç karardan önce son bir isteğim olup olmadığını sordu / aslında canım fena halde armut istiyordu / fakat armudun iyisini ayların yediğini duymuştum / köprüden geçerken bile aylara tahammül edemediğim için / bu armut işinden vazgeçtim / hiç olmazsa / son kez / bir salkım üzüm yemek istediğimi söyledim / savcı maksadımın üzüm yemek değil bağcıyı dövmek olduğunu söyleyerek bu isteğime de itiraz etti / oysa ortalıkta dövebileceğim bir bağcı yoktu / çünkü bağ yoktu / çünkü bakmamışlardı / baksalardı bağ olacaktı / bakmamışlardı ve dağ olmuştu / dağ dağa kavuşmuştu fakat insan insanı anlamamıştı / hayvanlar koklaşa koklaşa sorunlarını hallederken / insanlar konuşa konuşa yeni sorunlar üretmişlerdi

duruşmanın çok uzadığını ve artık kabak tadı vermeye başladığını söyledim / savcı da iyice zıvanadan çıkıp benim çetin ceviz olduğumu söyledi / fasulye meselesine anlaşılan o da pek

inanmamıştı / mahkeme bu defa / kabuklarımın kırılıp içime bakılmasına ve içimde bir kötülük olmadığı anlaşılırsa salıverilmeme karar verdi / bir gece sabaha doğru görevliler hücreme girip kabuklarımı kırdılar / daha önce çok fındık kırdıkları için bu konuda deneyimliydiler / içimi dışıma çıkardılar ama bir kötülük bulamadılar / ne halt etmeye şapka şapka diyerek o kadar vaktimizi aldın dediler / İskilipli Atıf Hoca'ya bir atıfta bulunmak istedim dedim / o da kimmiş dediler / öldürenlerin unuttuğu fakat sevenlerin unutmadığı bir adam dedim

anlamadılar tabi / salı-verdiler / salı-vermeleri hiç hoşuma gitmedi / çünkü ben çarşamba-verirler diye düşünmüştüm / duydum ki çarşambayı sel almış / deyim yerindeyse / vatanımı el almış

...

koro:

ankara'nın taşına bak

gözlerimin yaşına bak

düşman bizi esir etmiş

modernizmin işine bak

Yol

İkinci okundu.

Namazı hemen kılarız diye düşündüm fakat öyle olmadı; üstadım konuşmaya devam etti. Yavaş sesle. Ama şedit. Önemli bir mevzu vardı. Âl-i İmran sûresinin 55. âyeti. Onu açıklıyordu. Canım fena halde sigara istiyordu. Üstadımın yanında içmem. Hatta bu mekânın bahçesinde bile içmem. Bazen çok daralırsam müsaade isteyip kalkarım, bahçeden de çıkar, epey uzaklaştıktan sonra bir sigara yakarım. Kapıdan çıkar çıkmaz da hemen yakmam mereti; halkın buraya bir bakışı var; onu kirletmem. Dönüşte de naneli sakız atarım ağzıma bir tane. Rezillik. Kurtulmam lazım şundan artık. Mekruh diyorlar. Yandık. Benim gibi bir herifi de niye aldılarsa aralarına. Baktım parmaklarımı çıtlatıyorum. İçeriye hafif bir güneş vuruyor. Hafif aydınlık. Ilık. Odanın o derin sessizliğinde üstadımın güzel sesi ve çıt çıt çıt... Fark edince utandım. Sinirlenince böyle oluyor. Parmak çıtlatmak hoş değil oysa.

eskiden her şehirde / hatta her ilçede bir kitabevi vardı / adı da genelde kardeşler kitabevi olurdu / ilim irfan sahibi bir hoca / onun izinde gençler / saygılı / mahcup / fakirdiler / gömleklerinin yakaları eprirdi / bir montu kaç sene giyerlerdi / iyice eskiyene kadar / fakat temizdiler / samimiydiler / dergi falan çıkarırlardı / toplanıp kitap okurlardı / dava diye bir şey vardı

Yanımdakilere baktım. Sekiz on kişi. Herkes pür-hayâ. Vakar. Sükût. Hepsi dikkatle üstadı dinliyor. Ben kızıyorum aslında. İkinci okundu işte. Her zaman ezanı duyar duymaz sohbeti bitirirdi. Abdest alır namaza geçerdik. Bugün olağanüstü bir şey var. İhvanda gerginlik. Film adı gibi: İhvanda gerginlik. Hah. Benim gibi mürit olur mu yahu. Hep Mehmet abinin kabahati. Yapma etme dedimse de dinletemedim. Benim sohbetlerle üstadlarla ne işim olur dedim; kendi kafasına göre bir adamım ben. Kızgınım üstelik herkese. Bizim dindarlar mal mülk peşinde, makam mevki peşinde. Ulan emperyalizme karşı durmadıktan sonra adın şeriatçı olsa ne olur, laikçi olsa ne olur? Böyle siyaset yaparım, ileri geri konuşurum sonra kapıya koyarsınız beni. Mehmet abi “Bu üstad bildiğin gibi değil.” dedi. Tam bana göreymiş. Allah Allah. O ne demek yahu? Baktım, üstadım sakın; ama evet, şedit konuşuyor. Adeta mırılıyla bağıyor. İlginç şey. Mühim bir meseleyi izah ediyor: Hz. İsa ile ilgili. Ahh ah. Benimse içim içime sığmıyor.

sonra dinî radyolar dinî televizyonlar kurulmaya başlandı / ilk zamanlar radyolarda kadın sesi duyulmazdı / gazetelerde televizyonlarda falan / banka reklâmı kola reklâmı olmazdı biliyor musun / şimdi gayet rahat çıplak karıları oynatıyorlar anasını satayım / bizimkiler de seyrediyor / akşam haberlerde bir filistin bir başörtüsü tamamıdır / al sana dinî kanal / hah ha / gerçi bazı akıllı adamlar / amaca ulaşmak için hangi araçlar kullanılacak diye sordular / alet sadece alet değildir yani / kullananı dönüştüren bir tarafı vardır / televizyon sadece televizyon değildir / kumandayı eline alıp koltuğa oturduğunda artık ‘izleyici’ olursun

Haydi diyorum içimden, haydi mübarek, haydi.

Susuverdi. Gözlerini gözlerime dikti. Üzerimde bir ağırlık. Sanki odadakiler de hep bana bakıyor. Kaç ton ağırlığında bir bakış bu? Kalbim sıkıştı. Keşke iki dakika önce müsaade isteyip kalksaydım. Üstadım hâlâ bana bakıyor. Aramızda üç kişi var. Sağ çaprazımda. Nefesini aldı. Belli, bir şey söyleyecek.

“Sabır!” dedi.

“Kalmadı üstadım!” deyiverdim.

Oda buz. Kimsede çıt yok. Kimin haddine üstada böyle cevap vermek? Ben dedimdi; almayın beni bu meclise, ben dengesiz adamım, bir patavatsızlık yapar her şeyi berbat ederim dedimdi. Bak işte. Mübareğin gözleri ateş saçıyor. O ateş gözlerimden girip önce kafatasımı dolduruyor, sonra göğsümü. Bir yudum su verseler bana. Cesaretim olsa etrafa bakacağım. Kapının sağındaki masada her zaman bir sürahi bulunur fakat şimdi kalkıp alabilene aşk olsun. Biri anlasa da bir bardak su verse. Amma dua ederim. Bir yanı ipekten yumuşak, bir yanı çelikten sert sesiyle üstadım mırıldandı:

“Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlare su

Kim bu denlü dutuşan odlare kılmaz çare su.”

Hay Hak. Var bir şeyler ama hadi hayırlısı. Boşuna üstad demiyorlar herhalde. Şimdi buna keramet desek? Akılcı bir adamım ya hesapta. Sabırsızlanıyordum; üstadım kalbimden geçeni bildi ve “Sabır!” dedi: işte keramet... Valla kalbimden geçeni bilmek için keramete ne hacet; sıkıntıdan parmaklarımı çıtlatıyordum, oradan anlamış da olabilir. Peki bay ukalâ, su istediğini nerden bildi de okudu o beyti?

sonra şirketler kurdular / kredi çekip evler arabalar aldılar / üniversitelere girdiler / yani ilahiyat dışındaki bölümlere de / hah / akademik kariyer yaptılar / ne bileyim doktor oldular avukat oldular bir tuhaf oldular / olmasınlar mı / derdim o değil / küçük sevimli çınaraltı çayevlerini satıp kafeler restoranlar açtılar / maltepeyi bırakıp malbora içtiler / paketi masaya koyuşları bile değişti / mutantan kelimesi tam buraya göre

Bakışları hâlâ üstümde. İçimden geçeni hakkaten okuyorsa yandık demektir. Ne işim var benim burada. Kimim ben. Para kazanamamış, önemli bir mevkiye gelememiş, elini attığı hiçbir işi becerememiş, arkadaşları yükselirken yerinde saymış bir korkak. Şimdi de herkesi sisteme entegre olmakla suçlayan bir mağlup. İhtiras yapıyorsun oğlum. Tembelsin. Beceriksizsin. Yükselmedin. Onlar gibi halledemedin işlerini; şimdi de çamur atıyorsun. Pastadan sana pay vermediler diye mi bu gerginliğin yoksa, ha? Kedi uzanamadığı ciğere?

Üstad mırıldanıyor, ama nasıl ağır geliyor bana:

“Vehm ilen söyler dil-i mecruh peykanun sözün

İhtiyat ilen içer her kimde olsa yâre su.”

Ben susuzluktan yanarken tam okunacak şiir. Hay Hak. Patlamak üzereyim. Keşke üstüme daha fazla gelmese. Ben fevri adamım kardeşim. Usûl adap bilmem. Anlamam ayinlerden törenlerden yortulardan. Sana geldim. Ayaklarına kapanmaya geldim. Sevgili. Ey sevgili. Ciddi ol. Ciddiyim. Fakat gerginim. Ben dedimdi. Üstad bana kızar; beni bu halkaya niye alıyorsunuz dedimdi.

Nihayet, bakışlarımı üstümden çekti. Üstümdeki tonlarca ağırlık da çekiliverdi o an. Derin bir nefes aldım. Yutkundum. Biraz da sesli mi yutkundum ne.

“Su verin Celalli’ye.” diye mırıldandı sağ olsun. Kapıya en yakın oturan arkadaş hemen davrandı; sürahidenden bardağa, ulan bir asır mı sürdürü nedir, suyu koydu getirdi. Yüzler mütebessim. Üç yudumda

içtim. Şaşkınlıktan hepsini tepeme de dikebilirdim yani. Allahtan unutmadım. Zaten sabıkalıyız. Bak sen! Yakalandın işte! Gösteriş için mi üç yudumda içtin yoksa? Riyakâr. Efendim?

sonra başı kapalı kızı açık acayip kızlar türedi / makyajlı parfümlü başörtülü / bunlar da büyük okullarda okuyup büyük yerlere geldiler / e canım o kadroları hep inançsızlar mı doldursundu yani / çalışıp para kazandılar / kocaların da zamanla işine geldi galiba bu / eee çift maaş diye bir şey var / fakat çocuklar kreşte / olsun olsun / haremlik selamlık oturumlar yavaş yavaş sona erdi / aileler kaynaştılar / kadınlar kafesten çıktılar ehliyet alıp şoför mahalline oturdular / ne yani dindar kadınlar araba süremez mi / derdim o değil / araba sadece araba değildir / kullanıanı 'sürücü' yapar anlıyor musun

Bana Celalli der. Yedi ay falan oldu tanışalı. Bu meclise gireli. Arkadaşlar anlatmış halimi, kendisi de Allah var derin adam, kavradı tabi. İdare ediyor bizi. Bir de o kadar tutuyorum kendimi gene de açık veriyorum kardeşim. Yerimde duramıyorum. İlgi çekmeye mi çalışıyorum nedir? Vay be ne düz adam, desinler diye mi? Rabbim riyadan şirkten muhafaza eylesin.

Doğrusu üstadım dehşet bir insan. Hani abartmayayım, bu cümlelerin de ağzımdan çıkacağına en başta ben inanmazdım ya, Allahın veli kulu. Öyle her hareketini keramet sayacak değilim. Fakat burada değişik şeyler olduğu kesin. Bir sigara içsem.

“El fatiha.” dedi.

Okuduk. Elimizi yüzümüze sürdük. Gülümsüyor:

“Namazı kılalım Celalli, sonra de diyeceğini, olmaz mı?”

“Bir diyeceğim yok ki.” dedim, tedirgin.

“Var var.” dedi. Hakikaten mırıltıyla bağırabilen bir insan.

Kalkıp namazlarımızı kıldık. Aklımdan neler geçti. Huşu? En azından dış şartlara riayet etmeye çalıştım, Allah kabul etsin. Benden adam olmaz.

ölümü gösterip sıtmaya razı etmek denir ya / tek parti zulmü dediler menderes'e yanaştılar / sonra mantık hep aynı oldu: aman solcular olmasın da / ehven-i şer dediler / tarikatler cemaatler yıllarca merkez sağ partilere oy deposu oldular / hükümetler de bunların yurt açmalarına falan göz yumdu / önemli olan adam yetiştirmektir de bu düzenden adam çıktı mı / nasılsanız öyle yönetilirsiniz buyruluyordu / zaten seksenden sonra devir değişti / âlem bir başka âlem oldu / televizyon diye bir şey vardı ki insanların çoğu onun nasıl zehirli bir yılan olduğunu anlamadı / sonra bir de internet belası türedi / e bizimkiler de yeniliklere açık olduklarını ispatlamak için hemen atladılar / televizyon internet / bu çift başlı yılan çok insanı soktu çok insanı zehirledi

Tekrar oturduk. Rahlede Kur'an-ı Azimüşşan. Nasıldı o şiir: sedirde / âbâni sarıklı pir-i fâniler ki / sakalları kucaklarına dökülmüştür.

Mehmet abi okumaya başladı. Beni buraya getiren de o. Kırk yaşında, güzel bir insan. Tam sana göre dedi. Ben sıkılırım abi, gelemem böyle şeylere dedimse de dinletemedim. Bildiğin gibi değil dedi. Yedi ay önce. Gölgelelerin uzadığı bir ağustos ikindisiydi. Önceden anlatmış beni: Yazar çizer takımından demiş. Halbuki o ne demek? Aşk olsun abi dedim; öyle denir mi? Öylesin ama, diyerek güldü. Otuz üç yaşındasın dedi; vakittir.

Vakit?

Tam da Tevbe suresini okuyordu mübarek. “Ellezîne êmenû ve hêcerû ve cêhedû fî sebîlillêhi biemvêlihîm ve enfûsîhîm e’zamû deraceten indallah. Ve ülêike hümül fêizûn.” ayetini okuyup bitirdi.

Ellerimizi yüzümüze sürdük.

Birazdan çaylar geldi. Aslında utanıyorum. Çayları dağıtan şu mübarek adam, altmıştan fazla görünüyor. Yaşı en ufak olan benim. Fakat burada garip bir hiyerarşi var. O bir mertebe yani; tabi anlayana. Çayları ben dağıtayım desem ayıp olur. Hay Hak. Yedi ayda en azından bunu anladım. Yani bakma bu adamın çay dağıttığına. Bir dua etse belki dağlar devrilir. İyi de, niye etmiyor o zaman? Niye bu adamlar bir dua edip Amerika’yı İsrail’i yerle bir etmiyorlar? Müslümanları kudret sahibi kılmıyorlar? Ha? Masal değil oğlum; din bu. Kaf dağı değil; Uhud dağı. Sünnetullah diye bir şey var. Emre itaat diye bir şey var. Okçular orda duracak dendiye, okçular orda duracak. Yağma yok öyle.

Şekerler atıldı. Çaylar nasıl zarafetle karıştırılıyor anlatamam. Kaşıklar bardağa öyle ahenkle temas ediyor ki, o ne dilrûba bestedir. Sanırsın acemaşiran, saba, hicaz. Burayı seviyorum. Dışarıdaki dünyanın gürültüsü buraya uğramaz. Üstadın evinde televizyon yok. Gazete de girmez buraya. Cep telefonu da yok. Dünyada olup bitenleri de bilir hâlbuki. Muhtelif haber alma yöntemleri var mübareğin. Kime nasıl anlattırırın? Hay Hak. İyi de biz nasıl geldik buraya? Mehmet abi ‘Nuh’un gemisi’ demişti. Tarikatlere mesafeli durduğumu biliyorsun abi deyince, Nuh’un gemisi kardeşim demişti. Tarikat dediğin, yol işte, yöntem, usûl, adap.

hatta iktidara bile geldiler / herkes selam durdu ceketini ilikledi / korumalar / ihaleler / belediyeler / işler yolundaydı / yıllarca başkaları yemişti ya şimdi sıra bizimkilerde miydi yani / hedefe doğru adım adım gidiliyordu da bir ben mi göremiyordum / tavizler / taktikler / stratejiler / şimdilik kaydıyla / şimdilik / peki ne zamana kadar / rivayet o ki düşman çok güçlüydü / daha öncekiler vakitsiz davranmışlardı / vakitsiz öten horozun başını keserlerdi / akıllı olmak lazımdı / her şey bir anda olmazdı / gözetilmesi gereken dengeler vardı / fevri davranmanın bir manası yoktu işte / konjonktüre göre hareket etmek gerekiyordu / ulan amma doğru laflar bunlar be / nesine itiraz ediyorsun / iyi de kalbim niye bir türlü mutmain olmuyor / neden işlerin kötüye gittiğine dair bir his var içimde / his işte / his / sus

Üstadım demin okunan ayetlerin meallerini vermeye başladı. Kimi yerlerde de ufak açıklamalar yapıyordu. Son kısma gelince heyecanlandım. Güzel güzel izah etti. Ağzına sağlık. Sonra dua etti, âmin dedik. Gözlerini yine üstüme çevirdi. Şimdi yandık işte.

“Eee Celalli kardeş, söyle de dinleyelim.”

“Estağfirullah üstadım. Mehmet abi okudu, siz açıkladınız. Allahın kitabı ortada. Başka söze ne hacet.”

Üstadım derin bir nefes aldı. Yine bir şey diyecek:

“Yolcu...” dedi, sustu. Upuzun. Upuzun bir sessizlik oldu. Sanki asır.

anladım üstadım / yol / yolcu / anladım / ama işte görüyorsunuz / bu yol böyle yürünmüyor / işte görüyorsunuz / bazı yolculuklar yolcuyla yola getirmiyor / yola kiminle çıktığımızı dikkat etmek gerekiyor / birlikte yola düştüğümüz adamlar bir türlü yola gelmiyor / hayallerimiz yarı yolda

kalıyor / işte görüyorsunuz üstadım / yolcular yolunda gitmeyince işler de yolunda gitmiyor / yoldaşların yolsuzluk yapması büyük felaketlere yol açıyor / yol boyunca beraber olduğumuz adamlar gönlümüzü yolgeçen hanı sanabiliyor / işte görüyorsunuz / kervan yolda düzülüyor / yol yordam bilmeyen eşkiyalar yol kesiyor / yol başında durup yolunu şaşırarlara yol göstermek lüzumu hâsıl oluyor / işte görüyorsunuz / birlikte yola çıktığımız kişi yoldan çıkarsa yol yakınken bir yolunu bulup ona yol vermek gerekiyor / evet / aşkın yoluna kurban olup nefisle yolları ayırmak icap ediyor / fakat asırlardır yolunu gözlediğimiz sevgiliyle aramıza girenlere de / yolun açık olsun demekten başka yol kalmıyor / biz bu yola baş koyarken bazıları taş koyuyor / biz bu yolda ölmeyi göze alırken bazıları kısa yoldan köşeyi dönmeyi planlıyor / işte görüyorsunuz üstadım / bir yolcu yolda yan yana omuz omuza yürüyecek bir kavi yoldaş bulamıyor / bir kavi yoldaş bulamıyor

İçimden geçenleri mi anladı, yoksa başladığı sözü mü tamamladı bilmem,

“Celalli...” dedi, “Yolcuya ne lazımdır bilir misin?”

Yine sustum. Bir cevabı vardır elbet.

“Yolcuya yol lazım.”

Yani? İnşallah böyle muamma gibi bırakmaz, ötesini de söyler. Söyledi:

“Bu yolda galibiyet de var, mağlubiyet de... Hepsi imtihan. Rabbim galibiyet verir; gevşeyecek miyiz, şımaracak mıyız, ona bakar. Mağlubiyet verir; çözülecek miyiz, yıkılacak mıyız, ona bakar. Yol odur ki doğru vara. Has yolcu zaferde de yürür, bozgunda da. Yolcunun en kavi yoldaşı, yolun kendisidir Celalli... Yolcunun en kavi yoldaşı, yolun kendisidir ki, ona istikamet derler.”

Üstadlar boşuna üstad olmuyor diye düşündüm. Elini öpüp çıktım. Şimdi bir sigara... İçmiyorum ulan!

Ortaya Karışık

Her şeyin böylesine birbirine girebileceğini doğrusu tahmin etmemiştim.

Ortalık bir anda toz duman oldu. Her şey birbirine karıştı. Bu bir rüya mı? Kâbus demeliydim. Evet, bu bir kâbus mu? Küçük bir çocuktum. Ne zaman geldim otuz iki yaşına? Durum bir hayli karışık aslında. Yağmur yağıyor. Seller akıyor. Arap kızı görevinin başında. Allahım sen aklımı koru. Arkadaşlar da tıpkı o Arap kızı gibi uslu uslu oturup yağmuru seyretselerdi ya! O zaman işler bu kadar karışmazdı. Peki ne yaptılar? Kayboldular. Kim? Arkadaşlar. Nereye kayboldular? Elinin körüne. Efendim? Yaa efendim tabi! Ben de cümle âleme kafa tutuyorum işte. O kadar. İtaat. Kariyer. Saat. Bariyer. Şişli. Sarıyer. Vefa. Cefa. Aman aman, benden uzak dursunlar da. Gölge etmesinler, başka ihsan istemez. Ne Şam'ın şekeri ne Arap'ın yüzü. Yorgan gitti kavga bitti. Yorgan yüzü. Yastık kılıfı. Yoğurtlu patlıcan kızartması. Belirtisiz isim tamlaması. Ne diyorsun? Galiba sayıklıyorum. Bir de, bundan iyisi Şam'da kayısı, diye bir şey var. Sonra Şam fıstığı var. Antep fıstığı var. Şam galiba Suriye'nin başkentiydi. Biraz coğrafya çalışsam iyi olacak. Halep ordaysa arşın burada. Halep nerde? Tahran. Bağdat. Yorgan gitti... Yanlış efendim: bazı kavgalar yorgan gittikten sonra başlıyor asıl.

Cümle âleme kafa tutuyorum!

Canım konuşur anlaşılırız. Kafa tutulur mu? Ne ilkel bir tavır değil mi. İlla bir şey tutulacaksa; söz tutulur, ev tutulur, köşe başları tutulur, balık tutulur, takım tutulur, avukat tutulur, oruç tutulur, bayramda misafire kolonya ve şeker tutulur, hakkımızda bazen gizli dosyalar tutulur, zanlılar gözaltında tutulur, hakikati söyleyenler topa tutulur, gönül aşk için hazır tutulur, içindekini görmek niyetiyle zarf güneşe tutulur, hava korsanları tarafından yolcular rehin tutulur, insanın bazen nutku tutulur, gece soğukta kalırsa omzu tutulur, adam yağmurdan kaçarken doluya tutulur, bakkalın çırağı mahallenin en güzel kızına tutulur falan fişman...

Vay be. 'Tutulmak' sözcüğünü kaç değişik anlamda kullandım. Yetenekli adamım vesselam. Ama kıymetimizi bilen yok. Gerçi dilimiz tutulmak konusunda geniş imkânlarla sahip; bundan faydalandık. İnşallah dilimiz tutulmaz. Hah ha. Bir de ay ve güneş tutulması vardır ki, meşhur gök hadiseleridir; burada o konuya girmek istemiyorum. Onun yerine, memuriyetinin onuncu yılını idrak etmekte olan ben, zavallı N.K., ana fikri arkadaşlık olan bir onuncu yıl nutku irad etmek istiyorum. Hepinizi saygı ve sevgiyle selamlarım. (Alkışlar... Coşkulu tezahürat.) Umarım nutkum tutulur. Yani anlattıklarım beğenilir. Hah ha. Karnı aç olan bir koyunu kesmişler, koyun ne demiş? Yemeden içmeden kesildim demiş. Kelime oyunları. Nasıl oynanır? Önce sözlükten bir kelime alınır. Serinde biraz bekletildikten sonra bol suda yıkanan kelime lime lime edilir. Hafif ateşte pembeleşinceye kadar... Neyse. Vazgeçtim. Bu nutuk meselesi biraz karışık zaten. Tarih, şayet muzafferler tarafından yazılmışsa, nasıl muteber olabilir? Biz iyisi mi başka bir tarz deneyelim. Deneme. Bir iki. Ses. Deneme. Başlık: Arkadaşlık. Garip bir durum; ama ben arkadaşlarımı kaybettim. Bir baktım gitmişler. Evet. Hepsini değilse bile birçoğunu kaybettim. Aslında benim üzerinde durmak istediğim tek konu bu. Fakat konu çok kaygan; üzerinde durmak mümkün olmuyor, insanın ayağı kayıyor, farklı konulara giriyor. Maazallah düşse bir tarafını kırar. Bu yüzden aslında durumu biraz daha açıklamak gerekiyor.

On sene evvel memuriyete başladım. Tabi beş parasızım. Evim de yok arabam da. Kedi

uzanamadığı ciğere pis dermiş ya hani. Hah ha. Arkadaşlar bir şekilde köşeyi dönmeyi başardılar. Nasıl böyle zengin oldunuz dedim. Allah “Yürü ya kulum.” demiş. Kitab’ı açtım baktım; Allah hangi surenin hangi ayetinde “Yürü ya kulum.” buyurmuş, bir türlü bulamadım. Yaa, dilin kemiği yok işte... Zaten dilime bir türlü hâkim olamıyorum. İleri geri konuşuyorum. Herkesi kırıyorum. Dilim seni dilim dilim dileyim. Yaz günü temmuzda, sen terle ben sileyim. Altın hızma mülayim. Seni Hak’tan... Neyse... Yine sayıklamaya başladım... Tuhaf adamım vesselam. Mesai arkadaşlarım da tuhaf bir adam olduğumu düşünüyorlar. Dairede bir bayan var. Geçen gün hasbelkader selam verdim. Şaşırdı kadıncağz. (Daha önce hiç selam vermemişim: bilmiyorum, farkında değildim.) Günlerce bunu konuşmuşlar. Hah. Hakkımda bazı şeyler duyuyorlar, meraktan ölüyorlar; fakat tekin bir adam olmadığım için pek soramıyorlar. Her an ağzımı açıp gözümü yumabilirim. Sağım solum belli olmaz. Sopamı ancak bir deli gördüğümde saklıyorum. Malum, deli deliyi görünce sopasını saklarmış. Yoksa değneğini miydi? Her neyse. Benim tuhaf olduğumu düşünüyorlarsa bundan ancak memnuniyet duyabilirim. Çünkü yaşadıkları hayatı küçümsüyorum. Tercihlerini ahmakça buluyorum. Birçoğunun varlığından utanç duyduğum bile söylenebilir. Neyse.

Belki de her şey, şu yazı meselesi yüzünden oldu.

Kitap diye bir şey vardı. Dava diye bir şey vardı. Okumak gerekiyordu. Yazmak gerekiyordu. Kredi çek, ev al diyorlardı. Ek bir iş yap diyorlardı. Çok çalışıp çok kazananlara ‘tembel’ olduğum için sataştığımı söylüyorlardı. Bilemiyorum. Belki de öyledir. Zaten yazma işi de zamanla bir takıntıya dönüştü. Yazamayınca sinir oluyordum çünkü. Herkese bağırp çağırıyordum. Asabım bozuluyordu. Her şeye öfkeleniyordum. Davaydı kitaptı falan derken, evde de huzursuzluk çıkıyordu. Herkesin kocası evine neler neler alıyordu. Ben alamıyordum. Herkes çoluğunun çocuğunun istikbali için nelere katlanıyordu. Gecesini gündüzüne katıyordu. Ben evimde okuyup yazıyordum. Sanırım gerçekten tembeldim. Çevremdekiler çocukça hayallerimden vazgeçmem gerektiğini söylüyorlardı.

Çocukça hayaller?

Evet, ben de bir zamanlar çocuktum. Küçük, zavallı, sevimli bir çocuk... Camiye giderdim. Kur’an okumaya. Bazıları orda öğrenirdi. Elif değnek gibi. Be tabak gibi. Te de ona benzer, se de ona benzer. Cim karnı yarık. Ha da ona benzer, hı da ona benzer. Karnıyarık olsa da yesek. Karnıyarık. Başkavurması. İmambayıldı. Hah ha. Şu bizim caminin imamı çok komik adam yahu. Bayılıyorum. Cumaları özellikle o camiye gidiyorum. Sürekli fırça modunda. Hutbeye çıkar çıkmaz başlıyor fırçaya. Bir de bağılıyor ki sormayın. Yok yok; çocukken gittiğim hoca böyle değildi. Kur’an okumayı bildiğim için, beni diğer çocuklara hoca yapmıştı üstelik. Gurur duymuştum. Ama bahçemizde bir horoz vardı. Niyeyse beni sürekli kovalardı. Ulan sen horozsun bir kere. Beni niye kovalıyorsun? Kendini köpek zannediyordu sanırım. On yaşında bir çocuğu kovalayarak tavuklar nezdinde itibar kazanıyordu belki de. Aşağılık herif. Bu horoz meselesi aslında çok utanç vericiydi. Hem korkuyor hem de korktuğum için utanıyordum. (O zamanlar canım Selim’in de horozlarla sorun yaşadığını bilmiyordum tabi.) Sonunda babam kesti de kurtuldum. O sene öğrendim ki bebekleri leylekler falan getirmiyordu. İş çok daha karışıktı. Vay be. İnsan hiç ummuyor.

Esra’ya fena halde âşıktım. Tam kıza her şeyi açıklayacaktım ki şu leylekler meselesini öğrendim. Kahretsin! Aşkı da kirlettiler. N’olurdu Allahım bebekleri leylekler getirseydi. Daha masum olmaz mıydı o zaman. Hikmetinden sual olunmaz tabi. Benimki de saflık işte. Yuveyi dişi kuş yapar diyorlardı. Biz de resim dersinde ne zaman resim çizsek çatılı bir ev çiziyorduk. Çatıda bir baca oluyordu ve bacada kuşların yuvası. Fakat bazı arkadaşlar bacaya duman da çiziyorlardı. Ben bunun

kuşlar soğuktan donmasını diye yapıldığını sanıyordum. O sıralar ‘mini mini bir kuş donmuştu / pencereme konmuştu’ şarkısı çok popülerdi. Adam olacak bütün çocuklar bu şarkıyı söylerdi. Sonra ben de büyüdüm; ama hemen adam olamadım. O şarkıyla pek aram yoktu; belki de ondandır. Ben daha çok ‘bir bahar akşamı rastladım size’ tarzında şeyleri seviyordum.

Üniversiteyi bitirip işe başlayınca beni evlendirmek istediler. Ben de olur dedim. Ne bileyim böyle olacağını. Nişanlandım. O günlerde, askerliğini yapmayana kız verilmediği söyleniyordu. Telaşlandım tabi. Durumu riske atamayacağım için hemen askere gittim. Boşuna gitmişim: orada her Türk’ün asker doğduğunu öğrendim. Demek ki evlilik konusunda bir engel yoktu. (Aslında uzun zaman düşünmeme rağmen, benim de diğerleri gibi asker doğup doğmadığımı bir türlü çıkartamadım. Yine de durumu kimseye çaktırmadım. Anneme sorup gerçeği öğrenebilirdim; ama telefonların dinlendiği, mektupların okunduğu falan söyleniyordu. Neme lazım. On altı ay yedek subay olarak vazifemi yaptım. Ben ‘yedek’ lafını duyunca, kulübede oturup maç izleriz diye düşünmüştüm önce. Biraz da bu yanlış anlamamanın kurbanı oldum aslında. Meğer öyle değilmiş.)

Sonra evlendim. Sanırım karımla birbirimizi bir türlü anlayamadık. O gezmelere gitmek istiyordu; ben dava dava diye tutturuyordum. Zaten çatılı bir evimiz yoktu ve bacamızda kuş yuvası da yoktu. Bir apartman dairesinde oturuyorduk. Belki de bu yüzden mutlu olamamıştık, kim bilir. Bir oğlumuz oldu. Çok güzeldi. Süt emiyor ve altını kirletiyordu. Ve ağlıyordu. Geceleri ateşleniyordu. Meğer bademciklerinde problem varmış yavrucağın. Ameliyat ettirdik, geçti Allaha şükür. Ben, karımın ‘annelik’ olayına kendini kaptırıp beni biraz unutacağını umuyordum aslında. Bu sayede odama kapanıp kitap okuyabilecek ve bir türlü bitiremediğim yazılarımı yazabilecektim. Ne fayda! Çocuğa bez lazım. Süt. Mama.

Birkaç ay geçti geçmedi, yıkarken annesi fark etmiş; karnının sağ ve sol alt kısımlarında şişkinlik varmış çocuğun. Acilen acile götürdük. Fıtık dediler. Bir ameliyat daha. Zavallı yavrucak... Operasyon esnasında adım anons edildi, gittim, doktor sizinle görüşmek istiyor dediler. Hemşireleri bırakın, doktor bile bana ‘siz’ diye hitap ediyordu. Siz! Fakat ayaklarımın yerden kesilmesine izin vermedim. Durumu serinkanlılıkla değerlendirdim: Özel bir hastanede bulunduğum için ‘siz’ oluyordum. Devlet hastanesinde olsaydım, bu irtifayı kazanamaz, bu itibarı göremezdim. Neyse. Biz fıtık ameliyatlarında, hasta sahibinin onayı olursa çocuğu sünnet de ediyoruz, ne dersiniz, diye sordu doktor. Memnuniyetle kabul ettim. Nerden bileyim ben sünnet düğününe annesinin kafayı bu kadar takacağını? Meğer kadının en büyük hayalimiş... Allah Allah... Evlilik zor zanaat azizim; tehlikeli meslek. Devlet garantisi olmadan evlenmemek lazım aslında. Sonra bazen anne çok yorgun olur ve çocuğa ninni söylemek icap eder: Uyusun da büyüsün ninni. Hayat neymiş görsün ninni.

Bir gün annesi kanepeye uzanmış uyuklarken oğlumun kulağına fısıldadım: Sakın büyüme yavrum. Hep çocuk kal. Büyüdükçe işler karışıyor. Örneğin okul denen bir şey var. Anaokulunda, birinci sınıfta falan, hiç belli etmezler, olabildiğince şirin davranırlar adama. A, B, C... 1, 2, 3... gibi şeyler öğretirler. Sen de hep böyle olacak sanıp neşeyle öğrenirsin bunları. Sonra o sevimli A, B, C’leri kullanarak öyle karmaşık cümleler söylerler ki şaşar kalırsın. 1’den 10’a kadar saymayı hevesle öğrendin ya; hiç beklemediğin bir anda ‘permütasyon, logaritma’ falan deyip dünyanı karartırlar. Benden söylemesi. Geri dönüşü de yok bu işin: alfabeyi ve rakamları bir kere öğrendin mi artık yakamı bırakmazlar. Keşke benim babam da bana anlatsaydı bu gerçekleri... Ana sınıfı öğretmenimiz bir masal kahramanı gibidir. Fakat üniversitedeki hocalarımı bir korku filmi gibi ürpererek hatırlıyorum. Hiçbir masum çocuk, ‘yağ satarım bal satarım’la başlayan okul macerasının, vize ve final kâbuslarıyla sonuçlanacağını tahmin edemiyor haliyle. İşte böyle yavrucum... Sonra evlilik diye

bir şey var. O da ayrı bir mesele. Bir kere, niyeysen biz erkekler mütemadiyen kızlara âşık oluyoruz. O kadar şirin ve sevimli şeyler ki. Dayanmak mümkün değildir. Kirpikleri, gözleri ve burada telaffuz etmek istemediğim başka şeyleriyle aklımızı başımızdan alırlar. Ne bilelim kardeşim, biz de bir halt var sanıp evleniriz. Yandı gülüm keten helva. Bak annenle bana! Bay bilmemkim, Bayan bilmemkimi eş olarak kabul ediyor musunuz? Evet. Al sana evet. Öyle düşünmeden evet dersen olacağı bu. Annesi kanepede gözlerini açar: Ne fısıldıyorsun sen çocuğun kulağına! Hiiç. Masal anlatıyordum da. Ne masalıymış bu? Kırmızı başlıklı kız, canım.

Kırmızı başlıklı kız. Bir de kurt vardı di mi. Pamuk Prenses. Külkedisi. Ah şu Avrupa masalları. Senin kulakların niye bu kadar büyük? Seni daha iyi duyabilmek için. Kırmızı başörtülü kızların üniversite denen kurtlarla dolu ormana girebilmek için bunca ısrar ediyor olmalarında bu masalla büyümüş olmalarının bir etkisi olabilir mi? Fazla komplike bir cümle. Üst kuruldan özür diler saygılarımı arz ederim. İmza. Tarih. Oğlum bunu gönderiver. Kurtlarla Dans. Bir Avuç Dolar. İyi Kötü Çirkin. Çocukken çok kovboy filmi izlettiler bize. Rahipler, kiliseler, şerifler hayatımızın bir parçasıydı adeta. Şimdi gençler otobüste yaşlılara neden yer vermiyor diyorlar. Eee bizden bu kadar! Beğenmiyorsan posta arabasıyla gidersin!

Kırmızı başlıklı kız. Kurt. Orman. Kovboylar. Posta arabası falan. Ne demek istiyorsun sen? Sembolizm. İmgesel anlatım. Hah! O da sayıklamanın bir çeşidi ama daha itibarlı. Geçen gün yazar çizer arkadaşlarla bir yerdeydik. Orda dediler ki özellikle baskı dönemlerinde sembolist anlatım yapılır dediler. Sanatçı, söylemek istediklerini açıkça söyleyemediğinden, birtakım sembollerle, simgelerle durumu idare ettirir dediler. Öyle dediler. Bilmiyorum.

Yalnız, sizi uyarmak isterim ki sembolizm edebiyatta bir nevi takiyyecilik demektir. Dikkat: takiyyecilik de tehlikeli meslektir azizim; zira yanbaşımda münafıklık durur. Görüldüğü gibi olmamak, olduğundan farklı görünmek falan, bunlar bize ters. Sakat mevzular. Sen iyisi mi ne söyleyeceksen delikanlı gibi söyle. Hem edebiyat niçin vardır? Biz neden hayattan kaçıp kitaplara sığınırız? Çünkü dünya sahtekârlarla doludur azizim; insanlar samimi değildir, herkes birbirini kırar, incitir. Bizim o koca koca kitapları devirmemiz, iki satır samimiyet bulabilmek içindir arkadaşlar. İki satır samimiyet. Gerisi kıyl ü kal. Anlaşıldı mı? Anlaşıldı komutanım. Rahat. Hazır ol. Hutbemiz burada sona ermiştir. Haftaya cuma günü bir başka hutbede buluşmak üzere şen ve esen kalın. Hah ha. Bizim imam gerçekten komik adam yahu. Hutbeden inerken de yine kızarak şöyle söylüyor: Bu camiler sizin verdiğiniz paralarla ayakta duruyor. Klima taktırdık, bakın bu sıcakta püfür püfür namaz kılıyorsunuz. (Püfür püfür namaz kılmak ne demekse? Huşu ve hudu'nun bir üst mertebesi olabilir mi?) Bunun elektrik parası var. Az çok demeyelim boş geçmeyelim. Biz de boş geçmedik tabi. Çıkışta beş lira verdik. Ne verirsen elinle, o gider seninle. Sayın İmam Bey, bu ay biraz sıkışık durumdayım, borç harç falan. Zaten evim kira. Ayrıca hükümet bir türlü doğru dürüst zam yapmıyor maaşlara. Neticede sıradan bir memurum. Şimdi bu durumda, diyeceğim şu ki, bu hafta toplanan parayı benim almam mümkün mü acaba? Değil. Değil mi. Peki. Ben bir şansımı deneyeyim dedim. Deneme. Bir iki. Ses. Deneme. Görüşürüz. Şeyy... Efendim? Bir sorum daha var: Arkadaşlarım neredeler? Arkadaşların kim senin olum? Camiye beraber gelmiştik de çıkışta onları bulamadım. Görmedim ben senin arkadaşlarını falan. Salih efendi şu meczubu alın başımdan! Gel evladım, gel, çıkalım avludan; burası cami, böyle şeyler konuşulmaz. Efendim? İşte cevabı en zor soru bu. Önce refik sonra tarik demişler. Önce refik sonra tarik. Hayat işte. Hadi bakalım, ayıkla bilincin taşını:

en iyisi ortaya karışık bir şeyler yapmak / hah ha / bugünlerde zaten moda / yaşarken kimse anlamaz kimse sallamaz ama / ölünce kesin kıymete binersin / aslında bir kitap ve birkaç öyküden sonra / en güzeli piyasadan çekileceksin / yazmayı bıraktı falan diyecekler / sen evinde gizli gizli döktüreceksin / en yakın arkadaşların bile bilmeyecek / karının bile haberi olmayacak / öldükten sonra kütüphanenin çekmecesinde bazı defterler bulunacak / aa meğer ilk kitabından sonra kaybolan yazar / yazmayı bırakmamış / edebiyat dünyasına küsmüş fakat evinde münzevi bir sanatçı olarak / hiç durmadan yazmış yazmış yazmış / derhal eşekler eyerlenir / yazdıkların değerlenir / içli bir önsöz ayarlanır / büyük adamdı falan: acı kaybımız / kıymetini bilemedik: bizim aybımız / hah ha / ulan ölmesini mi beklediniz şerefsizler / işte şimdi mahvedeceğim hepinizi / gözünüze sokacağım yaptığımız hataları / düreceğim defterinizi / ananızdan emdiğiniz sütü burnunuzdan getireceğim / pazara çıkaracağım ipliğinizi / konuyla ilgili başka hangi deyimler varsa işte onları yapacağım / çünkü çünkü çünkü / gittiniz arkadaşlar / beni burada bir başıma bıraktınız / âleme maskara ettiniz / deli oldum sonunda / böyle mi söz vermiştik / evler aldınız arabalar aldınız zengin oldunuz / pardon zengin olmakta bir sakınca yok: burjuva oldunuz / böyle miydi ulan kavlimiz / sabahlara kadar öğrenci evlerinde ne çaylar ne sigaralar içmiştik / sistemleri yıkarken kanatlanıp uçmuştuk / kendimizden geçmiştik / vay be / rahat koyuyor musunuz başınızı yastığa / huzur içinde uyuyor musunuz ha / ulan çift maaşlılar / karınız 'mecburen' çalışıyor öyle ya / tabi çocuklarınıza iyi bir gelecek hazırlamalısınız / kendinizi onlar adına pazarlamalısınız / bu arada arabanızın modelini yükseltseniz fena olmaz hani / oh ne âlâ ne âlâ / birileri de sebt gününde balık çok oluyor diye tutturup / avlanma yasağını ihlal etmişlerdi de / maymun olup gitmişlerdi / anlaşılan sen paranın kokusunu duymuşsun / minare çalmayı kafaya koymuşsun / saklamak için de evin altını oymuşsun / vaay kılıfçı abi sen neymişsin / halılar perdeler bakıcı hizmetçi kreş / grekoromen zorluyorsa sen serbest güreş / masraf masraf / hah ha / ben de ne yapmalıyım ne yapmalıyım / biçimsel arayışlara sapmalıyım / mesaj kaygısız öyküleri havada kapmalıyım / diğer türlü sü ayıplanıyor çok bilmiş üstatlarımız tarafından / hay Allah / o kadar da ders almıştık bu işlerin sarrafından / o halde durun durun / bir ayıp ilanı veriyorum / benim adım hıdır / elimden gelen budur / en kutsal gece kadir / en faydalı içecek sudur / buyurun doya doya için / çünkü sanat bizde toplum için / hah ha / gene mi olmadı tüh / durun durun / o zaman bir kayıp ilanı verelim: birçok güzel adam kaybolmuştur / bulanların insaniyet namına karakola bildirmeleri rica olunur / bunlar üniversitede okurken filistin ve afghanistan için sloganlar atan / ve aradan geçen on senelik süre zarfında fevkalade yumuşayarak / işi maçlarda slogan atmaya kadar vardırıran bir güruhtur / salonumuz klimalı odalarımız ferahtır / doksanların radikalleri ikibinlerde nasıl liberal oldu adlı oyunumuza hoş geldiniz efendim / lütfen temsil süresince kabuklu yemiş yemeyiniz ve bu ne biçim oyun demeyiniz / ayakkabılarınızı çıkartmayınız / oyuncu arkadaşlar sadece rollerinin gereğini yerine getirmektedir / lütfen gaza gelip sahneye çürük domates ve yumurta fırlatmayınız / ne diyorduk / ha evet bir zamanlar parti fikrini bile dalalet olarak algılayan bazı arkadaşlar vardı / şimdi sistem onlara evler ve arabalar verdi / şirketler kurdular ya da önemli kademelerde önemli görevler aldılar / sınıf atladılar ve kayboldular / adı ve eşkâli belirtilen bu zavallıları bulanların insaniyet namına ellerinden tutup eve getirmeleri rica olunur / ev mi hangi ev / onlar bu sokaktan taşındılar olum / hepsi lüks semtlere gitti / hassasiyet sokakta oturan bir sen kaldın / yakında belediye buraya çöp arabası bile göndermeyecek / öyle mi / öyle / iyi de ne zaman taşındı bizim arkadaşlar / neden bana haber vermediler / yardım ederdik / iki üç kişi gelir buzdolabının fırınlı ocağın altına girerdik / kanepelere de bi omuz verdik mi evelallah / uyan olum uyan / artık kimse taşınırken eşten dosttan ricada bulunmuyor / profesyonel taşıma şirketleri var / her şeyi öyle güzel paketleyip naklediyorlar ki / paketlemek? nakletmek? / haa / peki nereye taşındılar / dur ben sana yeni adreslerini vereyim / hoşgörü mahallesi diyalog apartmanı kat iki ılımlı – istanbul / abi hangi otobüsle gidebilirim

ılımlı'ya / olum orası yeni yerleşim otobüs gitmiyor / dolmuşa binmen lazım anlıyorsun ya / dolmuşa binmek? / haa / peki hangi dairede oturuyor bu arkadaşlar / valla hesapta helal dairesinde oturuyorlar / fakat doğrusu şaibeler var / çünkü helal dairesi o kadar da geniş değil / onca malı mülkü nasıl sığdırırlar / ulan yoksa bunlar / helal dairesi diye yanlışlıkla kral dairesine taşınmış olmasınlar / mümkündür / aman neyse ne / sen de taşınmalısın artık oraya / gerekli zemin etütleri yapılmıştır / depreme dayanıklıdır / hiç etkilenmezsin sarsıntılardan / zira bu konutlar fay hattında değil pay hattında kurulmuştur / senin anlayacağın kapağı atan kurtulmuştur / alt yapı da iyidir hani / park sorunu falan yoktur / hassasiyetlerini dilediğin yere park et örneğin / istersen üç gün uğrama / hiçbir şey olmaz / kimse gelip hassasiyetlerine dokunmaz / aaah aaah bırak azizim bırak bırak / böyle hikâye olmaz / hep vaaz hep vaaz / şu mesaj kaygısı seni mahvediyor / sen de çiçekten böcekten bahsetsene biraz / ya da anlaşılmaz imgeler kullanarak anlaşılmaz metinler yaz / bak burası edebiyat: soyut takılırsan alırsın haz / o vakit komşunun tavuğu olur besili bir kaz / ne demiş umberto eco veya octavio paz / kendini hemen ele verme / istedikleri biraz cilve biraz naz / bak seni bekliyor halk / çoktan yerini aldı sahnede incesaz / sen ne yapıyorsun hep vaaz hep vaaz / hem sanatına yazık etme / kendi kıymetini önce kendin bil / vazgeç şu taşralı duygusallığından / ama sen eskiden de böyleydin öyle ya / sürekli sorun çıkartırdın / eski çamlar bardak oldu / artık yirmi yaşında değilsin otuz iki yaşındasın / büyü biraz adam ol bak çevrene aç gözlerini / bak nasıl tadını çıkarıyorlar hayatın / nasıl da üstesinden geliyorlar sorunların / fakat hikâye değil ki mirim / yeni bir şey deniyorum şöyle ortaya karışık / zaten edebiyat dediğin inşaat sektörüyle hayli barışık / mektebinde okudum metin mühendisliğinden mezunum / işte irmiğim işte şekerim ve unum / kelimeleri tuğla gibi diziyorum üst üste yan yana / temel atıyorum beton döküyorum kolonlar kirişler falan hah ha / tamam tamam şaka şaka / vazgeçtim / benim aklım ermiyor zaten böyle modern postmodern olaylara / sizin olsun sanat akımları sizin olsun edebiyat teorileri / parodi pastiş üstkurmaca / sizin olsun mesaj kaygısız öyküler / soyut estetik metinler / giden gitsin / önce refik sonra tarik demişler / sizin olsun evler arabalar / sizin olsun sahil kasabalarında yazlıklar / beş yıldızlı haremlik selamlık otellerde yaz tatilleri / açık büfeler sabah kahvaltıları akşam yemekleri / çaylar partiler günler geceler toplantılar törenler sohbetler söyleşiler / yoksul üniversite öğrencileri için düzenlenmiş kermesler / elcağızlarımızla hazırladığımız kuru pastalar yaş pastalar börekler çörekler / ördüğünüz atkılar eldivenler hırkalar yelekler / parfüm ve ter kokulu tikiş tikiş salonlarda yakışsız bayan kahkahaları / rujlu başörtülü hoşgeldinizler / işte dindarların yeni mekânları / nerde güvercinli kubbeler şadırvanlar / nerde cami avluları / tabi misyonları vizyonları değişti sonunda / pardon tuvalet mi şu koridorun solunda / çirkin erkek göbekleri yağlı enseler şişkin cüzdanlar / kalın boğumlu parmaklar arasında mağrur araba anahtarları / böbürlenmeler gururlar kibirler kibarlıklar sahte nezaketler / bir tane daha almaz mısınızlar / ah rica ederimler istirham ederimler / modern islam düşüncesine dair konferanslar açık oturumlar paneller / sizin olsun vakıflar dernekler yardım kampanyaları / banknotlar çekler senetler / kâr zarar ortaklığına dayalı faizsiz bankalar / dev şirketler / dindarlar güçlü olmalı canımlar / önemli mevkilere gelmek lazımlar / öğrenci yetiştirmek lazımlar / yurtlar evler / insanlardan para toplayarak kurduğunuz çok satan gazeteler televizyonlar / tesettür defileleri / sizin olsun lâ yüs'el mücahit parti liderleri / ekranlarda arz-ı endam eyleyen ilahiyatçı profesörler / hocaefendiler / sorular cevaplar fetvalar ruhsatlar icazetler / sizin olsun çağdaş yorumlar rasyonalist müfessirler / şoför mahallinde güneş gözlüklü cep telefonlu sakalsız âlim müsveddeleri / darülharpler de sizin olsun hizbullah da sizin olsun iran devrimi de / sizin olsun başucu kitaplarınız hani hepsi tercüme / sizin olsun şeyh fotoğrafıyla rabıta-i şerife / sizin olsun buda'dan menkul keramet / sizin olsun şeriatsız tarikat hakikat marifet / sizin olsun hoşgörü ve diyalog yanlısı cemaatler / sizin olsun takiyyeler / sizin olsun avrupa birliği taraftarı merkez sağ partiler / sizin olsun radikalliğiniz de liberalliğiniz de / sizin olsun

gelenekçiliğiniz de modernistliğiniz de / yeter kafamızı karıştırdığınız / yeter midemizi bulandırdığınız / yeter kalbimizi kararttığınız / reddettiğimiz her şeyin içine gömüldük boğazımıza kadar / sanatta edebiyatta / reddettiğimiz her şeyin içine gömüldük / siyasette hayatta / cumhuriyet meşrutiyet ıslahat tanzimat / ulan iki yüz yıldır / müktesebat kesat mahsulat fesat / sizin olsun idare-i maslahat / sizin olsun dünya / sizin olsun mazeret sizin olsun makam / benim aklım ermiyor karışık işlerinize / itimat etmiyorum tuhaf yöntemlerinize / alışamıyorum eğilip bükülmelerinize / ben yatsıyı kılıp televizyon seyretmeden uyuyanları seviyorum zira / onlar vaktinde uyanıyorlar sabah namazına / sizin ne manaya geldiğini unuttuğunuz kelimelerle yaşıyorlar hâlâ / mesela mushaf mesela sancak mesela rüya / işte onları / onları verin siz bana / bir de / hani çocukken / cami çıkışlarında / beyaz sakallı güzel yüzlü amcalar / gül lokumları dağıtırlardı ya / işte onları verin bana / kafamı karıştırmayın daha fazla / mushaf ve sancak / rüyalar ve kelimeler / ve gül lokumları / işte onları verin bana / onları verin bana

koro:

zafere ulaşmak için

eğilip büküldüler

zafer istikametti

bilemediler bilemediler

Formulation

-öğrenci yurtlarında, vakıflarda, derneklerde

insan yetiştiren (!) arkadaşlara-

müthiş bir yüzücüydim ben / denizler ve balıklar konusunda bilmediğim yoktu / birçok ödül almıştım hayatım boyunca / gazeteler dergiler başarılarımı yazmıştı / televizyona bile çıkmıştım / ama şimdi utanç içerisindeyim / hayatını kararttığım tüm balıklardan hepinizin huzurunda özür dilerim

gençliğimde / hah yani bundan otuz yıl kadar önce / dakikalarca suyun altında kalabiliyordum biliyor musunuz hem de oksijen tüpü olmadan / en derin ve dalgalı sularda hiç zorlanmadan yüzebiliyordum örneğin siz yapabilir misiniz bunu / bir tekne vardı günlerce denizde kalıyordum / karaya çıkınca da balıklar ve denizlerle ilgili kitaplar okuyup filmler izliyordum / bir dalgıcın denize olan ilgisi olarak açıklayabilir miyiz bunu / hayır / balıklara fena halde âşık olmuştum ben / evet gülmeyin / âşık olmuştum onlara resmen

ilerleyen günlerde ilginç bir şey daha oldu: balıkların dilini konuşabildiğimi fark ettim / evet lütfen gülmeyin konuşabiliyordum / ağızımı dilimi dudaklarımı tuhaf bir şekilde kullanarak / değişik sesler çıkartıyor ve derdimi anlatabiliyordum / bunun yanında / balıkların çıkardıkları seslerden de onların ne demek istediklerini anlayabiliyordum / öyle ya neden burun kıvırıyorsunuz / aşk değil midir karşımızdakiyle aynı dili konuşmamızı sağlayan

her neyse / inananlara anlatıyorum ben zaten hikâyemi

ama siz de beni iyi dinleyin arkadaşlar e mi

*

bir gün bir karar verdim ve canımdan çok sevdiğim sevgili balıklarına / denizin dışında da bir hayat olduğunu anlatmak istedim / hemen çalışmalarına başladım / balıkların önde gelenleriyle bir dizi toplantı yaptım / sonra sempozyumlar açikoturumlar paneller düzenledim / ağaçları kuşları gökyüzünü anlattım onlara / şeffaf dosyalar içerisinde belgeler kanıtlar fotoğraflar taşıdım sular altına / konferans salonlarında ateşli nutuklar attım şiirler okudum marşlar söyledim öteki dünyaya dair / fakat nafile / tüm çabalarım sonuçsuz kaldı / zira hiçbir balık / suların dışında da bir hayat olabileceğine inanmamaktaydı / hatta dillerini anlayabildiğim ve en yeteneklilerini bile imrendirecek bir yüzme kariyerine sahip olduğum halde benim uzak ve garip bir gezegenden gelen bir deli olduğumu düşünmeye başladılar

tüm bu olumsuz gelişmelere rağmen bir kısım balıkların içine bazı şüpheler de düşmemiş değildi hani / iyi ya daha ne istiyorsun diyeceksiniz / ah ah / beni mahveden de bu oldu ya / kimi yosunlu kaya diplerinde / kimi kuytu ve kimsesiz deniz mağaralarında / suların dışında da bir hayat olabileceği ihtimali tartışılır oldu zamanla / ben de tam bir aptal gibi / bana inanan bu gençleri örgütlemeye başladım / ah ne aptalmışım

nihayet bir gün / genç ve heyecanlı bir balık / denizlerin dışındaki dünyayı görmeyi kabul etti / cesaretinden dolayı onu kutladım ve hemen beraberce karaya çıktık / gözleri hayret ve hayranlıkla büyüdü cesur arkadaşımın / bir ömür onu kuşatan suların dışına çıkmıştı işte sonunda / başka ve enfes

bir dünyanın varlığına şahit olmuştu ki / birazdan çırpınmaya başladı ve

öldü

sonraki günlerde karaya çıkma konusunda ikna edebildiğim diğer cesur balıklar da aynı akıbete uğradılar

yolunda gitmeyen bişeyler vardı tam olarak anlamıyordum / suların dışında bir hayat olabileceğini kabul etmiyordu zavallı sevgili balıklar / öyle ya / içine doğdukları ve ömürlerini kuşatan şey / tek gerçektir onlar için / nasıl olur da denizin dışında başka ve sahici bir hayat olabilir diyordu çoğu / açık görüşlü yenilikçi önyargısız çok az sayıda balık başka bir hayatın varlığı konusunda ikna oluyordu ama onlar da karaya çıkar çıkmaz çırpınmaya başlıyor ve ölüyorlardı / yolunda gitmeyen bişeyler vardı evet anlamıyordum

sonra bir gün / eski dostum mürekkep balığını buldum / yine odasına kapanmış kitapların arasında kaybolmuştu kapısını çaldığımı bile duymadı hoş geldin bile demeden elindeki kitaptan birkaç cümle okudu bana sonra kahve yaptı beraber yudumladık anlat dedi yine bir derdin var senin / anlattım uzun uzun

bilge bir tebessüm belirdi yüzünde / bu aptal balıkları suların dışında bir hayat olduğuna inandırmak hayli zordur evlat dedi / hadi inandırdın diyelim / peki bu zavallıları o başka dünyada yaşayabilecek hale nasıl getireceksin

anlamıyorum dedim biraz daha söyle

bir mürekkep balığıyım ben evlat / ömrüm kitaplar arasında geçti / sulardan ibaret bir yaşamın çok saçma olduğunun ben de farkındayım / fakat bunu bilmek yetmiyor / solungaçlarını değiştirmen gerek anlıyor musun / bunu yapabilir misin ha / solungaçlarını değiştirebilir misin balıkların / bir başka soluk alma sistemi verebilir misin onlara / çünkü ancak soluk alma sistemlerini değiştirebilirsen varolabilirler o başka dünyada / şimdiye kadar nice usta yüzücü / balık ırkına bir başka hayatı anlatmak istedi ah / eskiler bu efsaneyi bilir bıyık altından gülerler / dava inanç idealler / çok arkadaşımızı kaybettik bu yolda / başka ve gerçek bir hayat için / tüm mesele solungaçlarda evlat / solungaçlarını değiştirmedigin müddetçe hiçbir balığı diğer hayata hazırlamış sayılmazsın anlıyor musun / ölü balıklar elde edersin sadece

sudan çıkmış balıklar

sudan çıkmış balıklar